

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**OFİS İÇ MEKÂN ORGANİZASYONLARININ GÜNÜMÜZDEKİ
YENİ YAKLAŞIMI; PAYLAŞIMLI OFİSLER**

Eda ÖZTÜRK

Doç. Dr. Elif Kısar KORAMAZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İSTANBUL - 2018**

KABUL VE ONAY SAYFASI

Eda ÖZTÜRK tarafından hazırlanan "Ofis İç Mekân Organizasyonlarının Günümüzdeki Yeni Yaklaşımı; Paylaşımlı Ofisler" adlı tez çalışması 17/10/2018 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri önünde başarı ile savunularak, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Doç. Dr. Elif KISAR KORAMAZ
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz IRMAK
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÖZER
Okan Üniversitesi

Onay Tarihi :

17/10/2018

Prof. Dr. Necip ŞİMŞEK
Enstitü Müdürü

AKADEMİK VE ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

2018

Eda ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	3
1.4. Çalışmanın Önemi ve Katkısı.....	3
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	5
2.1. Ofis Mekânları.....	5
2.2. Çalışma Hayatının ve Ofis Mekânlarının Tarihsel Gelişim Süreci.....	7
2.3. Ofis Tiplerinin Sınıflandırılması.....	16
2.3.1. Fiziksel özelliklerine göre ofisler.....	16
2.3.2. Organizasyonel özelliklerine göre ofisler	24
2.4. Ofis Tasarımlarını Etkileyen Faktörler	27
2.5. Günümüze Özgü Yeni Ofis Yaklaşımı: Paylaşımlı Ofisler.....	31
3. İSTANBUL'DAKİ PAYLAŞIMLI OFİS MEKÂNLARI.....	36
4. PAYLAŞIMLI OFİSLERİN MEKÂNSAL ANALİZİ VE KULLANICI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	43
4.1. Paylaşımlı Ofis Örneklerinin Mekânsal Analizi.....	44
4.1.1. Levent 199 Şubesi mekânsal analizi	44
4.1.2. Kozyatağı And Şubesi mekânsal analizi.....	54
4.1.3. Galata Şubesi mekânsal analizi.....	67
4.1.4. Sonuç ve değerlendirme.....	73
4.2. Paylaşımlı Ofis Örneklerinde Kullanıcı Görüşleri.....	75
4.2.1. Verilerin analiz için düzenlenmesi ve incelenmesi.....	75
4.2.2. Sonuç ve değerlendirme.....	81
5. SONUÇ.....	83
KAYNAKLAR.....	86
EKLER.....	93
EK A. Mekânların Kat Planları.....	94
EK B. Kullanıcı Mülakat Soruları.....	97
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OFİS İÇ MEKÂN ORGANİZASYONLARININ GÜNÜMÜZDEKİ YENİ YAKLAŞIMI; PAYLAŞIMLI OFİSLER

Eda ÖZTÜRK

İstanbul Ticaret Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü

Danışman: Doç. Dr. Elif Kısar KORAMAZ

2018, /// 99

Son yıllarda hızla gelişen teknoloji, esnek çalışma hayatı ve iş yapma yaklaşımlarındaki değişimler, geleneksel ofis türlerinin değişen talebi karşılayamamasına ve zaman içerisinde yeni mekân ihtiyaçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle serbest çalışan (freelance) kişiler veya çalışmak için mesai saatlerine bağlı kalmak zorunda olmayan kişi ve şirketler için paylaşımlı ofis mekânları ortaya çıkmaya başlamıştır. Paylaşımlı ofisler saatlik, günlük, haftalık, aylık veya yıllık şekilde kiralanabilmekte, ortam ve saat konusunda çalışma serbestliği sunmakta ve kullanıcılarına sosyal ağ, motivasyon, esneklik, düşük maliyet gibi pek çok avantaj sağlamaktadır. İngilizce’de “Coworking” olarak kullanılan paylaşımlı ofis terimi, “işbirliği içinde çalışmak” anlamına karşılık gelmektedir. Paylaşımlı ofislerde, kontsantrasyon, motivasyon ve yaratıcılığın desteklenmesi amacıyla, esnek, dinamik ve kullanımla birlikte şekillenen, aynı zamanda kullanıcılar arasında etkileşim ile sinerji yaratmalarını destekleyen mekânlar oluşturulması sağlanmaktadır.

Bu çalışma, ofis iç mekân organizasyonlarının günümüzdeki yeni yaklaşımı olan paylaşımlı ofislerin İstanbul’daki örneklerinin, mekânsal organizasyonları ve tasarım özellikleri ile kullanıcılarının paylaşımlı ofis deneyimlerini incelemektedir. Diğer yandan bu çalışma, paylaşımlı ofisler gibi özgün bir kullanım türünün oluşturulması, sunulan hizmetlerin özelleşmesi, kurumsal kimliğin oluşturulması süreçlerinde iç mekân tasarımının üstlendiği rolün önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Paylaşımlı ofis, Ofis tasarımı, Ortak çalışma mekânları

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

OFFICE INTERIOR INTERNAL ORGANIZATIONS TODAY'S NEW APPROACH; COWORKING SPACE

Eda ÖZTÜRK

Istanbul Commerce University

Institute of Science and Technology

Supervisor: Doç. Dr. Elif Kısar KORAMAZ

2018, /// 99

Rapidly developing technology in recent years, flexible working life and changes in business approaches have led to the failure of traditional office types to meet changing demand and to create new space needs over time. Coworking spaces have begun to emerge especially for freelance workers or people and companies that do not have adhere to working hours to work. Coworkings can be hired on an hourly, daily, weekly, monthly or yearly basis, providing freedom to work on the environment and time, and provide users with many advantages such as social networking, motivation, flexibility, and low cost. The shared offices term in english refers to “coworking” mean that working in collaboration”.it has been provided offices to create spaces that support flexible, dynamic and usage with the purpose of supporting concentration, motivation and creativity, as well as communication and creating synergy between users in coworkings.

This study examines the shared office experiences of the users through the spatial organizations and design features of coworkings , the spatial organizations and design features of the new office interior space organizations. On the other hand, this study demonstrates the importance of the role of interior design in the creation of a unique type of use, such as coworkings, privatization of the services provided, and creation of corporate identity.

Key Words: Coworking office spaces, Shared offices, Office design

TEŞEKKÜR

Bu araştırma için beni ynlemdirten, karŐılaŐtıđım zorlukları bilgi ve tecrbesi ile aŐmamda yardımcı olan değerli Danışman Hocam Do. Dr. Elif Kısar Koramaz'a, araştırma yapmak için setiğim işletme ile iletişime gememi kolaylaŐtıran ğr. Gr. Mehmet Sinan Yum'a, araştırmanın yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen Workinton Operasyon Müdürü Hüseyin Yalçın'a ve tüm Workinton personeline teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Eda ÖZTÜRK
İstanbul, 2018

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.2.2. New York'ta bulunan, Louis Sullivan ve Dankmar tarafından tasarlanan Guarranty Building kat planı.....	10
Şekil 2.2.3. New York'ta bulunan, Louis Sullivan ve Dankmar tarafından tasarlanan Guarranty Building dış cephe ve iç mekân görselleri.....	10
Şekil 2.2.4. New York'ta bulunan, Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Larkin Mail Order şirket binası kat planı.....	11
Şekil 2.2.5. New York'ta bulunan, Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Larkin Mail Order şirket binası dış cephe ve iç mekân görseli.....	11
Şekil 2.2.6. New York'ta bulunan, Mies van der Rohe ve Philip Johnson tarafından tasarlanan Seagram Building kat planı ve dış cephe görseli.....	12
Şekil 2.2.7. New York'ta bulunan, Mies van der Rohe ve Philip Johnson tarafından tasarlanan Seagram Building iç mekân görselleri.....	12
Şekil 2.2.8. Ofislandschaft plan	13
Şekil 2.2.9. Ofislandschaft örnek görseller.....	13
Şekil 2.2.10. Eylem ofisi örneği-perspektif.....	14
Şekil 2.2.11. Eylem ofisi örnek görseli.....	14
Şekil 2.2.12. Hollanda'da, Herman Hertzberger tarafından yaptırılan Central Beheer plan ve perspektifi.....	15
Şekil 2.2.13. Hollanda'da, Herman Hertzberger tarafından yaptırılan Central Beheer iç mekân görselleri.....	15
Şekil 2.2.14. Kevin Roche, John Dinkelos & Ass tarafından tasarlanan Union Carbide Ofis Binası.....	16
Şekil 2.2.15. Union Carbide Ofis Binası'nda özel ofis odası.....	17
Şekil 2.3.1. Hücresel ofis plan örneği.....	19
Şekil 2.3.2. Hücresel ofis örneği.....	19
Şekil 2.3.3. Açık ofis plan tipi 1	21
Şekil 2.3.4. Açık ofis plan tipi 2.....	21

Şekil 2.3.5. Adidas'tan bir açık ofis örneği, Mimar Kinzo, Herzogenaurach, Almanya.....	22
Şekil 2.3.6. Sekizli ve dörtlü çalışma istasyonlarına sahip açık ofisler.....	22
Şekil 2.3.7. Geo Edge Ofis, açık ofis çalışma alanında kullanılan akrilik panel Örneği.....	23
Şekil 2.3.8. DEGW, 2010, Frankfurt, Germany tarafından tasarlanan Google'ın rahatlatıcı alanından arazi tipi ofis örneği.....	23
Şekil 2.3.9. Serbest düzenli ofis planı ve modeli.....	23
Şekil 2.3.10. Serbest düzenli ofis örneği.....	24
Şekil 2.3.11. Los Angeles'ta TBWA tarafından tasarlanan Chiat / Day Ofis Binasının planı.....	25
Şekil 2.3.12. Los Angeles'ta TBWA tarafından tasarlanan Chiat / Day Ofis Binasının iç mekân görseli.....	26
Şekil 2.5.1. Paylaşımlı ofis alanlarının dünya genelindeki dağılımına örnek....	38
Şekil 3.1. İstanbul'da hizmet veren yerel paylaşımlı ofislerin mekânsal dağılımı	41
Şekil 4.1.1. -1.Kat planı.....	44
Şekil 4.1.2. -2.Kat planı.....	44
Şekil 4.1.3. Workinton Levent 199 şubesi dış cephe görüntüsü.....	44
Şekil 4.1.4. Girişte bulunan karşılama bankosu ve bekleme alanı.....	45
Şekil 4.1.5. Merdiven.....	46
Şekil 4.1.6. Asansör alanı.....	46
Şekil 4.1.7. Kafe.....	47
Şekil 4.1.8. Dinlenme ve bekleme alanları.....	48
Şekil 4.1.9. Duvarlarda bulunan motto ve sloganlar.....	48
Şekil 4.1.10. Katın merkezinde bulunan avlu.....	49
Şekil 4.1.11. Servis bankosu ve yiyecek-içecek otomatı.....	49
Şekil 4.1.12. Telefon kulübesi.....	50
Şekil 4.1.13. Ortak çalışma alanları.....	51
Şekil 4.1.14. Koridorlarda bulunan ortak çalışma alanları.....	51
Şekil 4.1.15. Hazır ofisler.....	52
Şekil 4.1.16. Farklı düzenlerde kullanılabilen toplantı odaları.....	53
Şekil 4.1.17. Giriş kat planı.....	53

Şekil 4.1.18. 1. kat planı.....	53
Şekil 4.1.19. -1.Kat planı (Plazanın ana binasında yer alan)	54
Şekil 4.1.20. Workinton Kozyatağı And şubesi iç avluya bakan dış cephe görüntüsü.....	54
Şekil 4.1.21. Kafe ve dinlenme alanı.....	55
Şekil 4.1.22. Asma katta bulunan diyagonal konsol camlar.....	56
Şekil 4.1.23. Giriş kat karşılama bankosu ve servis bölümü.....	56
Şekil 4.1.24. Giriş kat ortak çalışma alanı.....	57
Şekil 4.1.25. Merdiven.....	58
Şekil 4.1.26. 1.Kat ortak çalışma alanı.....	59
Şekil 4.1.27. Ortak çalışma alanında kullanılan masa ve oturma sistemi.....	59
Şekil 4.1.28. Tavan ve zemin döşemesi.....	60
Şekil 4.1.29. 1.Kat toplantı odası ve hazır ofisler.....	60
Şekil 4.1.30. 1.Kat mutfak ve mutfak bölümü	60
Şekil 4.1.31. AND Plaza ana binasında paylaşımlı ofise ait merdiven.....	62
Şekil 4.1.32. Modüler bölücü panel sistemi.....	63
Şekil 4.1.33. -1.Kat fuaye alanı.....	64
Şekil 4.1.34. -1.Kat hazır ofisler.....	65
Şekil 4.1.35. -1.Kat toplantı odası.....	66
Şekil 4.1.36. Kat planı.....	66
Şekil 4.1.37. Workinton Galata şubesi dış cephe görüntüsü.....	67
Şekil 4.1.38. Ön cephe dış mekân oturma alanı.....	67
Şekil 4.1.39. Girişte bulunan karşılama bankosu.....	68
Şekil 4.1.40. Dinlenme alanı.....	68
Şekil 4.1.41. Atıştırmalık servis bölümü.....	69
Şekil 4.1.42. Ortak çalışma alanı.....	70
Şekil 4.1.43. Toplantı odası.....	71
Şekil 4.1.44. Ofis aydınlatmaları ve dekoratif sıva yapılan iç mekân görseli.....	71
Şekil 4.1.45. İngiltere'nin sembolü haline gelen telefon kulübesi.....	72
Şekil A.1. -1.Kat planı.....	92
Şekil A.2. -2.Kat planı.....	92
Şekil A.3. Giriş kat planı.....	93

Şekil A.4. 1. kat planı.....	93
Şekil A.5. -1. kat planı.....	94
Şekil A.6. Kat planı.....	94

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 2.4.1. İnsanların temel gereksinimleri	29
Çizelge 3.1. Seçilen paylaşımlı ofis örnekleri incelemesi.....	40

1. GİRİŞ

İnsanların çalışma ve toplanma mekânı olan ofisler, çalışma faaliyetlerini yürütmek, iş görüşmeleri yapmak, depolamak ve inşa etmek için bir mekâna olan ihtiyaçtan doğmuşlardır. Ofisler her dönem, çalışanların bu anlamda faaliyetlerini yürütmek için hayatın bir parçası olmuştur. Bir çalışanın günlük hayatının sekiz saatini bir ofiste geçirdiğini varsayarsak; ihtiyaçların ofis ortamında belirlenmesi, hem tasarım aşamasında hem de yapım aşamasında çok önemlidir. Mekânda gerçekleştirilecek faaliyetler farklı iş grupları arasında çeşitlendirilebilir, ancak ana ortak faaliyetler aynı kalır.

20. yüzyılın sonlarına doğru, çalışma hayatında büyük bir değişim yaşanmıştır. Kişisel bilgisayarların yaygınlaşması, küçülerek taşınabilir hale gelmesi, internetin bulunuşu ve küreselleşme olgusu bu değişimin en önemli kaldıraçları olmuştur. Geleneksel olarak ve bireysel şekilde yürütülen ofis işleri, günümüzde kolektif hale gelmiştir. Takımlar/gruplarla, iletişim içinde daha katılımcı yöntemlerle birlikte üretme sürecine girilmiştir.

Günümüzde yaratıcılık, bilgiye dayalı işlerin yürütülmesinde, çok önemsenen ve desteklenen çalışma yöntemi haline gelmiştir. Bu nedenle tasarımcılar, ofis planlamalarında yaratıcılığı ön plana çıkararak üretim sürecine destek olacak tasarım ve düzenlemeler yapmaya başlamışlardır. Ofislerin tasarımları, iş hayatının geçirdiği değişimlerden etkilenmektedir. 20. yüzyılın sonlarında iş hayatında yaşanmaya başlanan bu değişim, ofis iç mekân tasarımında yeni yaklaşımların gündeme gelmesine neden olmuştur.

Kimi zaman firmaların ofis için bir mekân kiralamaları ya da satın almaları başta maliyet unsurları olmak üzere pek çok nedenden ötürü mümkün olmamakta ya da tercih edilmemektedir. Ancak buna rağmen küresel ekonomi, firmaların bu sorununa da farklı çözümler getirebilmeyi başarmış ve ortaya paylaşımlı ofis (co-working) denilen kavramı çıkarmıştır. Bu tür ofislerde firmaların, sadece kiralama bedelini ödeyerek farklı bölmelerdeki ofisleri kiralayan firmalarla ya da bireysel kullanıcılarla birlikte çalışması mümkün olabilmektedir.

Paylaşımli ofisler, daha verimli ve ekonomik bir çalışma yaşamı için tüm altyapı ve servis hizmetlerini içeren ofisler olarak bilinmektedir. Bu mekânlar, toplantı odaları, konferans salonları, sağlık merkezi, spor merkezi, masaj odaları ve grup çalışma alanları gibi farklı kullanım alanlarını da içermekte ve hizmet sunumları çeşitlenmektedir. Paylaşımli ofislerin avantajlarının başında diğer girişimcilerle iletişim olanağı ve evre edinme imknı sunması gelmektedir. Burada alışan insanlar genellikle benzer çalışma alanlarından olduğu için, yeni ortaklıklar kurulabilmekte ve aralarında fikir alışverişinde bulunabilmektedirler.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu alışma kapsamında, ofis i mekân organizasyonlarının günümüzdeki yeni yaklaşımı olan paylaşımli ofislerin İstanbul'daki örnekleri mekânsal özellikleri bağlamında incelenmekte ve kullanıcıların paylaşımli ofis deneyimleri araştırılmaktadır. Bu kapsamda, İstanbul'daki paylaşımli ofislerin hizmet anlayışları ve sundukları hizmetler ile mekânsal organizasyonlarının ve tasarım özelliklerinin ilişkisinin ortaya koyulması diğer yandan bu unsurların kullanıcı deneyimi ve tercihlerinde nasıl yer bulduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın ilk bölümünde, çalışmanın amacı, kapsamı ve uygulanan yöntemler ile çalışmanın önemi açıklanmaktadır. Çalışmanın literatür özetini kapsayan ikinci bölümünde, ofis mekânlarının oluşumu, tarihsel gelişim ve değişim süreci, ofis mekânlarının tasarımını etkileyen faktörler ve günümüze özgü yeni ofis yaklaşımı incelenerek çalışmanın teorik erevesi oluşturulmaktadır.

Çalışmanın nc bölümünde, İstanbul genelindeki paylaşımli ofis mekânları ana hatlarıyla incelenmektedir. Bu bölümde, bu amaçla gerçekleştirilen bir n araştırmaya yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırma yöntemi tanımlanmakta ve paylaşımli ofislerde mekânsal analizler ve kullanıcı görüşleri değerlendirilmektedir.

Çalışmanın son bölümünde alan araştırmasından elde edilen bulgular ve tüm çalışmanın sonuçları bir arada değerlendirilerek öneriler geliştirilmektedir.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu tez kapsamında, çalışma konusuna ilişkin teorik çerçevenin oluşturulması, ilgili araştırma ve örneklerin incelenmesi amacıyla öncelikle literatür araştırması yapılmıştır. Ardından İstanbul'daki paylaşımlı ofisler incelenmiş ve bu mekânların genel karakterinin belirlenmesi amacıyla bir ön araştırma gerçekleştirilmiştir. Ön araştırma kapsamında seçilen İstanbul genelindeki üç paylaşımlı ofiste, işletmelerin kendi web sitelerinden, çevrimiçi kaynaklardan ve mevcut araştırmalardan yararlanılarak mekânsal özellikleri ve hizmetleri hakkında incelemeler yapılmıştır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018). Ön araştırmada ulaşılan bulgular, bu çalışmanın özgün araştırmasının gerçekleştirileceği örneklemin belirlenmesi ve incelenecek kavramların netleştirilmesi süreçlerini yönlendirmiştir.

Paylaşımlı ofis alanlarında mekânsal düzen ve tasarıma ilişkin özellikler ile kullanıcı deneyimlerinin incelenmesi amacıyla İstanbul'un üç farklı bölgesinde yer alan, üç farklı paylaşımlı ofis şubesinde özgün bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Mekânsal düzen ve tasarım özelliklerinin belirlenmesi amacıyla ofislerin planları üzerinden analizler gerçekleştirilmiş, yerinde yapılan gözlemler fotoğraflanarak bir arada değerlendirilmiştir. Kullanıcı deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla ofis kullanıcılarıyla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1.3. Çalışmanın Önemi ve Katkısı

Paylaşımlı ofis kullanımının yaygınlaşan ve tercih edilen bir kullanım olmasına rağmen akademik araştırmalarda çok da fazla ele alınmadığı söylenebilir. Özellikle paylaşımlı ofislerin gelişimi ve tasarımını etkileyen özelliklerin ulusal literatürde yeterince ele alınmadığı, ülkemizde giderek yaygınlaşan bu kullanımın yer seçimlerini, mekânsal özelliklerini ve tasarımlarını etkileyen dinamiklerin tanımlanmamış olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın literatüre bu anlamda katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Diğer yandan tez çalışmasının, paylaşımlı ofisler gibi

özgün bir kullanım türünün oluşturulması, sunulan hizmetlerin özelleşmesi, kurumsal kimliğin oluşturulması süreçlerinden iç mekân tasarımının üstlendiği rolün önemini ortaya koyması beklenmektedir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Ofis Mekânları

Ofis kavramının kökenine baktığımızda Fransızca “Bureau” kelimesi ile karşılaşırız. Ofis kelimesinin kökenine baktığımızda ise Latince “opus” kelimesi karşımıza çıkmaktadır. Literatürde büro ve ofis kelimeleri aynı anlamda kullanılmıştır. Bu çalışmada ise ofis kelimesi tercih edilmiştir. Ofisler, çok farklı işlemlerin ve çalışmaların yürütüldüğü mekânlardır. Bu nedenle ofis, “Kırtasiye-kayıt tutma ve yazı işlerinin “Paperwork” lerin yapıldığı ortam/mekân olarak tanımlanmaktadır. (Bengligiray, 2007).

Kurugöl (1987) ofis kavramını; “belirli bir uzmanlık alanının ve iş bölümünün gerçekleştiği çeşitli işlerin, görevliler tarafından, kendi konumlarının özelliğine uygun bir masa başında sürdürmeye çalıştığı mekân” olarak tanımlamıştır. Pulgram ve Stonis (1984)’in ofis tanıma göre ise “ofis, çalışanların ve donatı elemanlarının belirli bir göreve yönelik yapılandırıldığı mekândır”.

Günümüzde ofis kavramı çok farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımların bazıları ofislerin işlevsel özelliklerine işaret ederken bazıları üretken bir sosyal çevre oluşuna, bazıları ise mahremiyetin sağlanmasına vurgu yapmıştır. Örneğin, Türk Dil Kurumu’nda ofis kelimesi; “iş yeri, daire, büro” olarak geçerken büro kelimesi ise; “çalışma odası, yazıhane”; “danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri”; “bölüm, şube” ve “yazı masası” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Ofisler, çalışma ve çalışma gereksinimi ile oluşmuştur. Daha önce, bu ihtiyaç konutların bir kısmı kullanılarak karşılanmaktaydı. İş imkânlarının geliştirilmesi ve teknolojinin geliştirilmesiyle daha geniş ve ayrı bir alana yönelik ihtiyaçlar başladı. Ekonomilerin ve endüstrilerin büyümesi ofisleri resmileştirmiştir. Verimliliği ve karlılığı artırmak için ofis işleri de geliştirildi. Bu süreç birçok farklı çözümü getirmiştir. Ofis mantığının alt satırında, çalışma hayatı nedeniyle zamanlarının büyük bir kısmını ofislerde geçiren insanlar için en verimli çevreleri yaratmak yatmaktadır (Dalga, 2007).

Ofisin organizasyonu fiziksel bir alanla ilişkilendirilmektedir. Ofisler, insanlardan ziyade iş ve görevlerin yerine getirildiği çalışma alanları için ihtiyaçları temsil eder. Bununla birlikte, ofisler çalışma alanları olarak kabul edilmelidir. Örneğin bir sıhhi tesisat mühendisi sahada çalışırken, ekipmanını dükkanında saklamaktadır. Ayrıca mesajlarını kaydetmek, not tutmak, telefon görüşmesi yapmak, muhasebe işlemlerini kaydetmek vb. işler için bir yere ihtiyacı vardır ve bu yer aynı zamanda müşterilerinin kendisini ziyaret etmesi için de gereklidir. Bu gibi sebeplerden ötürü bir ofis organizasyonu fikri öngörülmüştür (Altınkoç, 2005).

Ofisler yalnızca çalışma ve depolama için değil, aynı zamanda iletişim kurmak için kullanılan yerlerdir. Ofisler, faaliyetler hakkında kararların verildiği yerlerdir. Ofis kullanıcısı, temel ve önemli kararlar vermek için iç ve dış iletişim desteğine ihtiyaç duyar. Hem içeriye hem dışarıya doğru iletişim, büyük miktarda veri içerir ve ikisinde de aynı iletişim kanalları kullanılır (Dalga, 2007:322).

İşletme için toplanan verilerin (hammadde girdisi, muhasebe kayıtları, personel bilgileri, performans analizleri vb.) toplandığı veri bankasının saklanması, ofisin önemli bir fonksiyonudur. Şirkete giren her türlü bilgi ve veri gelecekteki referanslar için saklanmalıdır; gelecekte karar verme ve eylemler için ihtiyaç duyulduğunda veriler el altında olmalıdır. Ofis en etkili bilgi akışı için tasarlanmıştır. Ofislerin bu özelliği, kararların doğru bir şekilde alınmasını sağlar ve aynı zamanda tüm ilgili bilgilerin taşınmasına izin verir (Pile, 1976:344).

Yüz yüze konuşma en yaygın ve önemli iletişim sistemidir. Sosyal hayattaki iletişimde, mektup veya telefonla sıradan bir mesaj göndermek yeterlidir, ancak iş hayatında önemli kararlar vermeden önce yüz yüze konuşmalar tercih edilir. Her ofis üyeler ve ziyaretçiler arasındaki konuşmaların bir sahnesidir. Ofis için tasarlanan fiziksel düzen, iletişim aygıtlarını yerleştirmeyi daha kolay ya da daha zor hale getirebilir. Mahremiyet düzeyi yeterli veya eksik olabilir. Yakınlık, bazen iletişimin kolay ve tam olarak kurulmasını sağlarken bezen de mahremiyete zarar vererek işlerin yürütmesine engel olabilir. Yanlış mesafe kurgusu, iletişim bilincini azaltabilir ve yanlış anlaşılmalara neden olabilir (Dalga, 2007:322). Tüm bu düzenlemeler, ofiste görülecek işin niteliği ile belirlenmelidir.

Sonuç olarak, ofis alanları insanların ihtiyaç duyduğu yerde ortaya çıkmış mekânlardır. Bu mekânlar, kültür ve dönemlere göre değişiklik gösterir. Ayrıca ofis sistemleri, insanların ihtiyaç duyduğu işyerlerinden ziyade işleri ve görevleri temsil eder.

2.2. Çalışma Hayatının ve Ofis Mekânlarının Tarihsel Gelişim Süreci

Ofis binalarının geçmişi hakkında literatürde çok fazla referans bulunmamakla birlikte, uzun süredir değerlendirilen bazı ofis biçimleri vardır. Ofis tarihte, bazen tarihi bir kale ya da manastırdaki bir yer olarak kullanılmaktaydı, ancak basit bir mekândan daha fazla anlam ifade ediyordu. Ofis binalarının gelişmesinde saraylar, katedraller ve özel evler olmak üzere üç ana bina türü etkili olmuştur. Ortaçağ kiliseleri sadece ana görevlerini yerine getirmekle kalmıyor, aynı zamanda geniş ticaret ağı için de mekân sağlıyorlardı. Merkezi hemen hemen tüm büyük şehirlerde ve hatta en küçük kasabalarda, küçük ofisler içinde birleştirilen geniş bir ticaret ağı kuruldu. Kilise ve katedraller, dini işlevlerinin yanı sıra geniş aralıklı sütun tipi yapılarıyla bu ticaret ağı için mekân teşkil ederek günümüzün ofis binalarının atası olmuşlardır. Kilise ve katedrallerin önüne toplanan insanlara birçok iş dağıtılır ve ticari faaliyetlerde bulunulurdu. Buna ek olarak, ortaçağda burjuva tüccarlarının varlıklı kesimi, yola bakan evlerin zemin kat cephelerini ticari ve ofis amaçlı olarak kullanırken, üst katları konut olarak kullandılar. Bu örnek çalışma alanına özel sektör denildi (Mesta: 2014:10).

Ofis binalarının tarihsel gelişimini etkileyen bir diğer gelişme Fransız Devrimi'nden sonra ortaya çıkmıştır. Bu gelişme yönetim düzeninin statüsünün değişmesiyle gerçekleşmiştir. Buna göre, sistemin üst-alt ilişki seviyesine dayalı olarak çalışanların çalışma koşulları belirleniyordu. Bu sistemdeki ofis binaları çalışma prensipleri günümüze kadar kalıcı bir etki bırakmıştır.

1884'te insanlar genellikle Morse telgrafları kullandı. Daha sonra 1886'da daktilo Latham Sholes tarafından üretildi, Alexander Graham Bell telefonu icat etti ve aynı merkezde veya aynı caddede bulunan işletmeler ve konutlar birbirinden ayrıldı. Yönetim ve üretim şubeleri birbirinden ayrı bölgelerde açıldı (Altınkoç, 2005). Bu

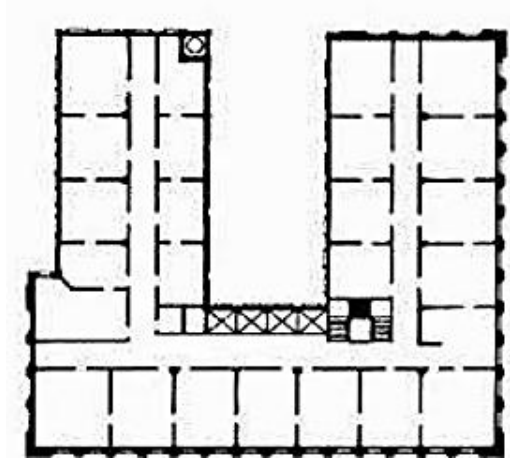
gelişmelerle ofislerin tarihsel gelişimini etkileyen iki unsurun; Fransız Devrimi ve teknolojideki gelişmeler olduğu söylenebilir.

İşyerlerinin tarihsel gelişimi incelendiğinde, ilk önceleri genellikle işyerlerinin ailelere ait olduğu ve tüccar denilen aile üyeleri tarafından işletildiği söylenebilir. Bu tüccarlara katip yardımcı olurdu. 19. yüzyılın başlarına kadar ticaret yapan hemen hemen tüm işletmeler yerel ya da bölgesel, yerel olarak yönlendirilmiş ekonomiye göre işletildiler. İşletmelerde, ithalat, ihracat, finans ve satış işlerini sadece bir kişi yapmış ve bu miras nesiller boyunca miras kalmıştır. Tüccarlar kendilerinden önceki nesillerin çalışma ortamını benimseyerek bir nevi gelenekselci bir tavır sürdürmüşlerdir. Bu gelenekselci tavır günümüze kadar gelmiştir. Sadakat, işe bağlılık ve organizasyon gibi kurumlara yönelik kavramlar, yazılı makaleler ve kitaplar dışında herhangi bir kaynaktan herhangi bir destek almadan tecrübe üzerine bilgi oluşturma, uzun vadeli kariyer planları ve iş istikrarı gibi tutumlar bu dönemde inşa edilmiştir (Lanchester, 2004; Becker, 2009).

19. yy. ve 20.yy.'ın ilk yarısında iş süreçlerinin dosyalama, daktilo yazımı, idari işlemler gibi farklı adımlar üzerinden organize edilir olması ve çalışanlar arasında işbölümü ve hiyerarşinin oluşması ofis mekânlarının yapısının değişiminde rol oynamıştır. Bu süreçte telefonun yaygınlaşması gibi teknolojik gelişmeler, çalışan sayılarının artması ve kadınların çalışma hayatına katılması gibi toplumsal gelişmeler de etkili olmuştur (Dalga, 2007).

Klasik ofis binaları (bankalar ve sigorta binaları) 1830'larda Amerika'da ve Avrupa'da ortaya çıkmaya başladı. Bu zaman zarfında (19. yüzyılın sonunda), gökdelenler olarak adlandırılan etkileyici bir yapı türü ortaya çıkmaya başlamıştır. Gökdelenler teknolojik gelişiminin bir sonucu olarak ortaya çıktığı gibi aynı zamanda da gereklilikten dolayı inşa edilmeye başlanmışlardır. Şirketlerdeki işçilerin daha kalabalık olarak çalışmaya başlaması ve insanların kendi bölümlerinde ayrı çalışmaları gökdelenlere ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Örneğin, Guarranty Building, çok dar bir arsa üzerinde inşa edilmişti, 12 katlıydı ve her kat küçük çalışma alanlarına ayrılmıştı (Şekil 2.2.2, 2.2.3) (Mesta, 2014:19-21).

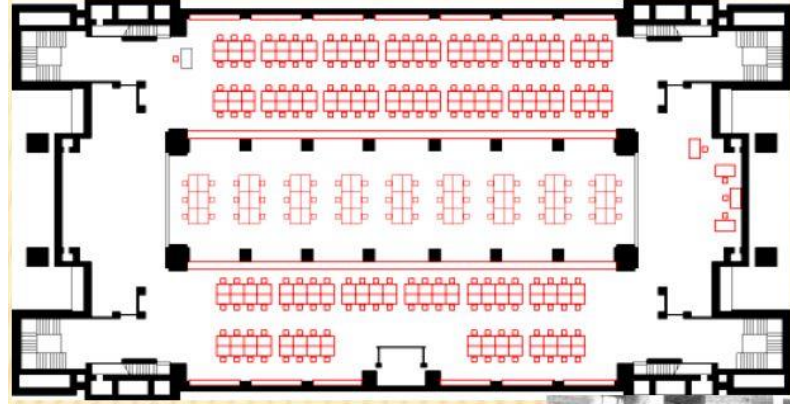
Şekil 2.2.2. New York'ta bulunan, Louis Sullivan ve Dankmar Adler tarafından tasarlanan Guaranty Building kat planı (Kaynak: <https://en.wikiarquitectura.com>)

Şekil 2.2.3. New York'ta bulunan, Louis Sullivan ve Dankmar Adler tarafından tasarlanan Guaranty Building dış cephe ve iç mekân görselleri (Kaynak: <http://www.meengineering.com>)

Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Larkin Mail Order şirket binası, katedral planına benzerlik taşımakla birlikte farklı bir ölçek ile karakterize edilmiştir (Şekil 2.2.4). Kullanıcı grubunun çoğunluğu sekreterler, katipler vb. çalışanlardan oluşmakta ve bu çalışanlar arasındaki statülerde oldukça belirgin bir ayrım bulunmaktadır. Bu yapıda sandalyeler yere sabitlenmiştir (Şekil 2.2.5). Bu özellik aynı zamanda toplumsal yapının çok iyi temsil edilmesidir. Wright'ın tasarladığı Larkin Binası diğer

ofis binaları için bir model teşkil etti. Ayrıca ofis binaları, sosyal ihtiyaçlar için özel alanlarda yerini almaya başladı (Kısmet, 1999).

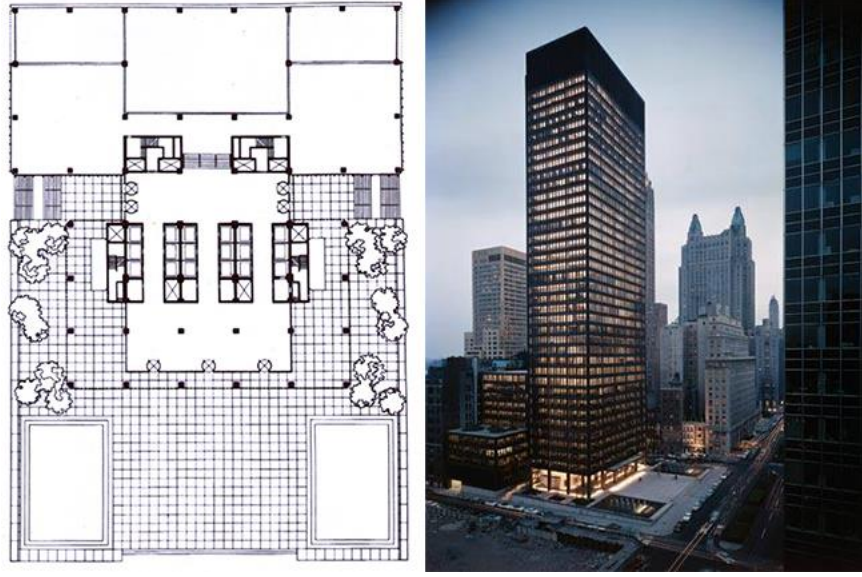

Şekil 2.2.4. New York'ta bulunan, Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Larkin Mail Order şirket binası kat planı (Kaynak: <https://runwayea.st>)

Şekil 2.2.5. New York'ta bulunan, Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Larkin Mail Order şirket binası dış cephe ve iç mekân görseli (Kaynak: <http://all-art.org/Architecture/>)

1954 yılında New York'da Garanti Binası "Seagram" inşa edildi (Şekil 2.2.6). İlk önceleri örgütsel gereklilikler açısından bir gelişme kaydedemeyen bu bina zamanla çok geliştirildi. Genel bir klima sistemi kullanıldı ve işyeri kiralanmaya uygun geniş alanlara ayrıldı (Şekil 2.2.7). Bir binanın çatısı altında 20 farklı firma bulunmaktaydı (Akyol, 1997).

Şekil 2.2.6. New York'ta bulunan, Mies van der Rohe ve Philip Johnson tarafından tasarlanan Seagram Building kat planı ve dış cephe görseli (Kaynak: <http://todesignllc.com>)

Şekil 2.2.7. New York'ta bulunan, Mies van der Rohe ve Philip Johnson tarafından tasarlanan Seagram Building iç mekân görselleri (Kaynak: <https://natural-stone.company> <https://archpaper.com>)

Batı Almanya'da iş yerinde daha fazla esneklik hareketi sırasında ortaya çıkmaya başlayan Seagram binası 1960'larda inşa edildi. Bu hareket, insan ilişkileri ve çevre psikolojisiyle ilgiliydi. Ofisler, bu coşku ortamlarını tekrar şekillendirmeye yardımcı oldu. Dolayısıyla, gayri resmi yerleşim ofisi tarzıyla bir devrim gerçekleştiren işyeri tasarımı gerçekleştirmiş oldu ve bugünkü açık ve esnek ofis mobilyası sistemleri, Alman Quickborner Danışmanlık Grubu tarafından geliştirilerek "Ofislandschaft" olarak adlandırılmaya başladı (Şekil 2.2.8). Ofislandschaft esas olarak, organik bir tasarım ve özgürlük ilkesinin benimsendiği yapıdaki örgütsel form temelinde yeni gelişmeler

başlattı (Şekil 2.2.9). Ofislandschaft'ın ilk örneklerinden biri olarak gösterilen “Ninoflax” ofis yapısıdır (Nordhon, Batı Almanya, 1963) (Akyol, 1997).

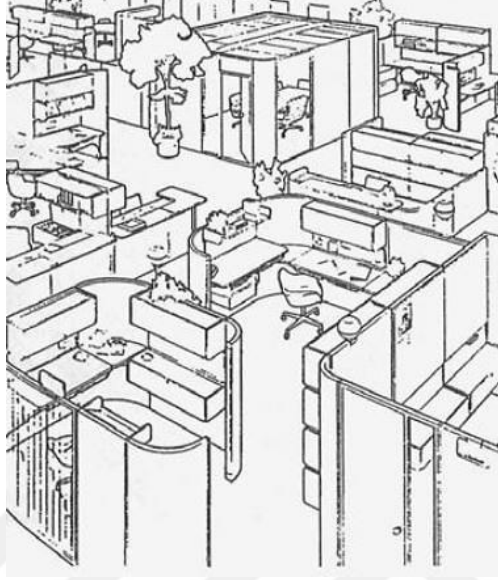
Şekil 2.2.8. Ofislandschaft plan (Kaynak: <https://www.architectural-review.com>)

Şekil 2.2.9. Ofislandschaft örnek görseller (Kaynak: <https://documen.site>)

1967’de Robert Probst, Eylem Ofisi adı verilen yeni bir tasarım fikri geliştirdi (Şekil 2.2.10). Bu tasarım, ses yalıtımlı ve portatif, modüler ünitelerden, konfordan ve teknoloji depolama mobilya sistemini kolaylaştıracak teknolojiden oluşmaktadır. Bu ilk kez, bina yapısının tasarımı ve mobilyaları duvarların bir parçası haline getirdi (Şekil 2.2.11). Bu değişim, yepyeni bir endüstri yaratan tüm ofis istasyonlarına şekil veren bir yaşam oluşturdu. Daha önce bölme duvarları inşaatın bir parçasıyken bu

gelişmeyle mobilyacılar tarafından üretilmeye başlandı. Ofis istasyonları panellerine bölünmüş durumda, ancak günümüzde dünyanın pek çok konut projelerinde en yaygın kullanılan çözümlerden biridir (Çete, 2004).

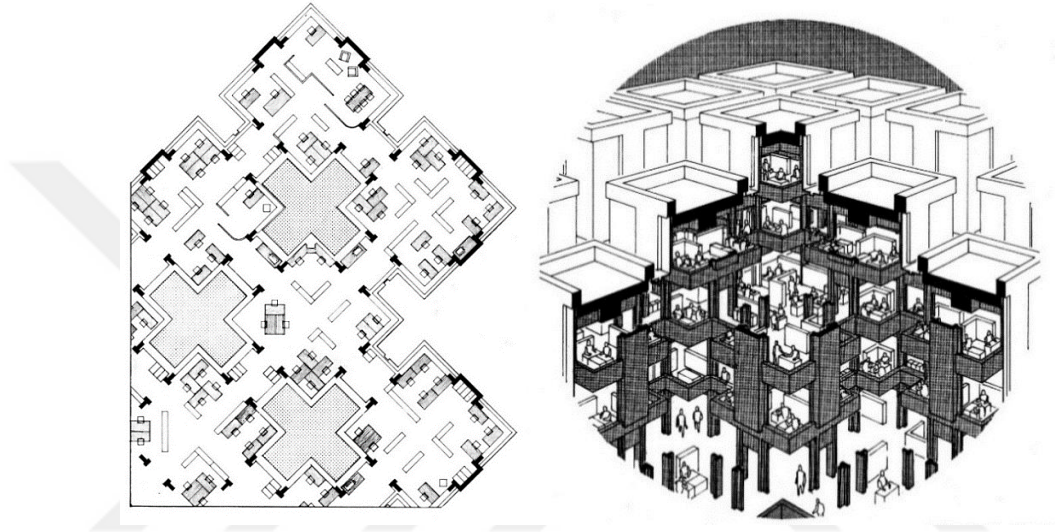
Şekil 2.2.10. Eylem ofisi örneği-perspektif (Kaynak: <https://documen.site>)

Şekil 2.2.11. Eylem ofisi örnek görseli (Kaynak: <https://www.dezeen.com>)

1970’lerde Quickborner tasarım ekibi tarafından tasarlanan bir organizasyon Avrupa’da yaygınlaştı. Bu ekip, çok katlı ofis sistemleri ve kalabalık binalar tasarladılar ancak, 1973’te yaşanan petrol krizi ile bu çözüm ekonomik olarak çöktü. Çünkü ısıtma ve aydınlatma maliyeti nedeniyle çok pahalıydı (Van Meel, 2000).

1973'te Herman Hertzberger tarafından yaptırılan Hollanda'daki kendi tasarım ofis yapıları, Central Beheer olarak anılmıştır (Şekil 2.2.12). Bu bina hem kapalı hem de açık ofis çalışma alanlarına sahiptir (Şekil 2.2.13). Kullanıcılar, duvarları boyamak, evcil hayvanlarını çalışma odasına getirmek, renkleri seçmek ve ailelerini davet etmek konularında özgürdüler. Yetmişler, kullanıcı ihtiyaçları ve memnuniyeti olan ofis binaları tasarlama ve tasarıma kullanıcı katılımını vurgulama dönemi idi.

Şekil 2.2.12. Hollanda'da, Herman Hertzberger tarafından yaptırılan Central Beheer plan ve perspektifi (Kaynak: <https://www.ahh.nl>)

Şekil 2.2.13. Hollanda'da, Herman Hertzberger tarafından yaptırılan Central Beheer iç mekân görselleri (Kaynak: <https://fall2017.thedude.oucreate.com>)

Bu dönemde ofisler için pek çok deneysel ve yeni tasarım yapıldı. Şirketler kişisel tercihler arasında belirli bir denge arayışındaydılar, şirketin etkinliği ve ofis alanları da insan faktörüne dayanıyordu. Danbury Connecticut'ta bulunan, Kevin Roche, John Dinkelos & Ass tarafından tasarlanan 4 katlı binalara sahip bir yerdir (Şekil 2.2.14). "Union Carbide" şirket merkez ofis binası öne çıkmıştır. Otopark binanın merkezinde yer altındadır. Bu binada, her kullanıcı için çalışma alanına $4 \times 4 = 16\text{m}^2$ özel ofis alanı bulunmaktadır (Şekil 2.2.15) (Çete, 2004).

Şekil 2.2.14. Kevin Roche, John Dinkelos & Ass tarafından tasarlanan Union Carbide Ofis Binası
(Kaynak: <http://www.hiddenarchitecture.net>)

Şekil 2.2.15. Union Carbide Ofis Binası'nda özel ofis odası (Kaynak: <http://www.hiddenarchitecture.net>)

Sonuç olarak, daha önceleri ofis, sadece bir oda, çalışma alanı ya da kitapları veya ekipmanları bulundurma için kullanılan bir depo olarak görülüyordu. Zamanla çalışma organizasyonu değiştirildi, iletişim hızlandı ve teknoloji geliştirildi. Ofis insanın ihtiyaç duyduğu bir yer haline geldi.

2.3. Ofis Tiplerinin Sınıflandırılması

Teknoloji ve hem kurumların hem de halkın ihtiyaçlarının yardımı ile ofis kavramında zamanla farklı ihtiyaçlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu ihtiyaçlar, iç mekân düzeni anlamında farklı ofis türlerinin doğmasına neden olmuştur.

İlk ofis örneklerinden itibaren, Duffy bu tarihsel süreci şöyle özetlemiştir (Akyol, 1997);

- * Ev Mekânları Dönemi (1849-1864)
- * Gökdelen Kağıt Fabrikası Dönemi (1894-1904)
- * Ortak Kontrol Dönemi (1954-1963)
- * Sanayi Demokrasi Dönemi (1973-1990)

Ofis türlerini fiziksel ve organizasyonel özelliklerine göre sınıflandırmak mümkündür.

2.3.1. Fiziksel özelliklerine göre ofisler

Ofisler fiziksel özelliklerine göre, geleneksel (hücresel) ofisler, açık ofisler, serbest düzenli ofisler ve ortak düzenli ofisler olarak sınıflandırılmaktadır.

Hücresel Ofis; Tipolojide en eski ve geleneksel ofis tipi olarak kabul edilen hücresel ofis tipinin tarihsel gelişimi analiz edildiğinde kullanımının orta çağdan günümüze kadar geldiği görülmektedir. Hücresel ofislerle ilgili yapılan en genel tanımlama “çeşitli büyüklüklerdeki odalar” şeklindedir (Becker, 1981). Hücre ofis ile ilgili olarak tasarımcı ve mimar Naghavi (1995) hücresel ofis türünü “bireysel çalışmalara uygun ofis tipi planlamasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.

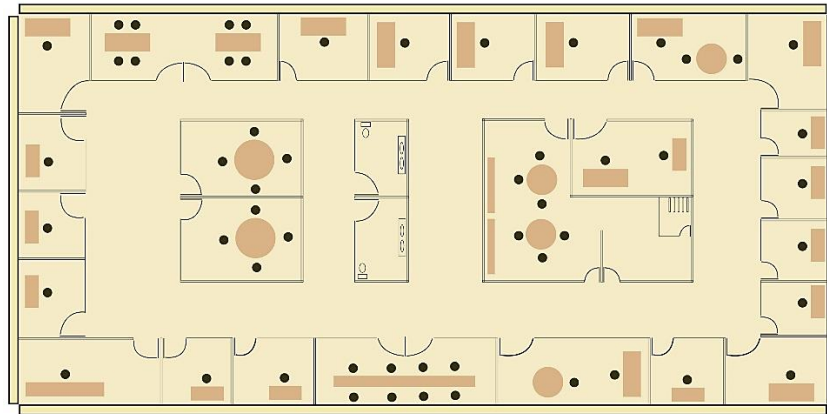
Esneklik sağlayan geleneksel ofis düzenlemesi, paneller, bölücüler ve hücresel ofis kasaları ile ayrılmış bir alandır. Hücresel ofis düzeni, doğal havalandırma ve

aydınlatmanın maksimum kullanımını sağlamaktadır (Doğrusoy, 2002). Bu nedenle derinlikleri 5.50 ile 6 metre arasında sınırlı kalmaktadır ve bu tip ofislerin büyümeleleri tek yönlü gerçekleşebilmektedir. Pencere eksenini 120-150 cm ile 170-190 cm arasındadır (Karabiber, 1994:103-105) .

Doğal havalandırma ve aydınlatma geleneksel ofislerde mevcuttur. Kapalı ofis mobilyaları doğal aydınlatmaya göre konumlandırılmıştır. Oda genişliği 220-240 metreden az değildir. Dikey sirkülasyon elemanları, tuvaletler, sıhhi tesisat alanları (teknik), hizmet alanları, koordinasyon analizi (Ketencioğlu, 2001) için önemlidir.

Ana sirkülasyon alanının iki tarafı, duvarlarla çevrili bir sabit koridordur. Bu tip bir plan, ön ofisteki koridorla sınırlıdır. Koridor, tek taraflı, çift taraflı veya üç taraflı düzenlenebilir. Ulaşım amacıyla tüm çalışanlar bu koridorları kullanmaktadır. Koridorların her 2 tarafı da duvarlarla çevrilidir. Bu çalışma mekânları sabit duvar elemanları ile ana ulaşım yolundan ayrılmaktadır (Şekil 2.3.1). Bu planda çalışma mekânı, cephe ile koridor arasında sınırlandırılmıştır. Kapalı ofis koridor genişliği 1,80-2,00 metre ölçülmelidir. Çekirdeğin şekli genellikle kare şeklindedir ve hücreli ofisler ortasında bir kare oluşturur. Hücre ofisleri için 600-900 m² bir çekirdek gereklidir (Ketencioğlu, 2001). Birden fazla çekirdek varsa, 50 m²'lik yürüyüş ve kaçış mesafeleri mevcuttur. (Aluçlu, 2000).

Şekil 2.3.1. Hücreli ofis planı örneği (Kaynak: <https://www.softwareadvice.com>)

Hücreli ofisler genellikle tek bir kişinin çalışma alanı olarak düzenlenmektedir. Alan kısıtlı olduğu için tek bir masa ve koltuk, misafir ağırlama amaçlı bir ya da iki misafir

bekleme koltuğu, aralarında bir sehpa ve çalışan kişinin evrakları için açık ya da kapalı dolaplardan oluşmaktadır (Şekil 2.3.2). Kapalı ofislerde genellikle açık raflı dolap tercih edilmektedir. Bunun sebebi, çalışma alanı kişiye ait olduğu için güvenlik ve kullanım hakimiyetinin kişinin kontrolünde olmasıdır. Sınırlı bir alan olduğu için çok fazla mobilya ve elektronik cihaz ile doldurulmaması gerekmektedir. Hücresel ofislerin açık ofislere nazaran avantajı ise, bu ofiste çalışan kişinin özel görüşmelerini rahatlıkla yapabiliyor olmasıdır. Dezavantaj olarak bakarsak, açık ofislerdeki insan ilişkileri, yardımlaşma ve iş motivasyonu bu kişilere oranla daha yüksektir (Aluçlu, 2000).

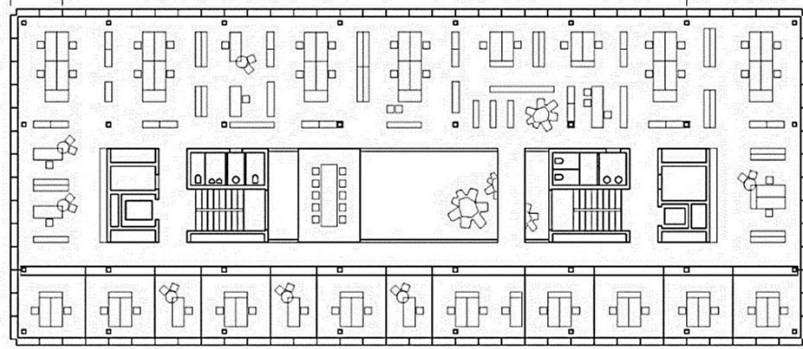
Şekil 2.3.2. Hücresel ofis örneği (Kaynak: <https://www.australiandesignreview.com>)

Hücresel ofis yapısı ve mekânları birçok ülkede yaygın olarak kullanılmış, zamanla teknolojik gelişmeler ve işletme organizasyonlarında yaşanan değişimler nedeniyle farklı ofis mekânlarının araştırılması zorunluluk haline gelmiştir.

Açık Ofis; İkinci Dünya Savaşı sırasında, tüketim mallarına olan artan talepler nedeniyle, fabrika işlerinin ücreti, ofis işlerinden daha yüksek bir noktaya gelmiştir. Fabrikada çalışmak ve üretimde yer almak, ofis işlerine oranla daha tercih edilir hale geldi. Bu nedenle bilimsel yönetim, işleri daha az rutin hale getirebilmek için değiştirildi ve ofis ortamı buna göre şekillenmeye başladı. Temel olarak, insani değerler ofis ortamında etkili olmaya başladı. Bir fabrikadan ziyade bir ofiste

ölçüleri 370m² - 1200m² arasında değişmektedir (Naghavi, 1995). Açık ofisler bölünebilir özellik taşımaktadır.

Şekil 2.3.4. Açık ofis plan tipi 2
(Kaynak: <https://www.plataformaarquitectura.cl>)

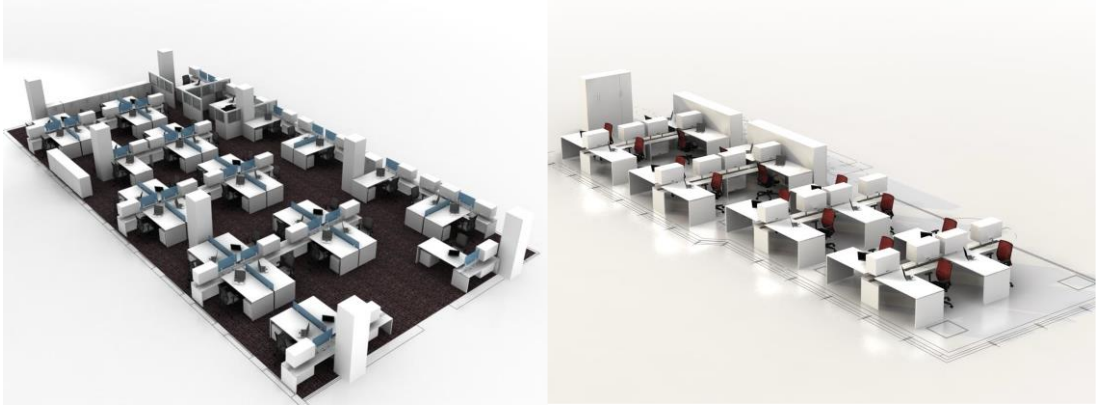
Açık ofis mekânlarının çalışmaya uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. Yukarıdaki şekilde iyi çözümlenmiş bir açık ofis planı görülmektedir. Kişilerin çalışma alanları yeterli, birbirlerine rahatsızlık vermeyecek mesafededir. Çalışma gruplarını birbirlerinden ayırabilmek ve gizliliği sağlayabilmek amacıyla çalışanların otururken birbirlerini görmeyecek, ancak ayağa kalktıklarında görebilecek yükseklikte dolaplar konumlandırılmıştır. Masa aralarında kullanılan bençler, çalışanların hem depolama yapabilmelerini hem de elektrifikasyon açısından zorlanmamalarını sağlamaktadır. Orta alanda ise, toplantı amacıyla bir bölüm kullanılmıştır.

Şekil 2.3.5. Adidas'tan bir açık ofis örneği, Mimar Kinzo, 2009, Herzogenaaurach, Almanya

Açık ofis mekânlarındaki masalar fonksiyonel özelliklidir ve birçok çalışan farklı konularda çalışmalar yapabilirler (Şekil 2.3.6). Açık ofislerde iletişim kolaylığı

sağlandığı için iş verimliliği yüksek olur. İşletmeler, motivasyon konusunda yüksek performans alır (Gürer, 1982).

Şekil 2.3.6. Sekizli ve dörtlü çalışma istasyonlarına sahip açık ofisler (Kaynak: Nurus, 2008)

Açık ofis planlarında toplantı alanları da tüm çalışanların bir anda toplantı konumuna geçebilecekleri şekilde tasarlanmaktadır. Bu tip ofislerdeki iş organizasyonları genellikle ekip çalışması gerektiren iş organizasyonlarıdır. Bu nedenle bireysel ve gizli bir alana pek fazla ihtiyaç duyulmaz. Bu yüzden kalın, yüksek ya da kumaş paneller yerine şeffaf ve kişilerin göz teması kurarak birbirlerinin yüzlerini rahat görebilecekleri akrilik paneller kullanılır (Şekil 2.3.7) (Yılmaz, 2010:99).

Şekil 2.3.7. Geo Edge Ofis, açık ofis çalışma alanında kullanılan akrilik panel örneği (Kaynak: <https://www.archilovers.com>)

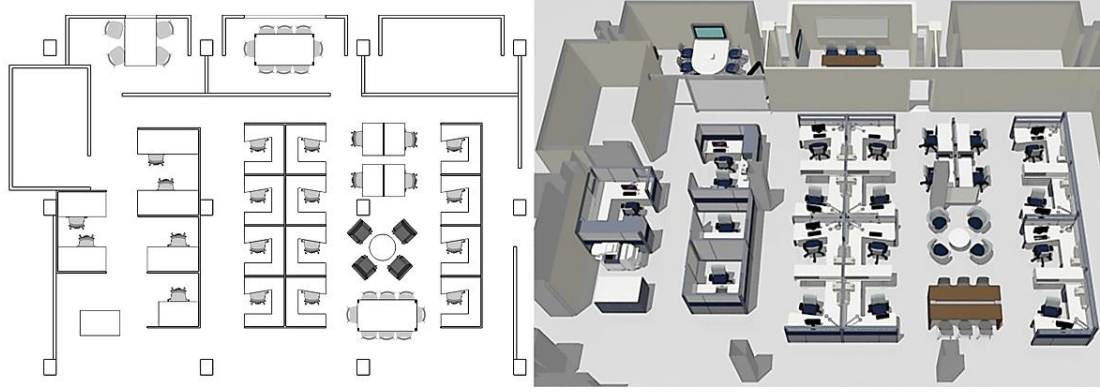
Günümüzde çok fazla alanın olmadığı mekânlarda da açık ofis kullanımı tercih edilmektedir. Bu sayede duvar bölmesine gerek kalmadan uygun yerleşimler yapılabilmektedir.

Arazi tipi ofis planlama; Serbest çalışma grupları için düzenli ofis katlarında geometri kavramı bulunmamaktadır. Bir planın yerleşimi, iş akışına göre belirlenir (Sakallı, 1997:147). Örneğin, Google ofisleri stratejisinde 'her yerde çalışabilir, ancak her zaman bölümünüzü bağlayabilirsiniz' denmektedir (Groves, 2010:256). Bu fikir, insanların kendi ofislerinde rahatlayabilmeleri, böylece birbirleriyle ilişkilerinin ve farkındalıklarının olması anlamına gelmektedir. Bu durum yaratılan bölümler tarafından sağlanmaktadır (Şekil 2.3.8).

Şekil 2.3.8. DEGW, 2010, Frankfurt, Germany tarafından tasarlanan Google'ın rahatlatıcı alanından arazi tipi ofis örneği

Serbest düzenli ofis; Özellikle 21. yy'a girerken hem hücreli tipli ofisler hem de açık planlı ofisler, üçüncü bir ofis düzeninde birleştirilmeye başlanmıştır. Bu birleşim ile "Düzenli Ofis", "Serbest Düzenli Ofis" şeklinde anılmaktadır (Şekil 2.3.9, 2.3.10). Bu sistem Almanya Quickborn'da Schnelle Kardeşler'in geliştirmiş olduğu bir sistemdir. Bir işletme uzmanlığı ve planlama şirketi olan Quickborn, çalışma ekibi ofis tefrişi organizasyonu, iletişim, evrak akımı etütleri ve dosyalama sistemleri konularındaki çalışmaları sonucunda, geleneksel ofis ve ofis planlama sistemlerini temelden değiştiren yeni bir ofis planlaması anlayışını ortaya koymuştur (Gürer, 1982).

Şekil 2.3.9. Serbest düzenli ofis planı ve modeli (Kaynak: <http://spectraair.com>)

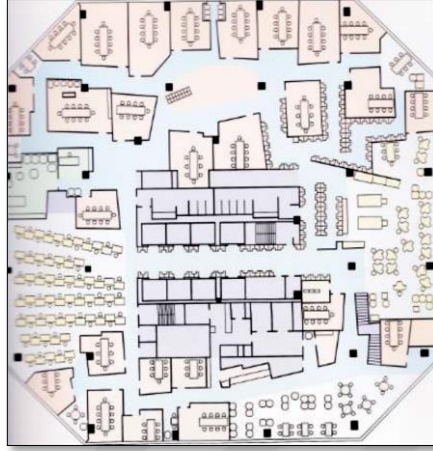

Şekil 2.3.10. Serbest düzenli ofis örneği (Kaynak: <https://t3n.de>)

Grup düzenli ofis; Grup düzenli ofis büyük bir ofis alanının parçalanmış ve indirgenmiş şeklidir. Ancak ofis organizasyonu planlanırken, iç bölücüler binanın biçiminden daha önemlidir (Naghavi, 1995). Düzenlenen grup, hücreli ofisin duvarlarının çıkarılması ve çok kişili hücrelerin eklenmesiyle oluşturulur. 2-3, 5-10 kişilik çalışma alanları düzenlenir. Mekânın derinliği güneş ışığı ile belirlenir (12-14 m) ve doğrudan çalışma alanı çekirdek kabul edilir. Sonuç olarak, bölümler içinde güçlü bir iletişim söz konusudur. Böylece grup çalışması bu planda yapılmakta olup orta büyüklükte bir mekân için yeterli olmaktadır (Gürer, 1997:241).

1997 yılında Los Angeles'ta TBWA tarafından tasarlanan Chiat / Day Office binasının özellikleri grup düzenli ofis şeklinde tasarlanmıştır (Şekil 2.3.11). Alan için 5-10, 1-3 boşluk bırakılmıştır. Esneklik ve ekonomik nedenlerden dolayı, her bir kat, bu temel

elemanların en az üçünün bir kombinasyonunu oluşturmuştur (Şekil 2.3.11). Her iş grubunun doğal ışıktan eşit olarak faydalanması sağlanmıştır (Naghavi, 1995).

Şekil 2.3.11. Los Angeles'ta TBWA tarafından tasarlanan Chiat / Day Ofis Binasının planı

Şekil 2.3.12. Los Angeles'ta TBWA tarafından tasarlanan Chiat / Day Ofis Binasının iç mekân görseli
(Kaynak: <http://www.clivewilkinson.com>)

2.3.2. Organizasyonel özelliklerine göre ofisler

Kurumların organizasyonel yapılarını baz alarak birimlerin birbirinden etkileşimine ve bağımsızlıklarına bağlı çalışma şekillerine göre tasarlanan organizasyonel ofis tipleri dörde ayrılabilir. Bunlar; Kovan, Hücre, Küme, Kulüp modelleridir.

Kovan organizasyon modeli; Kovan ofis modeli, çok fazla etkileşim imkanı sunmadığı için genelde bireysel ve rutin işlerin yapılması için uygun olan ofis türüdür. Geçmiş dönemlerde denetim altında yürütülmesi gereken basit ve sürekliliği olan işlerin görüldüğü yarı endüstriyel iş alanlarında kullanılan bu ofislerde elemanlar sürekli oturma pozisyonunda çalışmaktaydı. Telefonla satış, veri girişi, rutin

bankacılık ve finans işlemleri, idari operasyonlar, bilgilendirme servisleri gibi örneklendirilebilecek işlerin görüldüğü bu ofis model, tekdüze açık ya da bölümler halinde kullanılmaktadır. Kovan tipi modelde, önemli olan çalışanların konforu değil, çok sayıda insanın çalışabileceği bir ortam yaratmaktır. Özellikle Japonya’da sıkça rastlanan bu tip ofislerde tekdüze masa sıralarının hakim olduğu görülmektedir. Florasan ampuller ile aydınlatılan ve genellikle ‘ada’ planı yerleşimine göre tasarlanmış mekânlardır (Çimen, 2008).

Hücre organizasyon modeli; Bireysel konsantrasyon gerektiren işlerin görülmesi için etkileşim ve iletişimden uzak olarak tasarlanmış hücre tipi ofislerin geçmişi kovan tipi organizasyon biçiminden bile eski dönemlere dayanmaktadır. Genellikle, hukukçular, bilim adamları, muhasebeciler, akademisyenler, araştırma enstitüleri çalışanları, yönetim ve istihdam danışmanları gibi yüksek statülü mesleklerde çalışan kişiler tarafından tercih edilmektedirler. Bu ofis organizasyon türü çalışanlara günün istedikleri her saati mahremiyet alanı içinde çalışabilme imkanı sunmaktadır.

Kurumlardaki üst düzey yöneticiler ve yüksek statülü mesleklere sahip kişiler kimse tarafından rahatsız edilmeden çalışma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu nedenle kendilerine bölünmüş, bireysel çalışma alanı sunan hücre organizasyon modeli, bu kişiler için idealdir. 1960’lı yıllardan itibaren Kuzey Amerika’daki ofislerin birçoğunun genel ofis ortamlarından izole edilen hücre tipi ofis modelinde tasarlandıkları görülmektedir. Bir tür statü sembolü haline gelen hücre tipi ofisler, Kuzey Avrupa’da Çalışma Konseyi’nin belirlemiş olduğu standartlara uygun olarak, özdeş ve birbirleriyle değiştirilebilir özellikli, bireysel hücrelerden oluşan ofisler şeklinde kullanılmıştır. Bu iki hücre tipi ofis modeli birbirinden oldukça farklı özelliklere sahiptir (Çimen, 2008).

Bir diğer hücre tipi ofis modeli de paylaşımlı ofislerdir. Örneğin Kuzey Amerika’da kullanılan hücre tipi ofisler, otel mantığında olduğu gibi paylaşılarak kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak değişen ofis iş tanımları sonucu, ”otelcilik” sisteminde tasarlanan paylaşımlı ofislerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan paylaşımlı ofislere ilerleyen bölümlerinde ayrıca değinilecektir. Belirli tipteki bazı faaliyetlerin belli bir tip ofis mekânında yürütülmesine olanak sağlayan klüp tipi ofisler, bu otel tipi ofislere duyulan büyük talep sonucunda ortaya çıkmaya başlamıştır (Duffy, 1997).

Küme organizasyon modeli; Bazı grup çalışmaları yüksek düzeyde etkileşim gerektirmediği gibi ama aynı derecede özerk de olmayabilirler. Küme tipi ofis modeli bu türden çalışmaların imkan verebilmek amacıyla tasarlanmış bir modeldir. Küme tipi organizasyon modelinde mekân, genel olarak basit açık planlı ofisler veya grup odaları şeklinde grup çalışmaları yapılabilmesi amaçlanarak planlanmıştır. Küme tipi ofisler, takımların çalışma tarzlarını, ortak kaynak kullanımlarını dikkate alarak tasarlandığı için kişisel özerklikten de uzaktır. Telefon, faks gibi ofis araç ve gereçlerinin herkesin kolay ulaşabileceği bir ortak kullanım alanı planlanmıştır. Tasarım ofisleri, sigortacılık, reklamcılık, medya gibi takım çalışması gerektiren bazı iş kolları, küme ofis modelini tercih eden sektörler için örnek olarak verilebilir. Bu türden ofislerde çalışanlar hep birlikte ve aynı anda birden çok proje üzerinde çalışabildiği gibi bazen de çalışanlar aynı anda farklı yerden birden fazla proje üzerinde de çalışabilirler. Çok nadir de olsa tek bir proje üzerinde de çalışılmaktadır. Bu tarz iş kolları için küme tipi ofis modelleri, grup çalışmasının çoklu ve değişken taleplerini en iyi karşılayabilen ofis modelidir demek mümkündür. Zaman içinde teknolojinin gelişimiyle bu ihtiyacın da değişebileceği düşünülmektedir. Kovan ve hücre ofis modelleriyle kıyaslandığında, küme ofis modelinde grup faaliyetlerine ayrılan alanların dengesinde önemli farklılıklar bulunmaktadır (Çimen, 2008).

Kulüp Organizasyon Modeli; Bilgiye dayalı işlerin yürütüldüğü, yüksek düzeyde zeka ve konsantrasyona ihtiyaç duyan ve dolayısıyla da yüksek düzeyde etkileşim ve aynı derecede bağımsızlık gerektiren işler için tasarlanan ofis tipi, “Kulüp Organizasyon Modeli ” adını almaktadır.

Kulüp tipi çalışma ortamları zengin, çeşitli ve hareketli ortamlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma modelinin hareket özelliği nedeniyle, mekân gün içinde aralıklarla bireyler veya gruplar tarafından kullanılabilir. Bu tip ofislerde çalışanların faaliyete uygun olarak mekân kullanımında zaman paylaşımı söz konusu olabilmektedir. Bu paylaşım oranı yapılan işlerin içeriğine, mekân içinde ve dışında görülmesine göre değişebilmektedir. Ofis hem konsantrasyon gerektiren bireysel işler, hem de etkileşimli grup işleri için uygun olarak tasarlanmıştır. Yüksek düzeyde entelektüel personel çalıştıran, problem çözümü üzerine konsantrasyonu yüksek ve paylaşılan bilgiye devamlı erişim gerektiren; reklamcılık, medya şirketleri, bilgi teknolojisi şirketleri ve birçok yönetim danışmanlık şirketi bu kapsamdadır. Kulüp

Organizasyon modeli, çeşitli çalışma ortamlarının zaman paylaşım ilkesi ile bir araya getirilmesi mantığına göre tasarlanan bir ofis planıdır.

Yukarıda açıklanan 4 farklı organizasyon modeline göre gruplanmış ve özetlenmiş ofis tipleri, her bir çalışma modeli için ihtiyaçlara uygun mekân ve mobilya kullanımı gerekmektedir. Bu 4 farklı organizasyon modelinin ihtiyaçlarına göre farklı ofis tiplerine yer verilmesi bu organizasyonlardan en fazlasını alabilmeye imkan verir. Örneğin; kovanlar için daha basit, hücreler için daha zengin ve bireysel çalışma ihtiyaçlarına cevap veren, kümeler için basit planlanmış ve grup çalışmalarına uygun, kulüpler için de içinde birçok zengin ve karmaşık ortam barındıran mekânlar gibi. Mekân kullanımında zaman paylaşımı olan ofisler daha etkileşimci ve daha özerk olan çalışma modelleri için uygundur, çünkü ofis kullanımı aralıklı ve düzensizdir (Duffy, 1997).

2.4. Ofis Tasarımlarını Etkileyen Faktörler

Ofisler genel anlamıyla, kendisinden verimlilik beklenen mekânlardır. Ancak ofis mekânları, içinde; insan, makine ve donatı elemanları gibi birçok unsuru bir arada bulduran ve bu unsurların karmaşık ilişkisine ortam sağlayan organize sistemlerdir. Bu sistem, teknolojik gelişmelerden, sosyo/ekonomik değişimlerden ve çalışma şartlarından etkilenmektedir. Bu nedenle, ofislerin tasarlanması aşamasında; çalışanların iş verimliliğini arttıracak, fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine cevap verebilecek ve işlerini en iyi şekilde yapabilmelerine olanak sağlayacak unsurların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çalışmada, ofis tasarımlarını etkileyen faktörler, mekânsal faktörler, donatı faktörleri ve teknolojik gelişmeler başlıkları altında incelenmiştir.

Mekânsal faktörler; Mekân organizasyonu, ofis için kullanılacak olan söz konusu mekânın en verimli şekilde kullanılabilmesi, mekânın kullanıcıları olacak kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi işlemidir. Ofis ortamının tasarımı, hem işletme hem de çalışacak kişilerin gereksinimlerine uygun şekilde planlanmalıdır. Ofis tasarımının mekânsal organizasyonu yapılırken, işletme, yönetim ve organizasyon gereksinimleri karşılanmalı, haberleşmenin kolaylaştırılmasına önem

verilmeli ve kişisel ihtiyaçlara en iyi şekilde cevap verebilecek bir organizasyona gidilmelidir (Çete, 2004).

Kapalı ofislerde mekân faktörlerini optimum düzeyde tutmak konusunda ortaya çıkan binanın mimari yapısı ve tasarlanacak olan ofisin bina içindeki konumu sorunların başında gelmektedir. Örneğin, klasik yapıdaki bir iş hanında bulunan bir ofis ile çok katlı inşa edilmiş modern bir iş merkezinde bulunan bir kapalı ofisin sağlayacakları ortam faktörleri birbirlerinden farklıdır. Binanın konstrüksiyon sistemi, pencere boyutları, bölücü duvarlar, izolasyon sistemleri, tesisat sistemleri vb. faktörler diğer tüm koşullar birbiri ile aynı olsa dahi sonucu etkileyecek faktörlerdir. Açık ofislerde genellikle yapay yollardan oluşturulmuş ortamlarda çalışıldığı için istenilen konfor koşulları çeşitli tesisat sistemleri ile oluşturulabilmesine karşın, kapalı ofislerde hem ekonomik sebeplerle hem de alanın profesyonel sistemler gerektirmeyecek boyutlarda olmasından dolayı genellikle doğal kaynaklar kullanılmaktadır. Bu da binanın sağladığı konfor koşullarına büyük ölçüde bağımlı kalınmasına sebep olur (Akman, 1991:14).

Ofisleri çalışanların performansını artırmak için, mobilya ve dekorasyon öğeleri, kullanılan malzeme özelliklerinden kaynaklanan potansiyelleriyle çalışanların fizyolojilerini ve psikolojilerini etkileyebilmektedir. Bu etkileşimin niteliği iç mekândaki doğal ve yapay malzemeler dengesinin ve yapı donatımı detaylarının iç mekân iklimini nasıl oluşturduklarına ve etkilediklerine bağlıdır. Biyolojik yapının sağlıklı bir uyum içinde kalabilmesi için mekân içerisinde makro-atmosfer dengesinin oluşturulması gerekmektedir. Buna göre mümkün olduğu kadar doğal malzemelerin kullanılması gerekmektedir. Akman (1991:14)'a göre günümüzdeki ofis binaları için sunulan dekorasyon ekipmanı ve mobilyalarına bakıldığında, yapı biyolojisini etkileyen niteliklerinin bu dengeyi kurmaktan çok uzakta olduğu görülmektedir.

Kullanıcı faktörleri; Ofis ortamının tasarlanması sürecini etkileyen bir diğer faktör de kullanıcı faktörüdür. Kullanıcı gereksinimleri; ofis kullanıcılarının, bir mekân içinde yaşamını toplumsal, psikolojik ve fizyolojik açılardan sıkıntıya uğramadan devam ettireceği ve yapması gereken işlerde verimli olabileceği olanaklara imkan veren çevre koşullarının sağlanması ile ilgilidir. Ofis mekânlarında kullanıcı gereksinimlerini göz önünde bulundurarak, tasarım aşamasında binanın bu gereksinim konusundaki

yeterliliğini tespit etmek zorunlu olmaktadır. Kullanıcı gereksinimlerinin anlaşılması, mekânı kullanacak olan insan davranışlarının ve bu davranışları oluşturan nedenlerin bilinmesi anlamına gelmektedir. Bu da insan ve davranışları arasındaki ilişkilerin ortaya konması ile mümkün olmaktadır. Kullanıcı gereksinimleri; kullanıcı ve kullanıcıların belli bir eylem ve eylemleri yerine getirebilmeleri için çevrenin sahip olması gerekli ödün verilmez koşullardır (Çete, 2004). Ofis çalışanlarından istenilen yeterli verimi alabilmek için, onların gereksinimlerini karşılamak ve kendilerine sağlıklı bir ortam sağlamak zorunludur. “Sağlıklı ortam da, insan gereksinimlerinin optimum konfor koşulları olarak iç mekân kalitesini tanımlamaktır” (Bilgin, 2001).

Ofis mekânlarında, insan faktörünün antropometrik, duysal, algısal ve zihinsel boyutları ile çevrenin fiziksel, biyolojik, kimyasal, psiko-sosyal niteliklerinin uygun çevre koşullarının belirlenmesi açısından önemi büyüktür. Kendi boyutlarına uygun olmayan çevreye karşı insanın davranışları ergonomik iş ve yaşam çevresini düzenleme gereğini ortaya çıkarmıştır (Çete, 2004).

Özellikle günümüz iş hayatında, çalışan insanların günlerinin neredeyse 1/2’si iş çalışma ortamlarında geçmektedir. Çalışma saatlerinin 7 ile 13 saat arasında olduğu düşünülürse, fiziksel gereksinimler için ergonominin önemini ortaya çıkarmaktadır. Çalışma ortamındaki ışıklandırma, renk, zemin döşemesi, kullanılan malzemelerin fiziki yapıya uyumu, ortamdaki ses düzeyi, kimyasallar vs. özellikler çalışanların iş verimliliğini ve performansını doğrudan etkileyen unsurlardır.

Özellikle günümüz iş hayatında yoğun olarak kullanılan bilgisayar ve akıllı telefonların yaydığı yüksek frekanslar kimyasal reaksiyonların fazlalığı, ortamda bulunan kişilerde uyku yaratmakta ve bunun sonucunda ise yorgunluk hissine neden olmaktadır (Taner, S., 2010).

Ofis kullanıcıları ergonomik özelliklere sahip, ayarlanabilir ve fonksiyonel ürünleri daha fazla tercih etmektedirler. Bu konuda yapılan pek çok çalışmada gördüğümüz üzere ergonomik tasarımların ve çalışan memnuniyetinin sağlanmasına yönelik çalışmalar çok yönlü uygulanmaktadır. İstenilen verim ve performansın sağlanabilmesi için ürün ve ürünü kullananın uyumu büyük önem arz etmektedir.

Özellikle kullanılan ürünlerin ayarlanabilir, çok yönlü ve fonksiyonel özellikleri ve kullanma kolaylığı beklentiler arasında en yoğun olanlarıdır.

Ofis mekânı kullanıcısının gereksinimlerini anlayabilmek için insanın temel gereksinimlerini bilmek gerekmektedir. Maslow'un 'İhtiyaçlar Hiyerarşisi' teorisinden yola çıkılarak hazırlanan İnceoğlu(1982)'nun aşağıdaki çizelgesi bu gereksinimleri içermektedir (Çizelge 2.4.1).

Çizelge 2.4.1. İnsanların Temel Gereksinimleri (İnceoğlu, 1982)

İnsanların Temel Gereksinimleri	
Fizyolojik/Biyolojik Gereksinimler	Beslenme, dinlenme, barınma, giyinme, hareket, üreme, su, hava gereksinimleri gibi insan yaşantısıyla ilgili en temel gereklilikler
Güvenlilik/Emniyet Gereksinimleri	Korku, baskı, tehlikelerden uzak olma, güven duyma ve yarından emin olma gereksinimleri
Toplumsal Gereksinimler (Aidiyet Gereksinimi)	Ait olma, beraberlik, arkadaşlık, grup içine girebilme gibi toplumsal etkileşim ile ilgili gereklilikler
Benlik Gereksinimleri (Saygı Görme Gereksinimi)	Öz saygı ve öz beğeni ile kazanılmış bilgi ve yeteneklerin tanıtılması gibi beğenilme ve saygı görme ile ilgili gereklilikler
Gerçekleşme Gereksinimleri (Kendini tamamlama Gerçekleştirme Gereksinimi)	Önemli bir işi başarma gibi, bireysel potansiyelin gerçekleşmesi ve yaratıcı yeteneklerin kullanımı ile kişisel doygunluğa erişme-tatmin gereksinimleri

Teknolojik gelişmeler; Teknoloji, tasarım tarihinde her daim önceliği olan bir tema olmuştur. Tasarıma konu olan nesne aslında aynı zamanda bir teknoloji ürünüdür. Bir diğer deyişle tasarımın yeni teknolojileri çağırdığı kadar teknolojinin de tasarımı belirlediği ortadadır. Belirli ihtiyaçlar sonucunda elindeki malzemeyi nitelikli bir hale getirme yeteneğine sahip olan insanoğlu, bu yeteneği ile tasarım ve üretim yaparak yaşadığı ortam ve koşulları değiştirebilmektedir. Tasarım; teknolojiyi biçimlendirerek, somut bir ürüne çevirebilmeyi, içeriğinde belli bir bilgi ve deneyim birikimini barındıran bir organize etme yöntemidir (Altınok, 2011:19).

2.5. Günümüze Özgü Yeni Ofis Yaklaşımı: Paylaşımlı Ofisler

Mekânlar, içinde yer aldıkları toplumların ve dönemin, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı ile şekillenmekte ve kendisine işlerlik kazandıran bu toplumsal yapı ile sürekli ve değişken yapıda bir ilişki içerisinde olmaktadır. Mekânlar ve toplumsal yapı arasındaki bu ilişkiden dolayı, zamanla değişen kullanıcıların istek ve özelliklerine cevap verebilmek adına mekânlar yeniden kurgulanarak biçim farklılığına uğramaktadır. Diğer tüm mekânlar gibi iş mekânları olan ofisler de bu değişim içinde tarih boyunca farklılaşarak yeni ihtiyaçlara uygun halde yeniden kurgulanıp tasarlanmışlardır.

Günümüzün küresel ekonomi hayatı içinde birçok iş alanı, giderek daha dinamik, karmaşık ve öngörülemez bir bilgi ortamına doğru kaymaktadır. Bu durum işletmelerin kullandığı ofis alanlarında yeni bir paradigmanın doğmasına neden olmuş, mesai süreleri ve iş ortamları açısından esneklik sunan ofislere ihtiyaç doğmuştur. Diğer yandan bilişim ve teknolojiadaki hızlı ilerleme ile serbest meslek sahiplerinin sayısında artış yaşanmış ve işgücü piyasasında yaşanan değişimler, ofis alanlarının kullanım biçimlerini etkilemiştir (Green, 2014). Bu gelişmeler sonucunda, ofis mekânlarından beklentiler de değişmiş ve zamanla “çok kiracılı ofisler” (multi-tenant office) olarak adlandırılan yeni bir ofis tipi doğmuştur.

Çok kiracılı ofis; “ofis alanının ve birçok sayıda ortak tesis ve / veya hizmetin birden fazla kuruluşa aynı anda sunulduğu çalışma mekânları” olarak tanımlanabilir. Düzenli iş merkezi, servis ofisi, inkübatör ve paylaşımlı ofis (coworking) olarak 4 tip olarak sınıflandırılan çok kiracılı ofislerin her biri, kiracı tipi, atmosfer, hizmet alanları ve kapsayıcı hedefle ilgili farklı özellikleriyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Paylaşımlı ofisler, serbest çalışanların, işlerini ev vb. işyeri dışındaki mekânlardan yürütmeye çalışanların ve girişimcilerin, mekân ihtiyaçlarını karşılamak üzere doğmuştur. Özellikle son yıllarda, birlikte çalışma konusunda artan bir eğilim olduğu görülmektedir. Bu popüler yaklaşım, “işe karşı değişen bir tutum”un sonucudur (Sykes, 2014).

Paylaşımli ofis alanlarının, son yıllarda en popöler çok kiracılı ofis tipi haline geldiği belirtilmektedir (Green, 2014). Bunun nedeni, paylaşımli ofislerin, kullanıcılar için pek çok avantaj getirmesidir. Bu avantajların başında esneklik gelmektedir. Bu esneklik 3 konuda söz konusudur; kira süresi boyunca esneklik (sözleşme), hizmetlerin kullanımında esneklik ve mekân seçiminde esneklik (Gibson ve Lizieri, 1999). İkinci büyük avantajı ise ekonomik olmasıdır. Düşük maliyetli bir çalışma alanıdır ve hizmetlerin paylaşılmasıyla ekonomik maliyetlerden tasarruf sağlamaktadır. Çevresel maliyetlerin paylaşım yoluyla azaltılması da çevresel faydalar açısından bir avantaj sunmaktadır. Kendi işine katkıda bulunabilecek farklı iş geçmişlerinden gelen kişi ya da şirketler arasında bilgi paylaşımına olanak sağlamaktadır (Koevering, 2017).

2000'li yılların başında ve sonrasında yaşanan küresel ekonomik krizlerin paylaşımli ofis kavramının ortaya çıkışında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Dünya çapında yaşanan ekonomik krizlerin ardından, gittikçe daha fazla insan geleneksel işyeri fikrini terk etmeye başlamış ve bireysel iş geliştirme eğilimi artmıştır. Kriz dönemiyle birlikte paylaşım ekonomileri önem kazanmış, çalışma koşullarını tanımlayan kaynakların, mekânsal ve teknik altyapı olanaklarının paylaşımı yoluyla ekonomik maliyetlerin azaltılması tercih edilir olmuştur. Diğer yandan ekonomik krizlerle birlikte, çalışma hayatında girişimcilik ve yenilikçilik önem kazanmış, bu süreçte bilgi, yetenek ve deneyimle oluşan bireysel sermayenin, sosyal ilişkiler üzerinden geliştirilen sosyal sermaye ile desteklenmesi ve yeni iş alanlarına dönüştürülmesi eğilimi artmıştır (Gandini, 2015). Diğer yandan, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) hızlı yükselişi, iş yapma biçimlerini etkilemiş ve çalışma süreçlerini daha hareketli kılarak coğrafi ve fiziksel mekândan bağımsızlaştırmıştır (Fuzi ve diğerleri, 2014). Bu gelişmelerle birlikte çalışanların fiziki anlamda bir arada olma gerekliliği azalmış, dizüstü bilgisayarlar gibi yeni ekipmanlarla mekândan bağımsız olarak iş yapabilme koşulları doğmuştur (Ross, 2006). Böylece çalışanlar artık iş yapabilmek için tek bir masa ve mekâna bağımlı kalmadan, evler gibi bireysel mekânlarda ya da diğer yerlerde, uzaktan fakat teknolojiye bağımlı olarak iş üretebilir hale gelmiştir (Fuzi ve diğerleri, 2014:4-5).

Tüm bu koşullar ve iş yapma yaklaşımlarındaki değişimler, zaman içerisinde yeni mekân ihtiyaçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sabit bir çalışma mekânından

bağımsız olarak çalışmak, özel ve profesyonel yaşamlar arasındaki sınırların bulanıklaşmasına ya da ortadan kalkmasına, diğer yandan çalışanlarda motivasyon kaybı gibi sorunlar doğmasına sebep olmuştur. Yaşama mekânlarında ya da yerel kafeler ve kütüphaneler gibi mekânlarda gerçekleştirilen çalışma süreçlerinde dikkat dağınıklığı benzeri sebeplerle çalışma veriminin düşmesiyle karşılaşmıştır. Paylaşımlı ofis çalışma alanlarının yükselişi, bu çalışan grubu için uygun bir işyerinin yokluğuna çözüm arayışıyla doğmuştur (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

İngilizce’de “Coworking” olarak kullanılan paylaşımlı ofis terimi, “işbirliği içinde çalışmak” anlamına karşılık gelmektedir. Paylaşımlı ofis alanları, farklı disiplinlerden ve çalışma kollarından kişilere, bireysel işlerini, paylaşılan bir çevrede gerçekleştirme olanağı sunmak üzere düzenlenmiş çalışma mekânları olarak tanımlanabilir (Gandini, 2015). Paylaşımlı ofis alanlarında, kullanıcıların tercih edeceği süreler içinde ofis ya da masa kiralama seçenekleri ve bu mekânlarda üretilecek işleri destekleyecek teknik ve mekânsal altyapı hizmetlerinin sunulması söz konusudur. Farklı iş kollarında ve disiplinlerde çalışan kişilerin aynı mekânı paylaşmaları sonucu hem ekonomik açıdan hem de sosyal yönden verimli bir çalışma ortamının oluşması sağlanmaktadır (Gandini, 2015; Spinuzzi, 2012).

Spinuzzi (2012) paylaşımlı ofis alanlarında gerçekleştirilen çalışma biçimini “bir arada fakat tek başına çalışmak” olarak adlandırarak, bu kullanımın, ayırt edici temel özelliğini vurgulamıştır. Bu özellik, paylaşımlı ofis alanlarından başlıca beklentilerden birinin kullanıcının işini en verimli şekilde sürdürebileceği bir ortamın yaratılması ve aynı zamanda bu ortamı paylaşan diğerleriyle birliktelik halinin sağlanması olduğuna işaret etmektedir.

Lange (2011), ise paylaşımlı ofis alanlarını, bağımsız çalışmanın ve işbirliğine katkı sağlayacak nitelikteki sosyal ilişkilerin fiziksel mekânı olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamada paylaşımlı ofis alanlarının bireysel üretimi destekleyecek üretken bir ortam sunarken bir yandan da sosyal etkileşime olanak tanıyarak, yeni sosyal ilişkilerin kurulması ve sosyal ağların geliştirilmesine katkı sağlayan özelliklerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Laing ve Bacevice, (2013) paylaşımlı ofis alanlarının etkileşim ve işbirliğinin de mekânları olmalarını, onları sadece fiziksel özellikleriyle

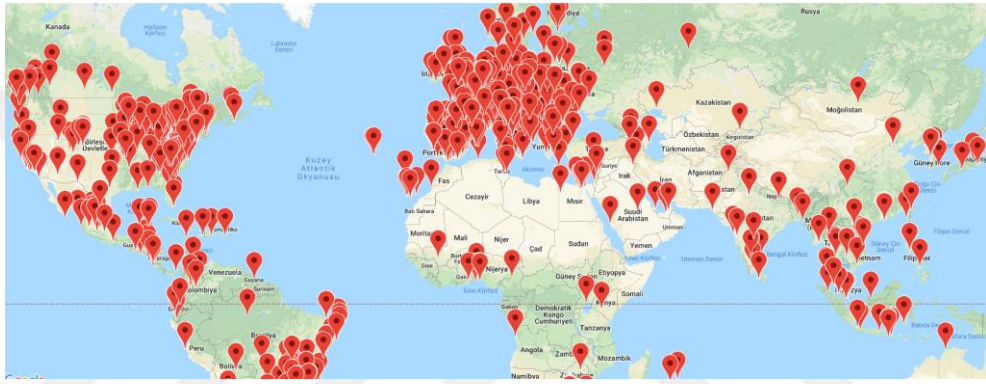
tanımlanabilir bir çalışma mekânı olmanın ötesine taşıyan en önemli unsurlarından biri olduğunu belirtmektedir.

Laing ve Bacevice (2013) ise gerçekleştirdikleri araştırmada farklı niteliklerdeki paylaşımlı ofis alanlarını incelemiş ve bu mekânların organizasyonu ve tasarımlarını etkileyen temel unsurlardan birinin yaratıcılığı destekleyen mekânlar oluşturma amacı olduğunu belirlemişlerdir. Yaratıcılığın desteklenmesi amacıyla, esnek, dinamik ve kullanımla birlikte şekillenen, aynı zamanda kullanıcılar arasında etkileşimi destekleyen mekânlar oluşturulması sağlanmaktadır. Mekânsal organizasyon ve tasarım özellikleriyle kullanıcılar arasındaki deneyimin ve bilginin paylaşımı amaçlanmakta ve bu süreçler yaratıcılık ve üretkenliği tetikleyen unsurlar olmaktadır. Ayrıca görsel ve mekânsal açıklık ve sürekliliğin sağlanması başlıca beklentilerden biri olmakta diğer yandan konsantrasyon ve mahremiyet koşullarının da istenilen sürede erişilebilir olması da paylaşımlı ofis alanlarından beklentiler arasında yer almaktadır. Laing ve Bacevice'in (2013) paylaşımlı ofis alanları tanımladıkları bir başka özellik ise bu mekânlardan hem fiziksel mekân içerisinde hem de dışında paylaşılan anlamlar ve değerler üretilebilmesidir. Bu özelliğin geliştirilmesinde ise yeni model iş yapma süreçlerindeki çalışma mekânlarının tasarım özelliklerinin ve bu mekânlardaki işaretlerin, gündelik eşyaların dahi ortak değerlerin oluşması ve paylaşımında oynadığı rol önem taşımaktadır. Ayrıca günümüzde fiziksel mekânın ötesinde sanal ortamın da bir mekân oluşturması paylaşımın bir başka boyutu olmaktadır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

Paylaşımlı ofis alanları dünya genelinde süreç içerisinde sayıca artan, şubeler üzerinden genişleyen ve sundukları hizmetlerle özelleşme yoluna giden bir seyir halindedir. Deskmag oluşumu tarafından her yıl gerçekleştirilen dünya genelindeki paylaşımlı ofis kullanımıyla ilişkili değişimleri ve eğilimleri belirlemeye yönelik anketlerde, 2016 yılında 12.100 olan paylaşımlı ofis işletme sayısının 2017'de 15.500'e yükseldiği belirlenmiş, 2018'in sonunda ise bu sayının 18.900'e yükseleceği projeksiyonu yapılmıştır (<http://www.deskmag.com>).

Diğer yandan paylaşımlı ofislerin çevrimiçi kaynaklar üzerinden dünya genelinde bir ağ oluşturma eğiliminde olduğu, bu ağlar üzerinden kullanıcı kitlesine ulaşıldığı,

tanıtım ve iletişim süreçlerinde çevrimiçi kaynakların önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu kaynaklar hem dünya genelindeki paylaşımlı ofis alanlarının dağılımıyla ilgili bir veri tabanı oluşturmakta, hem de bu ofis tipinin çağımız koşullarındaki önemine işaret etmektedir. Şekil 2.5.1.'de, dünya genelindeki paylaşımlı ofislere ulaşılabilen ortak platformlardan biri olan “Global Coworking Map” sitesi üzerinden ulaşılan görsel dünya genelindeki paylaşımlı ofis alanlarının dağılımını göstermektedir. Siteye, 113 ülkedeki 853 kentten toplam 1785 paylaşımlı ofis işletmesinin kayıtlı olduğu belirtilmekte, bu işletmeler harita üzerinde konumlandırılmaktadır. (<https://coworkingmap.org/>)

Şekil 2.5.1. Paylaşımlı ofis alanlarının dünya genelindeki dağılımına örnek (Kaynak: <https://coworkingmap.org/>)

3. İSTANBUL'DAKİ PAYLAŞIMLI OFİS MEKÂN LARI

İstanbul'un iş kültürüne bakıldığında paylaşımlı çalışma alanlarının bu kültüre çok da uzak olmadığı görülmektedir. Tarih boyunca hanların ve kapalı çarşıların içinde belirli meslekteki insanların dayanışma ve paylaşımıyla iş görüldüğü İstanbul, gerek bina yapıları, gerekse işleyiş bakımından paylaşımlı ofis kültürüne alışık bir yapı sergilemektedir. Bu benzer yapı, esnafın birbirine iş ortamı sağlamasından, her daim mutfaklarında çay ve kahve bulundurmalarına kadar pek çok unsurda karşımıza çıkmaktadır (Çetiz, 2017).

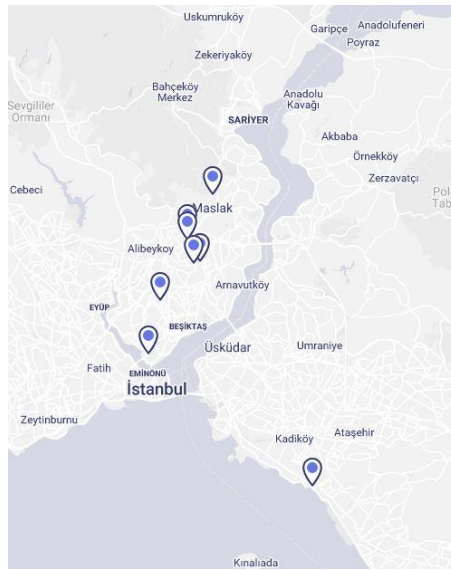
Paylaşımlı çalışma alanlarının da İstanbul Avrupa yakasında bir hat üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Çetiz, 2017). İstanbul'daki ofis yapılarının değişiminde yabancı yatırımların ve hizmet sektöründeki hızlı artışın önemli rolü bulunmaktadır. İstanbul'daki ofis faaliyetleri tüm Türkiye'nin ofis faaliyetlerinden daha fazladır. Özellikle reklamcılık, hukuksal ve mali danışmanlık, denizcilik, bankacılık, sigortacılık vb. bazı ofis faaliyetlerinde uzmanlaşan İstanbul'un tarihsel gelişimi bunda önemli rol oynamaktadır. 1960'lı yıllara kadar ulaşımın kolaylığından ötürü özellikle Eminönü ve Karaköy'de yürütülen bu ofis faaliyetleri 1960-1985 yılları arasında Karaköy-Salıpazarı-Fındıklı aksında ofis olarak inşa edilen binalarda yoğunlaşmaya başlamıştır. Aynı dönemde Taksim-Şişli-Mecidiyeköy aksındaki çoğunlukla konutlardan iş yerlerine dönüştürülen ofis alanlarının kullanıldığı görülmektedir (Kalkavan, 2017).

Boğaz köprüsünün çevre yollarının açılması bu bölgede yeni ofis alanlarının açılmasına neden olmuştur. Zincirlikuyu-Mecidiyeköy bölgesi ve çevresi ofis alanı olarak hızla gelişmeye başlamış ve bu bölgede bina kat sayıları 12'ye kadar yükselmiştir. Böylece şehrin bu bölgesi yüksek katlı binalar alanına dönüşmüştür. İstanbul'un iki yakasını birleştirmek amacıyla yapılan iki köprü, şehrin sahil yolu yerleşimi karakterini büyük ölçüde değiştirmiştir. Köprülerin inşasından sonra deniz kentsel gelişim, deniz kenarından otoyol kenarına kaymıştır. Böylelikle İstanbul'un merkezi yerleşim alanlarında ticari ve idari ofislerin sayısı artmıştır. Bu durum maliyet artışına ve çalışanlar için ulaşım problemlerine yol açmıştır. Bu bölgelerde emlak ve kira değerleri hızla artmış ve ulaşım problemi iş zamanı kayıplarına yol açmaya

başlamıştır. Merkezi bölgelerde yerleşmeyi güçleştiren bu unsurlar nedeniyle yeni ofis alanları günümüzde merkez dışına yönelmeye başlamıştır (Kalkavan, 2017).

Paylaşımlı ofislerin temel aldığı çalışma yaklaşımı ve kullanıcı kitlesi açısından, teknoloji ve internet kullanımı temel unsurlardan biridir ve paylaşımlı ofislerin çevrimiçi kaynaklar üzerinden erişilebilirliklerinin sağlanması önem taşımaktadır. Bu sebeple, paylaşımlı ofis alanlarının çevrimiçi kaynaklar üzerinde, yatay bir yapılanma içinde dünya ya da bölge ölçeğinde ağlar oluşturarak tanınırlıklarını sağladıkları, oluşturdukları kurumsal web siteleriyle ayrıntılı tanıtımlarını gerçekleştirdikleri ve potansiyel kullanıcılarıyla bu platformlar üzerinden iletişime geçtikleri görülmektedir. Kurumsal web sitelerinde, işletmelerin kendileri için tanımladıkları vizyon cümleleri ve sloganlarla, potansiyel kullanıcılarına tanıtımlar yapılmakta, işletme kapsamında sunulan hizmetlerden bahsedilmekte, bunlar görseller ve planlarla desteklenmektedir (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

Bu araştırma için İstanbul'da yer alan paylaşımlı ofisler çevrimiçi kaynaklar üzerinden araştırılmış ve özellikle İstanbul merkezli yerel işletmelere ulaşılması amaçlanmıştır. Bu işletmelere erişmek için "Coworking İstanbul" sitesinden yararlanılmıştır (<http://coworkingistanbul.com/#/>). Site üzerinden erişilen paylaşımlı ofislerin İstanbul genelindeki mekânsal dağılımı şekil 3.1'de yer almaktadır.

Şekil 3.1. İstanbul'da hizmet veren yerel paylaşımlı ofislerin mekânsal dağılımı (<http://coworkingistanbul.com/#/>)

Bu ön araştırma için İstanbul'daki yerel işletmelere erişim sağlayan siteden yola çıkılarak Workinton, Habita ve Atölye İstanbul işletmeleri incelenmek üzere seçilmiştir. Bu işletmelerin seçilmesinde dikkate alınan başlıca faktörler, üç işletmenin de Maslak – Büyükdere aksı ve çevresi ile Şişli gibi kentin merkezi iş alanları içerisinde yer almaları ve web sayfaları üzerinden ayrıntılı tanıtımlarına, mekânsal özelliklerine ve tasarım özelliklerine ulaşılabilirliği olmasıdır. Ayrıca bu üç işletme, işletme yaklaşımı, kurumsallık ve kendilerine tanımladıkları misyon açısından farklı yaklaşımlara sahip olan örnekler olarak ayrılmaktadır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

Yapılan ön araştırma kapsamında, paylaşımlı ofis işletmelerinin kurumsal web sitelerinden ve çevrimiçi kaynaklarda yer alan tanıtım metinleri, plan şemaları ve görseller üzerinden yararlanılarak, her bir işletmede yer alan farklı nitelikteki çalışma ve kullanım mekânları, işletmelerin sundukları hizmetler ve tanıtım metinlerinde sıklıkla tekrar edilen kavramlar ve işletmelerin kendileri için belirledikleri sloganlar kendi tanımlamaları üzerinden incelenmiştir. Diğer yandan seçilen örnek işletmeler tarafından sunulan, çalışma kullanımından ayrılan fakat onu destekleyen etkinlikler ve hizmetlerin neler olduğu tanımlanmıştır.

İstanbul'da 2012 yılında kurulan Workinton'un, İstanbul'da 9, Ankara'da 2, İzmir'de 1 ve Amerika San Diego'da 1 adet olmak üzere toplam 13 şubesi bulunduğu görülmektedir. Bu özellikleriyle Workinton'un İstanbul merkezli alternatif ofisler içerisinde en eski ve geniş ağa sahip bir işletme olduğu anlaşılmaktadır (<https://www.workinton.com/tr>).

İstanbul'da Maslak Sanayi Bölgesi'nde yer alan paylaşımlı ofis Habita Coworking, ortak çalışma alanı anlamına gelen Coworking ile yaşam alanı anlamına gelen Habita” kelimelerinde yola çıkarak belirledikleri isimle işletmenin başlıca amaç ve hizmet yaklaşımıyla ilişkisini ortaya koymaktadır. Habita Coworking, kurumsal web sayfasında kendisini “Paylaşan, konuşan, tartışan, üreten herkese açık bir komünitenin ortak yaşam ve çalışma alanı” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamadan ön plana çıkan başlıca kavramların “açıklık” ve “komünite” olduğu, ayrıca işletmenin kendisini sadece bir ortak çalışma alanı olarak değil, bir “yaşama alanı” olarak da tanımladığı

görülmektedir. Bu tanımlamaya ek olarak web sayfasında dile getirilen özellikler arasında “erişilebilirlik, kapsayıcılık, içermek, topluluk haline gelmek” gibi kavramların yer aldığı görülmektedir (<http://habita.com.tr/>).

2015 yılında kurulmuş olan Atölye İstanbul Şişli’de tarihi Bomonti Bira Fabrikası’nın yeniden işlevlendirilmesiyle oluşturulmuş olan Bomonitada isimli kültür kompleksi içerisinde yer almaktadır. Bomontiada kompleksi içerisinde yer Atölye İstanbul’un kurumsal web sayfası incelendiğinde, işletmenin sadece bir çalışma mekânı olmayı değil, yenilikçi ve girişimci toplulukların oluşumuna katkı sağlayarak proje geliştirmeye imkan tanıyan bir merkez olmayı, bu nitelikteki projelerin geliştirilmesine mekân sağlamayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Prototipleme araçları, yaratıcı endüstriler kütüphanesi mekânsal altyapının ayrıt edici bileşenleridir.

Ön araştırma kapsamında incelenen üç işletmenin bilgileri aşağıdaki çizelgede özetlenmektedir. Üç işletmede de açık ve esnek çalışma mekânlarının yanı sıra kapalı ofis, toplantı odası gibi alternatif çalışma mekânları bulunmaktadır. Atölye İstanbul makerlab gibi alternatif üretim mekânlarını da içeren bir örnek olarak ayrıştılmaktadır. İşletmelerdeki çalışma mekânlarının diğer etkinlik ve kullanım alanlarıyla desteklendiği görülmektedir. Bunlar içerisinde mutlaka mutfak, bar gibi dinlenme ve etkileşim mekânları yer almaktadır. Bunun dışında konferans salonu veya farklı etkinlik ve workshoplara hizmet verebilecek nitelikte etkinlik alanları mutlaka yer almaktadır. İşletmelerin kurumsal web sayfalarında ofis hizmetlerinin özelliklerinden de bahsedilmekte, çalışma mekânlarının ve sunulan çalışma deneyiminin kaliteli bir altyapıyla desteklendiği vurgulanmaktadır. Gün boyu sunulan ikramlar ise çalışma sürecine eşlik eden diğer hizmetler olmaktadır. Bu noktada sunulan ofis hizmetleri ve diğer etkinlikler bakımından Atölye İstanbul diğer iki örnekten farklılaşan bir tablo çizmektedir. Bu işletmede standart hizmetlerin ve etkinliklerin yanı sıra prototipleme araçları, yaratıcı endüstriler kütüphanesi, gibi hizmetlerin olanakların da varlığından bahsedilmekte, 101 eğitimi, beyin fırtınası, geri bildirim seansları, 5 çayı, film gecesi, komünite buluşması, yoga, açık alanda gerçekleştirilen etkinlikler, oyun turnuvaları gibi farklı nitelikte etkinliklerin de gerçekleştirilebildiği vurgulanmaktadır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

Çizelge 3.1. Seçilen Paylaşımlı Ofis Örnekleri İncelemesi (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018)

Paylaşımlı Ofis Adı	ÖRNEK 1: Workinton-Levent 199	ÖRNEK 2: HABİTA	ÖRNEK 3: Atölye İstanbul
Konumu / Yapım Tarihi	Şişli-İstanbul /2015	Kağıthane-İstanbul /2016	Şişli-İstanbul / 2015
Toplam Alan	2,700 m2	650 m2	700 m2
Çalışma Mekanları	Kapalı ofis, Açık çalışma alanı, Toplantı odası(19 adet)	Kapalı ofis (12 adet), Açık ofis(32 kişi)), Esnek çalışma alanları(15 kişi), Toplantı odası(2 adet)	Kapalı ofis(4 adet), Açık çalışma alanı, Toplantı odası(2 adet), Makerlab
Diğer Etkinlik ve Kullanım Alanları	Konferans/ seminer salonları, Etkinlik alanı, Dinlenme alanları, Mutfak, Oyun odası	Lounge Etkinlik alanı Mutfak / bar Depo	Dinlenme alanı, Mutfak, Etkinlik alanı(oturlu 80-ayakta 120 kişi kapasiteli), Workshop alanı, Depo
Ofis Hizmetleri	Networking, yüksek hızlı internet, fotokopi hizmeti, adres gösterme, sanal ofis hizmeti	Printer, minimum 10 Mbps internet, adres gösterme, güvenlik	Prototipleme araçları, yaratıcı endüstriler kütüphanesi, 7/24 erişim, fiber internet
Diğer Hizmetler	Gün boyu sınırsız içecek ikramı, kahvaltı, meyve ve kurabiye ikramı, günlük dolap kullanımı	Sıcak içecekler, bar, atıştırmalıklar, kilitli dolaplar	101 eğitimi, beyin fırtınası, geri bildirim seansları, 5 çayı, happy hour, ritim çemberi, film gecesi, komünite buluşması, yoga, outdoor aktiviteleri, oyun turnuvaları
Slogan	“İyi çalışanlar ülkesi”	“Çoğaltan paylaşım iklimi”	“Disiplinler ötesi bir inovasyon platformu”
Vurgulanan Özellikler	Dinamiklik Motivasyon Verimlilik Esneklik Dönüştürülebilirlik Etkileşim Kullanıcı odaklı Yenilikçi	Etkileşim (mesleki ve sosyal) Esneklik Kimlik Geçirgenlik Bulanık sınırlar Açıklık ve ferahlık	Etkileşim ve yaratıcılık Çeşitlilik(Disiplinlerarası çalışma) Esneklik Üretim Prototipleme Sergileme Öğrenme Dinamiklik Dönüştürülebilirlik Açıklık ve ferahlık Sürdürülebilirlik Kullanım sonrası müdahaleler
İnternet Sitesi	https://www.workinton.com/subeler/istanbul/levent	https://atolye.io/tr/anasayfa	https://atolye.io/tr/anasayfa/

İşletmelerin öne çıkardıkları sloganlar, her birinin sunduğu hizmeti ve sağladıkları deneyimi belirli yönlerden farklılaştırmaya çalıştığına işaret etmektedir. Workinton işletmesi, “*iyi çalışanlar ülkesi*” sloganını vurgularken aynı zamanda kurumsal web sayfasındaki tanıtımlarda yüksek motivasyon, konfor, verimlilik, kaliteli teknik altyapı, ekonomik ve prestij gibi kavramların ve özelliklerini vurguladığı görülmektedir. Bu özellikleriyle bu işletmede bireysel çalışma koşullarının vurgulandığı fakat bu koşulların sosyal ağlar gibi kavramlarla da desteklendiği belirtilmektedir. Bu işletmenin tasarım ekibinin özellikle kurumsal kimliğin tasarım yoluyla pekiştirilmesine önem verdiği anlaşılmaktadır. Diğer paylaşımlı ofis örneği Habita ise “*çoğaltan paylaşım iklimi*” sloganını ön plana çıkarmakta, ayrıca “*çalışırken daha iyi hissetmek*”, “*habitus sunmak*”, “*paylaşarak büyümek*” gibi

tanımlamalara da yer vermektedir. Bu tanımlamalar işletmenin sosyal etkileşime ve bundan doğan yeniliklerin, enerjinin çalışma sürecine yansımaya özelliğini ön plana çıkardığını göstermektedir. Diğer yandan bu tanımlamalar çalışma mekânının sadece bir fiziksel mekân olarak algılanmadığını, sosyal ve psikolojik çevresiyle bütüncül bir deneyim mekânı olarak algılandığını göstermektedir. Bu tanımlamalarla örtüşecek şekilde tasarım ekibinin de özellikle etkileşim kavramından yola çıktığı, karşıt iki unsur olarak mekânda mahremiyet düzeyi ve etkileşim süreçlerinin teşvik ve kontrol edilmesi konusunu tasarımla ele aldıkları anlaşılmaktadır. Son örnek Atölye İstanbul ise yaklaşım açısından farklılaşan bir örnektir. Bu örneğin bir çalışma mekânının olmasının yanı sıra aynı zamanda bir yenilikçilik, girişimcilik laboratuvarı olarak faaliyet göstermesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. İşletmenin tanıtımlarında en çok vurgulanan özellikler çeşitlilik, etkileşim, yaratıcılık ve yenilikçilik, dinamiklik, dönüştürülebilirlik olmaktadır. Bu işletmenin de fiziki mekânın ötesinde sosyal ağlar üzerinden kullanılan, geliştirilen, yaşatılan bir mekân olmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Tasarım ekibinin de bu özelliklerle örtüşecek şekilde sosyal etkileşimle ve birliktelikle, ihtiyaca göre şekillendirilebilen mekânlar üretilmesini hedeflediği anlaşılmaktadır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

Esneklik kavramının her üç işletmenin tanıtımında da özellikle vurgulanan bir kavram olduğu belirlenmiştir. Esneklik, mekân ve zaman kullanımında karşımıza çıkmakta, aynı zamanda ekonomik anlamda da seçenekler sunulmasıyla esnekliğin sağlanması hedeflenmektedir. Ofis mekânlarının farklı amaçlar için farklı koşullarda ve farklı birliktelikler içinde kullanılabilir olmasının, ofis tasarımlarını ve özgün mobilyaları etkileyen başlıca unsur olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada tasarım ekiplerinin özellikle açık ve geçirgen tasarım uygulamalarını, bulanık sınırları, kullanımla şekillenen mekânları ve mobilyaları hedefledikleri görülmektedir (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

İşletmelerin tümünün, sosyal etkileşimin çalışma sürecindeki etkisine ve sosyal ağların gelişiminde mekânın ve işletme kimliklerinin rolüne önem verdiği görülmektedir. Bu anlayış paylaşımlı ofis alanlarına ilişkin literatürde de bu çalışma mekânlarının başlıca özelliği olarak dile getirilen sosyal etkileşim, işbirliği ve yeni ortaklıklar (Gandini, 2015; Laing ve Bacevice, 2015) gibi unsurlara da örtüşmektedir. Bununla birlikte üç örnekte de sosyal etkileşim ve sosyal ağların çalışma deneyimindeki rolüne verilen

önem ve yüklenilen rolün düzeyi ve niteliği farklılık göstermektedir. Etkileşimin ve birlikteliklerin daha fazla ön plana çıkarıldığı örneklerin tasarım ekiplerinin de özellikle bu konuları vurguladığı ve tasarımlarının çıkış noktaları olarak belirledikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan mekândan bağımsız çalışabilme, özgürlük, esneklik (Gandini, 2015; Laing ve Bacevice, 2015) gibi literatürde yer verilen kavramların da yine örnek işletmelerde yönlendirici olduğu anlaşılmaktadır (Öztürk ve Kısar Koramaz, 2018).

4. PAYLAŞIMLI OFİSLERDE MEKÂNSAL ANALİZ VE KULLANICI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, paylaşımlı ofislerin mekânsal analizleri gerçekleştirilerek, mekânsal düzenleri ve tasarım özellikleri belirlenmiş, diğer yandan ofis kullanıcılarıyla görüşmeler yapılarak kullanıcıların ofisler hakkındaki görüşleri ve bu mekânlardaki çalışma deneyimleri ortaya koyulmuştur. Tezin bu özgün çalışma bölümü için, paylaşımlı ofislerden en kurumsal ve geniş ağa sahip olmasından dolayı Workinton işletmesi seçilmiştir, Levent 199 Şubesi, Kozyatağı AND Şubesi ve Galata Şubesi olmak üzere üç farklı şubesinde araştırma gerçekleştirilmiştir.

Seçilen ofislerin mekânsal özelliklerinin analizi amacıyla ilk olarak işletmelerin mimari planları alınmış, incelenmiş ve düzenlenmiştir. Planlar işletmenin mekânsal organizasyonunu ve mekân-tasarım ilişkisini değerlendirmeyi sağlamıştır. İkinci olarak, işletmenin kataloglarına ulaşılmıştır. Bunlardan mekândaki mobilya tasarımları, malzeme seçimleri ve mekân organizasyonları gibi bilgiler elde edilmiştir. Üçüncü olarak ise yerinde gözlem yapılmış, katalog ve planlarda yer alan bilgiler fotoğraflarla belgelenmiştir. İşletmelerin mekânsal organizasyonları, barındırdıkları kullanımlar, bunların birbirleriyle ve yapı içerisindeki sirkülasyon ile ilişkileri, dış mekânla kurulan ilişkiler açıklanmıştır. Diğer yandan mekân içerisindeki malzeme, renk, aydınlatma, akustik gibi faktörlerin tasarım yaklaşımlarına etkisi ve önemi ortaya konulmuştur. Toplanan bu verilerle seçilen 3 şube için, tasarım disiplinin mekândaki etkisi, kurumsal kimliğin oluşturulmasında tasarımın rolü ve sunulan hizmetlerin tanımlanmasında vurgulanan “motivasyon, esneklik, mahremiyet” gibi kavramların tasarım ve mekân organizasyonu ile ne şekillerde sağlandığı gibi ilişkilerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Özellikle bu tez kapsamında odaklanılan konu olan paylaşımlı ofis anlayışıyla daha çok örtüşen mekânlar olarak esnek ve ergonomik çalışma alanlarındaki mekânsal ve tasarım özellikleri yine fotoğraflar ve anahtar planlar üzerinden tanımlanarak bu alanlardaki çalışma koşulları açıklanmış, çalışma koşullarının oluşumunda tasarım kriterleri ve uygulamalarının ilişkisi çözümlenmiştir.

Bu incelemeler seçilen paylaşımlı ofislerde, hepsi belirli zaman dilimlerinde -aynı gün ve saat aralıkları- gerçekleştirilmiştir. Böylelikle her şube için kullanıcı yoğunlukları, tipleri ve mekân kullanımının değişkenlik gösterip göstermediği de analiz edilmiştir.

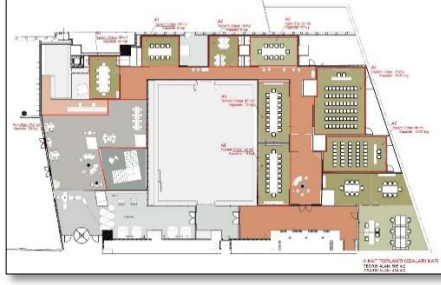
Kullanıcı deneyimlerinin belirlenmesine amacıyla, kalitatif veri toplama yöntemlerinden biri olan yüz-yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırma için seçilen Workinton işletmesinin birbirinden ayrılan 3 farklı şubesinde (Levent 199 Şubesi, Kozyatağı AND Şubesi ve Galata Şubesi), toplam 6 (her birinde 2'şer olmak üzere) kullanıcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmelerde hazırlanan mülakat sorularına yanıtlar alınmıştır. Mülakatlar yarı yapılandırılmış soru formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlarla kullanıcı tiplerinin, görüşlerinin ve fikirlerinin ortaya çıkması sağlanmıştır.

4.1. Paylaşımlı Ofis Örneklerinin Mekânsal Analizi

Bu bölümde, seçilen paylaşımlı ofislerin mekânsal analizine yer verilmiştir. Tezin bu özgün çalışma bölümü için, paylaşımlı ofislerden en kurumsal ve geniş ağa sahip olmasından dolayı seçilen Workinton işletmesinde, yerinde gözlem yapılmış, katalog ve planlarda yer alan bilgiler fotoğraflarla belgelenmiştir. Mekân fotoğrafları ve mimari projeleriyle bir arada değerlendirilerek her şube için mekânsal analiz yapılmıştır. Aşağıda seçilen paylaşımlı ofis şubelerinin mekânsal analizine yer verilmiştir.

4.1.1. Levent 199 Şubesi mekânsal analizi

Workinton Levent 199 2015 yılında yapılmış ve toplam inşaat alanı 2700 m² dir. Workinton'ın Levent'te bulunan şubesi Levent 199 içinde yer almakta ve iki kata yayılmaktadır. Workinton Levent 199 EOX Mimarlık tarafından tasarlanmıştır (Şekil 4.1.1, 4.1.2).

Şekil 4.1.1. -1.Kat planı

Şekil 4.1.2. -2.Kat planı

İşletmenin içindeki mekânların ve mobilyaların, bireysel çalışmayı ve takım oyununu motive edecek şekilde, diğer bir yandan ise farklı kullanıcıların farklı taleplerini karşılayacak esneklikte ele alındığı görülmektedir. İşletme kurucusunun vurguladığı noktalardan biri, kullanıcıların çalışma hayatındaki anlık ve sürekli her türlü ihtiyacı analiz edildiği ve bu analizler sonucunda kurum kimliği oluşturulduğudur. Workinton Levent 199’da uygulanan bu kurumsal kimliğin asıl öneminin, burada ortaya çıkan kurumsal kimliğin tüm yeni açılacak şubeler için örnek teşkil edecek olacağı belirtilmektedir.

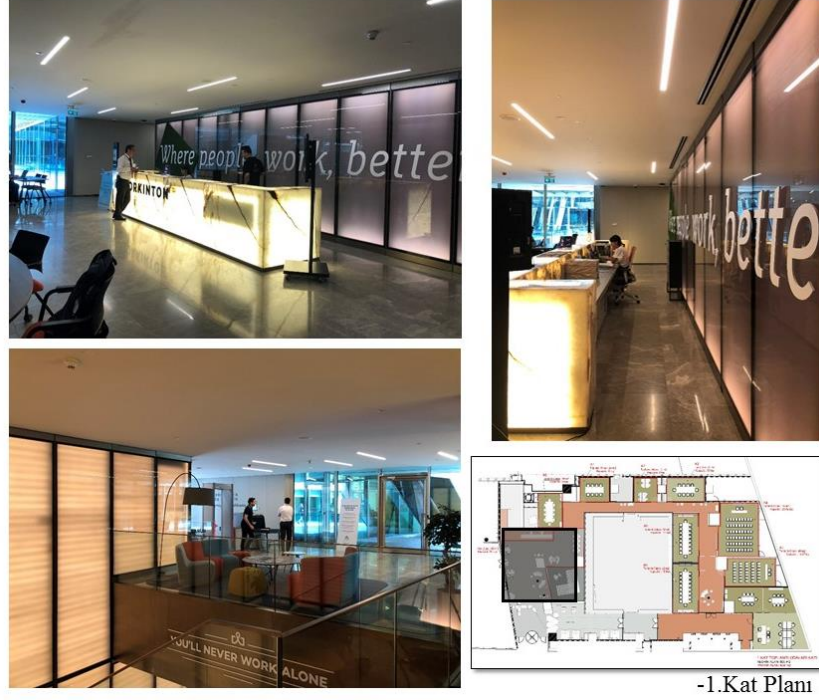
İşletmenin kataloglarından elde edilen bilgiye göre, Workinton Levent 199’un, konum avantajı, ulaşım kolaylığı ve ileri teknik altyapılı toplantı odalarıyla iş dünyasında en çok kendini gösteren ve tercih edilen şube olduğu belirtilmektedir (Şekil 4.1.3).

Şekil 4.1.3. Workinton Levent 199 şubesi dış cephe görüntüsü

Güvenlikli geçişle ulaşılan karşılama bölümünde, mermer görünümlü pleksi malzeme kullanılarak gizli aydınlatmayla tasarlanmış dikkat çekici bir banko bulunmaktadır.

Bankonun arka kısmında, giriş kapısının tam karşı duvarında insanları karşılayan ‘Where people work, better’ sloganı yer almaktadır (Şekil 4.1.4). ‘İyi Çalışanlar Ülkesi’ anlamına gelen bu slogan firmanın benimsediği kurumsal kimliğin mekân tasarımına yansıtılmış olduğunu göstermektedir. Bu katta bulunan bekleme ve dinleme alanı için kullanılan oturma grupları ve aydınlatma sistemleri de insanların ilk izlenimlerini oluşturan giriş alanında dinamik bir atmosfer yaratmıştır.

Şekil 4.1.4. Girişte bulunan karşılama bankosu ve bekleme alanı

-2.kata inen merdiven plazanın ön cephesine yakın tarafında konumlandırılmıştır. L şeklinde tasarlanan merdiven limon kiriş tekniğiyle yapılmıştır (Şekil 4.1.5). Antrasit renkli mermer basamaklar ve cam korkuluklar tercih edilmiştir. Basamakların altına açılan kanallara gizli led aydınlatma uygulanarak mekânda estetik ve yaratıcı bir atmosfer oluşturulmuştur.

Şekil 4.1.5. Merdiven

-2.katta bulunan asansör alanları plazanın üst katlarına çıkmak için kullanılmakta olup, cam bölücülerle bu mekânın işletmeden ayrı olduğu vurgulanmıştır (Şekil 4.1.6).

Şekil 4.1.6. Asansör alanı

Workinton firmasının genel konseptinde bir kafe alanı bulunmaktadır. Ancak şubelerinin her birinde bu uygulanmamıştır ve şuan sadece 3 şubesinde mevcuttur. Bunlardan biri de Workinton Levent 199'dur. Kafe -2. katta merdiven boşluğuna denk gelen alanda konumlandırılmıştır. Günlük ikramların haricinde, günün herhangi bir zamanında yemek ve mola verip dinlenmek isteyenler ekstra ücret karşılığında kafeden faydalanılabilmektedirler. Bu kafenin, mekân içinde mekân yaratarak çeşitlilik imkanı sunduğu görülmektedir (Şekil 4.1.7).

Şekil 4.1.7. Kafe

İnsanların bekleme ve dinlenmeleri için tercih edilen koltuklardan biri dilim dilim sunulan modüler bir oturma grubudur (Şekil 4.1.8). -2.katın merkezinde ise bir fuaye alanı bulunmaktadır. Fuaye alanında tercih edilen bir diğer oturma grubu, iş, dinlenme, eğlence işlevlerini birleştiren bir tasarım olmakla birlikte, hem bir oturma birimi, hem bir sehpa, hem de bir masadır. Koltuğun yanlarından dışarı doğru uzanan tüm yatay yüzeyleri servis alanı olarak kullanılabilir niteliktedir. Bu özelliklerden de anlaşılacağı gibi işletme kurumsal kimliğinin seçilen tasarım mobilyalarında da ergonomi ve esneklik kavramı karşımıza çıkmaktadır. Dinlenme ve bekleme alanları için tasarlanmış olan oturma elemanları da Koleksiyon Mobilya'dan seçilmiştir.

Şekil 4.1.8. Dinlenme ve bekleme alanları

Duvar yüzeylerine kurumsal kimliği yansıtan, kullanıcıların motivasyonunu arttırmaya yönelik sloganlar eklenmiştir (Şekil 4.1.9).

Şekil 4.1.9. Duvarlarda bulunan motto ve sloganlar

-2.katın merkezinde bulunan, avlu görevi gören, 4 tarafı cam cephe olan dış mekân, kullanıcıların mola verdiklerinde hava alabilecekleri, birbirleriyle iletişim kurabilecekleri sosyal bir atmosfer yaratmaktadır (Şekil 4.1.10). Ortak çalışma alanının da aydınlık ve ferah olmasını sağlayan avlu, kullanıcılara motivasyon katarken, kurumun aşılacak istediği dinamik ruha bu mekânında katkı sağladığı görülmektedir.

Şekil 4.1.10. Katın merkezinde bulunan avlu

Kullanıcılara sunulan atıştırma ve çay-kahve hizmeti için hazırlanan açıkta bir servis bankosu, ahşap ve metal malzemeden yerine özel tasarlanmıştır (Şekil 4.1.11). Bu alan her şubede olduğu gibi kullanıcıların birbirleriyle etkileşim halinde oldukları ortak çalışma ve dinlenme alanlarının merkezinde konumlandırılmıştır. Kullanıcıların istedikleri her saatte faydalanabilecekleri yiyecek-içecek otomatı da bulunmaktadır.

Şekil 4.1.11. Servis bankosu ve yiyecek-içecek otomatı

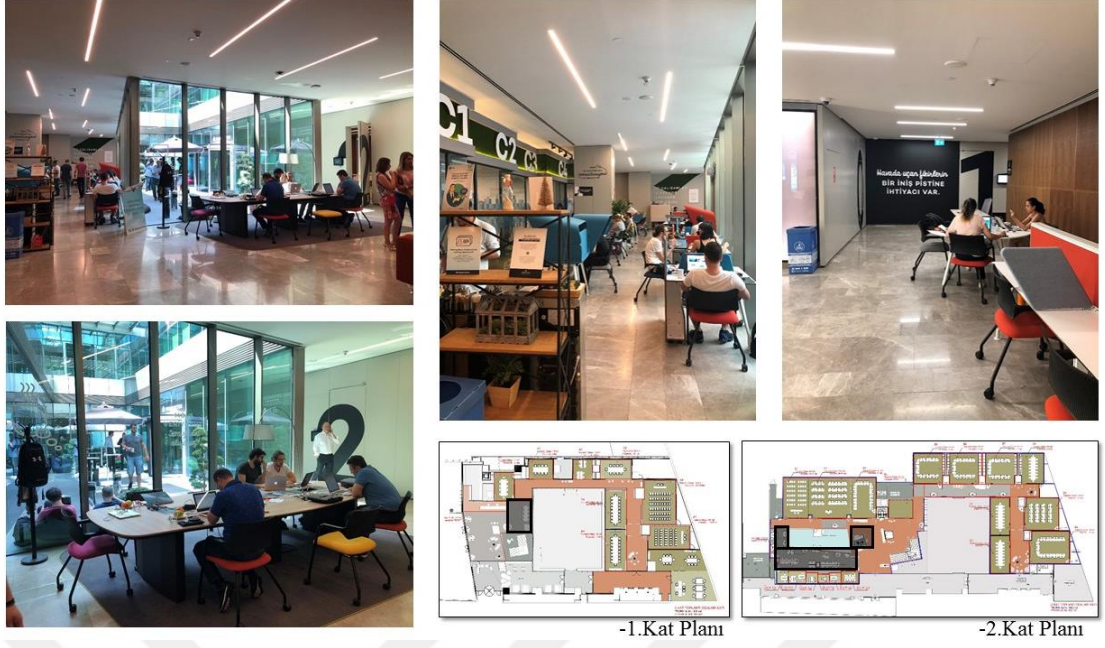
Firma yetkilileri ve kullanıcılar tarafından mekânda konsantrasyonu bozacak seviyede bir gürültü olmamasına dikkat edilmekte ancak açık çalışma alanlarında insanlar birbirleriyle etkileşim halinde oldukları için kütüphane sessizliğinde olması mümkün değildir. Bundan dolayı bu alanlarda konsantrasyonu artıran, yaratıcılığı tetikleyen bir müzik yayını yapılmaktadır. Özel telefon görüşmeleri yapan kullanıcılar için de, telefon kulübelerinin bulunduğu izole alanlar tasarlanmıştır (Şekil 4.1.12).

Şekil 4.1.12. Telefon kulübesi

Ortak çalışma alanları iki kata da yayılmaktadır (Şekil 4.1.13). Bu alanda kullanıcıların çalışırken rahat edebilecekleri ergonomik mobilyalar tercih edilmiştir. Birçok farklı çalışma tarzına hitap etmesi gereken bu mekân için, işletmeye ait izleri taşıyacak yenilikçi bir çalışma masası oluşturulmuş ve kurumsal kimliğe uygun detaylara önem verilmiştir. Kullanıcıların ihtiyaçlarına yönelik özel eklemeler yapılabilen farklı çalışma masaları mekân içerisinde dinamik bir atmosfer yaratmıştır. Yenilikçi çizgileriyle öne çıkan, estetik ve ergonominin birleştirildiği ofis sandalyeleri kullanılmıştır. Mekânın dinamik yapısına uygun canlı renkleri tercih edilen sandalyeler, mekânda yalınlık ve görsel bütünlüğün hakim olmasını sağlamıştır.

Şekil 4.1.13. Ortak çalışma alanları

Esnek ve verimli çalışmaya olanak sağlayan ofiste, isteyen kullanıcılar açık alandaki ortak çalışma alanlarından daha izole konumda olan koridorlarda ki çalışma birimlerini de tercih edebilmektedir. Koridorlarda ki bu mekânlar içinde, yerlerine uygun çalışma masaları ve sandalyeleri seçilmiştir (Şekil 4.1.14).

Şekil 4.1.14. Koridorlarda bulunan ortak çalışma alanları

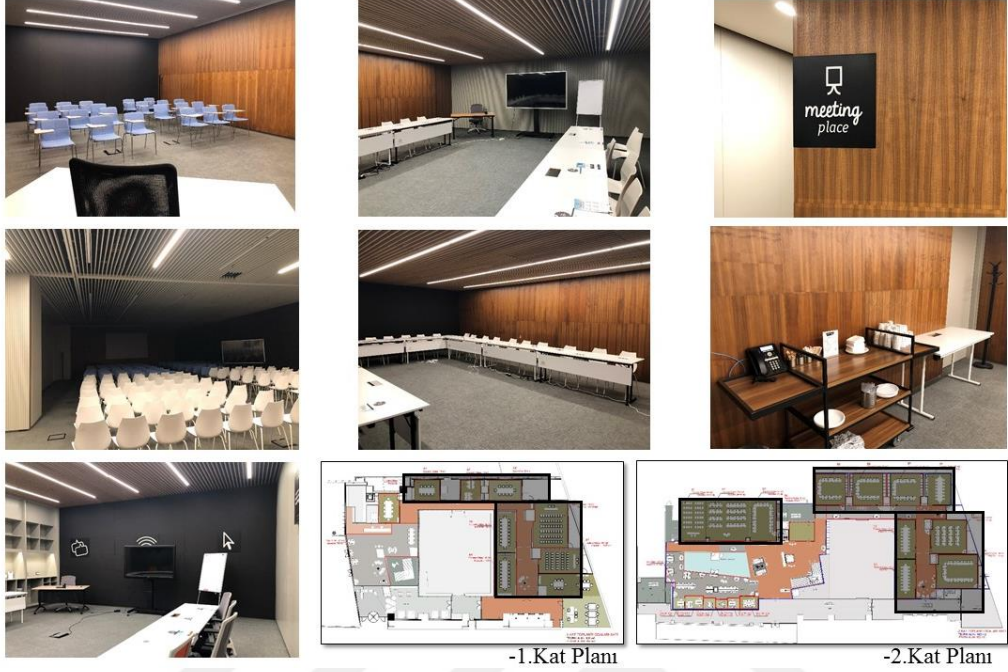
2-10 kişilik hazır ofisler -2.katta yer almaktadır (Şekil 4.1.15). Bazı kurumsal firmaların ve birden fazla çalışanı olan serbest çalışanların tercih ettiği hazır ofisler, ortak çalışma alanından kullanıcıların konsantrasyonuna izin verecek şekilde cam bölücülerle ayrılmıştır. Aynı zamanda toplantı odalarının da esneklik yaklaşımıyla tasarlanması, kullanıcıların istekleri doğrultusunda hazır ofise çevrilmesine olanak sağlamaktadır. Kullanıcıların görüşüne göre, bu şubenin hazır ofislerinin dezavantajı, -2.katta yer almalarından dolayı camlı bir cephesinin olmaması ve güneş ışığını alamamasıdır.

Şekil 4.1.15. Hazır ofisler

Farklı kapasitelerde 22 tane toplantı odası bulunmakta ve bunlar konferans/seminer salonları olarak da kullanılmaktadır (Şekil 4.1.16). İhtiyaca uygun olarak farklı düzen imkanı sunan esnek bir tasarım yaklaşımı mevcuttur. Açılıp kapanabilen paravan sistemleriyle düzenlenen toplantı odalarının en büyüğü, 220 kişi kapasiteli amfi oturma düzenine sahip olan toplantı odası işletmenin bu şubesinde bulunmaktadır. Toplantı odalarının tamamında kablosuz internet erişimi ve flipchart yer almaktadır. Bunun dışında bazı toplantı odalarında projeksiyon cihazı ve perdesi, bazılarında da LCD ekranlar bulunmaktadır. Bu şubenin toplantı odalarının dezavantajı da hazır ofislerinde olduğu gibi, -1. ve -2.katta bulduklarından dolayı, diğer şubelerde ki mekânlar doğrudan güneş alırken burası kısmi olarak güneş almaktadır. Her toplantı odasında bir servis bankosu bulunmakta, kullanıcılar ve misafirler buradan gün boyu limitsiz içecek, atıştırmalıklar ve meyve servisi yapabilmektedirler. Böylece hem

kullanıcıların hem de misafirlerinin daha verimli ve motivasyonlu çalışmalarına olanak sağlanmaktadır.

Şekil 4.1.16. Farklı düzenlerde kullanılabilen toplantı odaları

4.1.2. Kozyatağı And Şubesi mekânsal analizi

Workinton Kozyatağı And Şubesi 2016 yılında yapılmış ve toplam inşaat alanı 1500 m² dir. Workinton'ın Kozyatağı AND Plaza'da bulunan şubesi, aynı lokasyon da ancak bina içerisinde iki ayrı konumda planlanmıştır. Plaza ana girişinde -1. katta ve iç avluya ulaşılan diğer bölümde ise 2 kattan oluşmaktadır (Şekil 4.1.17, 4.1.18, 4.1.19).

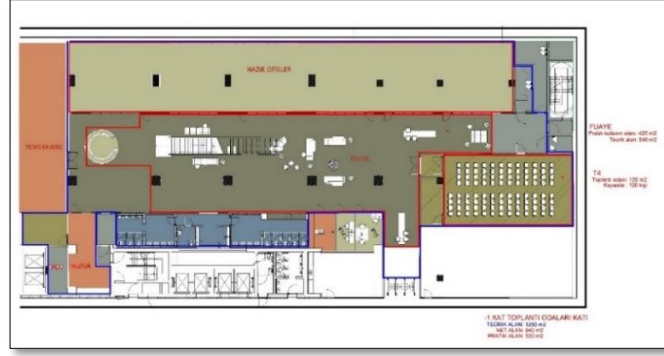

Şekil 4.1.17. Giriş kat planı

Şekil 4.1.18. 1. kat planı

Şekil 4.1.19. -1.Kat planı (Plazanın ana binasında yer alan)

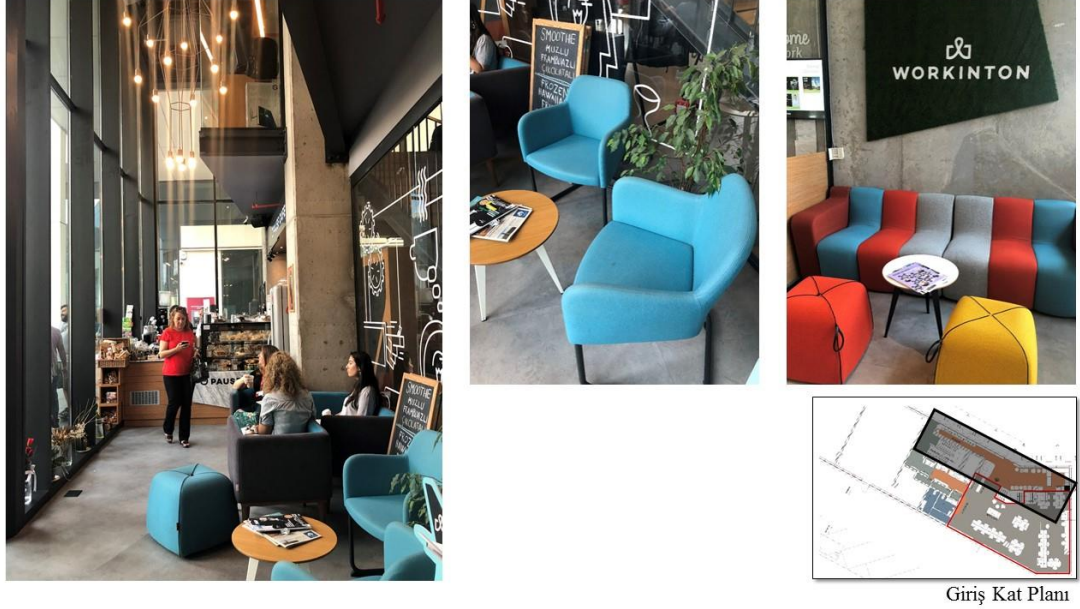
Şekil 4.1.20. Workinton Kozyatağı And şubesi iç avluya bakan dış cephe görüntüsü

Workinton Kozyatağı'nın iç mimari projesi EOX Mimarlık tarafından hazırlanmıştır. Bu şubede, mimarlık firması tarafından daha önce hazırlanan Workinton kurumsal kimlik tasarımlarına sadık kalınmıştır.

AND'nin sakin iç avlusuna bakan kısmına ortak çalışma alanları ve kafenin yerleştirildiği yerleşim planı ile, işletme kullanıcılarına çalışırken soluklanabilmeleri ve kafe-dinlenme alanlarını huzurlu bir şekilde kullanabilmelerinin hedeflendiği görülmektedir.

Projede ilk adım olarak, mekân iki ana hacme ayrılmıştır. Giriş kısmı kafe alanıyla bütünleştirilerek yarı sesli hacim olarak tanımlanırken, iç kısım tamamen korunaklı hale getirilmiştir. Bu akustik düzen, iki hacim tamamen cam ile bölünerek iklimlendirme için de geçerli hale getirilmiştir.

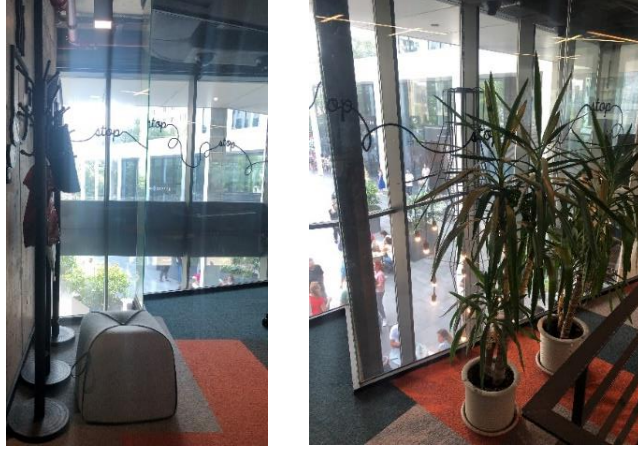
İç avluya bakan vitrin önü oturma için sabit mobilya tasarımı yapılmıştır. İşletmenin içinde yer alan kafeye hizmet eden bu alan, hem bireysel çalışmalar için farklı oturma tipleri sunarken, hem de vitrin vazifesi görmektedir. İç avluya bakan tarafın girişinde konumlandırılmış olan kafe, kullanıcılara, işletmenin sunmuş olduğu atıştırmalık ikramlarına ek olarak, farklı yiyecek-içecek alternatifleri sunmaktadır. Ön cam cephede bulunan kafe, ufak bir büfe tezgahı ve yerine özel yapılmış depolama ve ürün sergileme alanına sahiptir. Galeri boşluğunda konumlandırılmış olan kafe, 1.katta bulunan ortak çalışma alanından da görülmektedir (Şekil 4.1.21). Girişte bulunan bu mekânda kullanıcıların dinlenmeleri için de modüler bir kanepesi tercih edilmiştir.

Şekil 4.1.21. Kafe ve dinlenme alanı

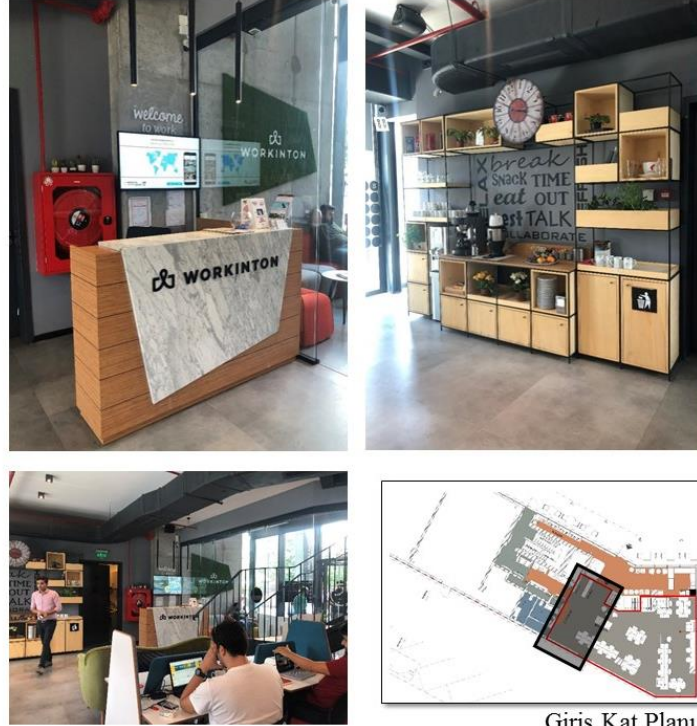
Çalışma alanı içerisinde yer alan asma kat, ön cepheden geri çekilerek bu mekânsal bölünmeyi kuvvetlendirdiği görülmektedir. Ancak asma katın geri çekilmesi ile elde edilen galeride oluşabilecek kuyu etkisini savuşturmak için, asma kat diyagonal konsollar (Şekil 4.1.22) halinde kafe alanı üzerine çıkartılmıştır. Bu sayede giriş alanında tanımlı hacimler oluşturulmuş, bunlar da aydınlatmalarla desteklenmiştir.

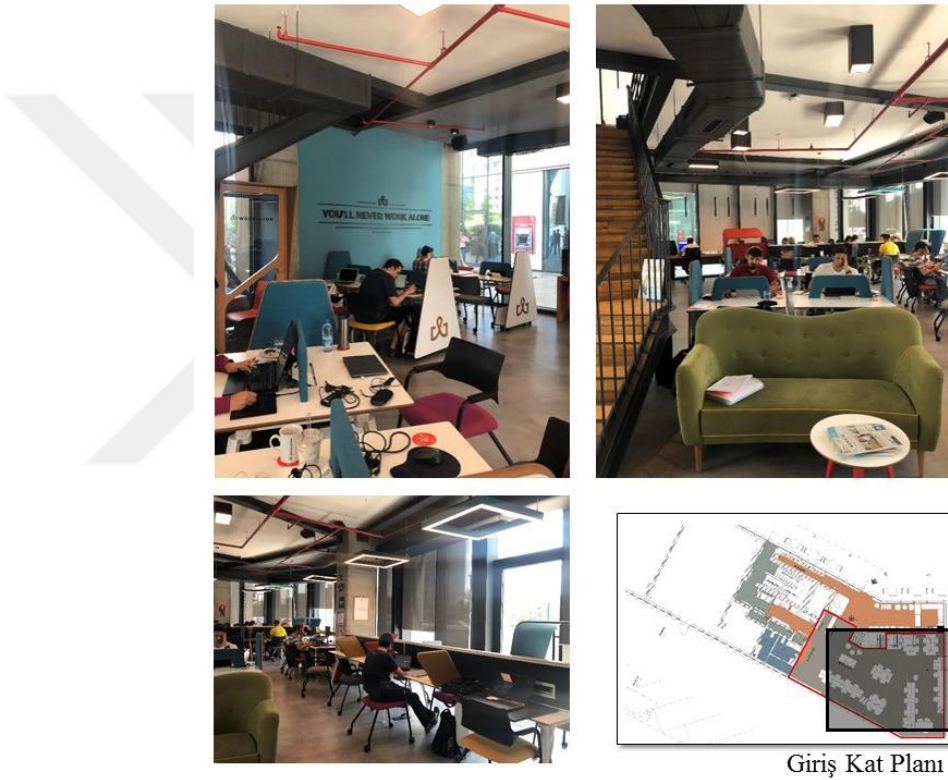
Şekil 4.1.22. Asma katta bulunan diyagonal konsol camlar

Mekâna giriş yapıldığında öncelikle karşılama bankosu bulunmaktadır (Şekil 4.1.23.) Ortak çalışma alanı bulunan bu katta, kullanıcılara sunulan atıştırma ve çay-kahve hizmeti için hazırlanan açık servis bölümü, ahşap ve metal malzemenin birlikte kullanıldığı doluluk-boşluk yaklaşımıyla yerine özel tasarlanmıştır. Bu alan herkesin kolaylıkla ulaşabileceği ve birbirleriyle etkileşim kurabilecekleri mekânın ana merkezinde konumlandırılmıştır.

Şekil 4.1.23. Giriş kat karşılama bankosu ve servis bölümü

Giriş katta bulunan bir diğer alan ise ortak çalışma alanıdır (Şekil 4.1.24). Bu alanda kullanıcıların çalışırken rahat edebilecekleri ergonomik mobilyalar tercih edilmiştir. Mobilyaların renkleri ve tasarımlarıyla işletmenin vaat ettiği dinamik bir ortamda çalışma imkanının gerçekleştirildiği görülmektedir. Tavanda ki açık sistem boruları kırmızıya boyanması ve aydınlatmaların bunların arasına yerleştirilmesiyle de açıklık kavramı kullanıcılara vurgulanarak, kendilerini daha özgür hissedebilecekleri bir alanda çalışma imkanı sunulmuştur. Bu alanın her tarafının camlarla çevrili olması, ferah ve aydınlık bir ortam yaratarak daha verimli çalışmayı sağladığı görülmektedir.

Şekil 4.1.24. Giriş kat ortak çalışma alanı

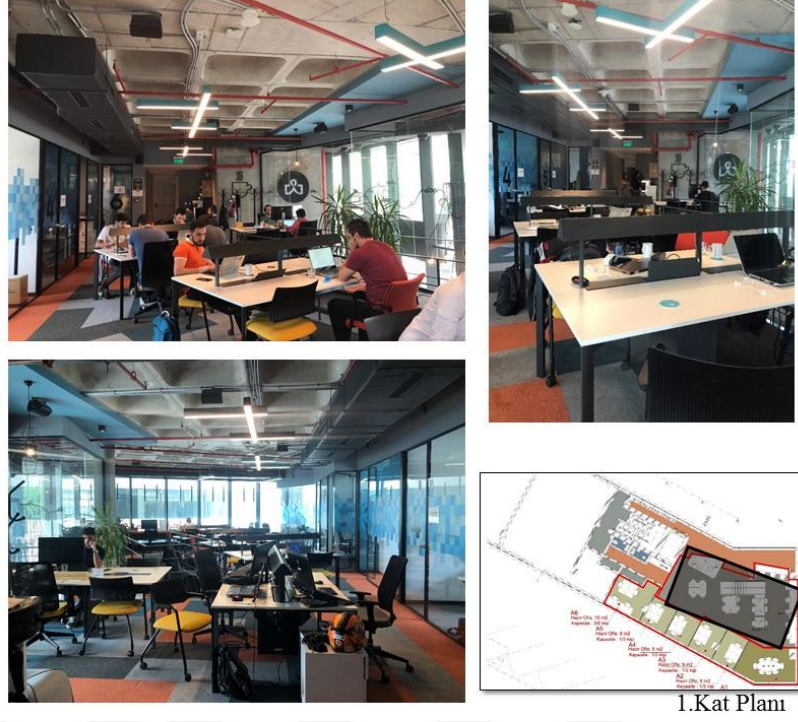
Merdiven mekânın giriş cephesine yakın tarafında konumlandırılmıştır (Şekil 4.1.25). Limon kiriş tekniğiyle yapılan merdiven de işletmenin genel sabit mobilyalarında tercih edilen siyah metal ve ahşap birlikte kullanılarak tasarlanmıştır. Korkuluklarda ince metallere oluşturularak şeffaf ve geçirgen bir izlenimin ortaya çıkması sağlanmıştır.

Şekil 4.1.25. Merdiven

1.kata ulaşıldığında ilk karşımıza çıkan alan, ortak çalışma alanıdır (Şekil 4.1.26). Bu alanda, masa ve yapıya entegre depolama birimlerinden oluşan, tüm kademe ve işlevlerin gereksinimlerini karşılayabilecek bir ofis sistemi tercih edilmiştir. Bağımsız duran ya da birbirini destekleyen masalardan oluşan gruplarda, masa üzerinden priz gruplarına rahatlıkla ulaşabilmektedir. Bu masaların inceliğiyle öne çıkan tasarımıyla birlikte ekonomik ve iş verimini yükselten çözümler sunduğu da görülmektedir. Farklı tiplerde kurgulanabilen bu masa sisteminin, bu alanda dörtlü versiyonu tercih edilmiştir. Ofis sandalyeleri için de, deniz kabuğunun ondüle yapısından esinlenerek tasarlanan ince sırtlı, estetikle ergonominin birleştiği oturma elemanları seçilmiştir. Yenilikçi çizgileriyle öne çıkan bu oturma sistemi (Şekil 4.1.27), mekâna estetik bir özellik katmaktadır. Oturma elemanlarının, mekânın dinamik yapısına uygun canlı renkleri tercih edilmiştir.

Şekil 4.1.26. 1.Kat ortak çalışma alanı

Şekil 4.1.27. Ortak çalışma alanında kullanılan masa ve oturma sistemi

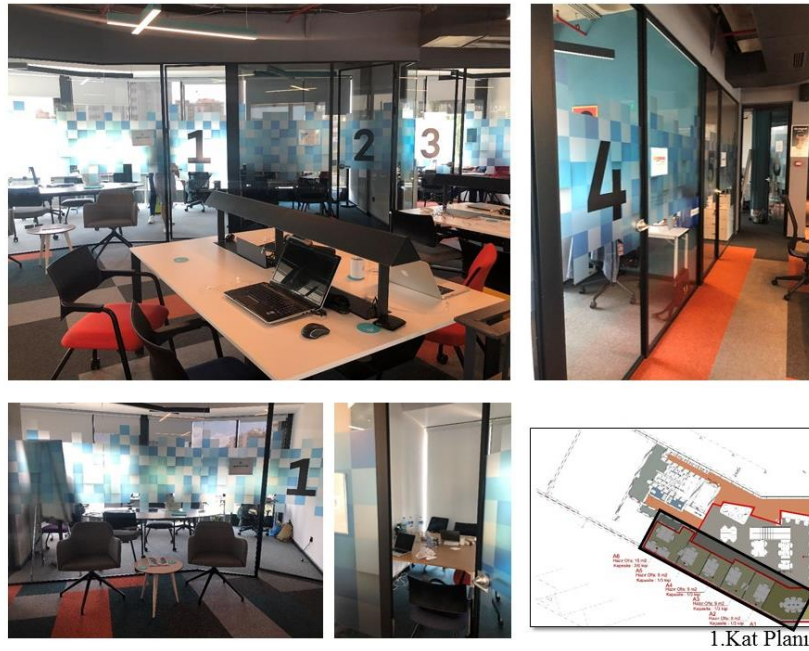
1. katta tavan döşemesi, kaset döşeme olarak yapılmıştır (Şekil 4.1.28). Bu döşeme tipinin kullanılması mekâna derinlik ve hareket katmıştır. Giriş katta kırmızıya boyanmış olarak bulunan sistem boruları, bu katta da açık bırakılmış ve gün ışığı uzun çapraz led aydınlatmalar üzerine monte edilmiştir. Zemin için tercih edilen karo halılar

ise, yine mekânın genel konseptine uygun renklerde seçilmiş ve dinamik görünümün sürdürülmesi amacıyla renkler farklı boyutlarda karışık bir düzen içinde kaplanmıştır.

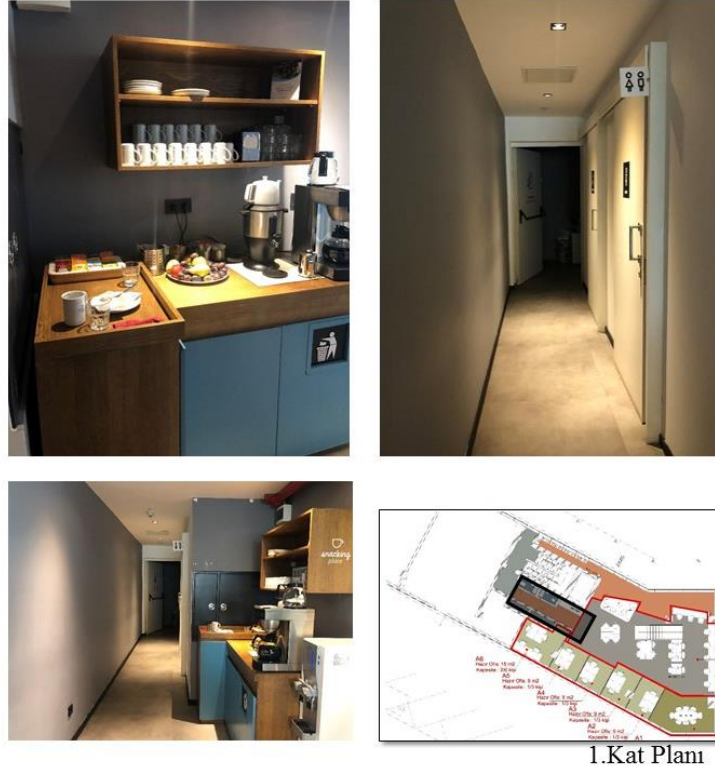
Şekil 4.1.28. Tavan ve zemin döşemesi

Bazı kurumsal firmaların ve birden fazla çalışanı olan serbest çalışanların tercih ettiği 4 adet hazır ofis ve 1 adet toplantı salonu bu katta bulunmaktadır. Hazır ofislerde göz hizasından görünmeyecek şekilde yarı geçirgen camlar kullanılmıştır. Bu ofislerin içinde ortak çalışma alanında da kullanılan masa ve sandalye sistemleri tercih edilmiştir. Toplantı odası ve hazır ofislerin (Şekil 4.1.29) bulunduğu cephenin cam olması ortamı aydınlık hale getirirken, kullanıcılar bu durumun motivasyonlarının yüksek olmasını sağladığını belirtmişlerdir.

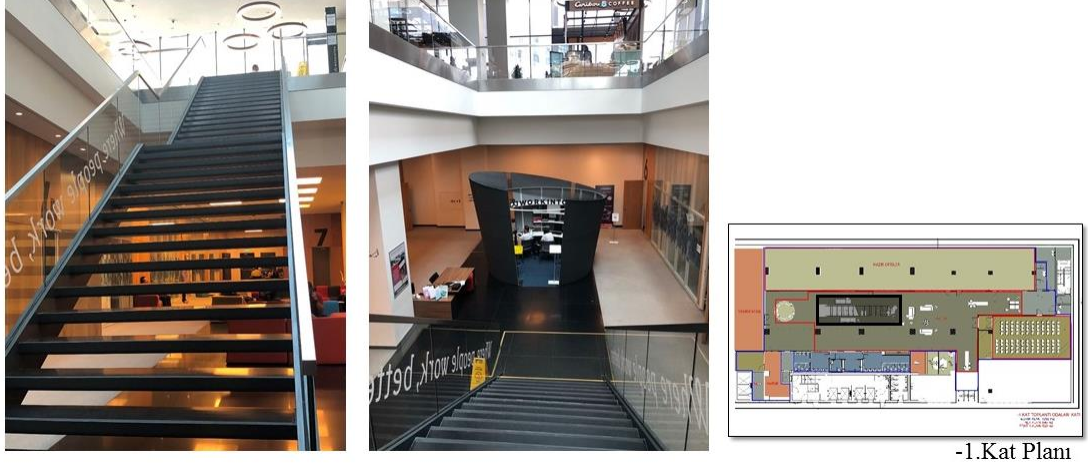
Şekil 4.1.29. 1.Kat toplantı odası ve hazır ofisler

Atıştırmalık yeme-içme hizmetinin sunulabilmesi için tasarlanan mutfak ve tuvaletler (Şekil 4.1.30), hem ortak çalışma alanını hem de hazır ofisleri ve toplantı odasını kullanan çalışanlar için bu katta ortak bir noktada tasarlanmıştır. Açıkta bulunan mutfak kullanıcıların pratik bir şekilde, zaman kaybetmeden istediklerine ulaşabilecekleri çay-kahve makinelerinin bulunduğu, yerine özel tasarlanmış bir tezgah ve açık raflardan oluşmaktadır.

Şekil 4.1.30. 1.Kat mutfak ve wc bölümü

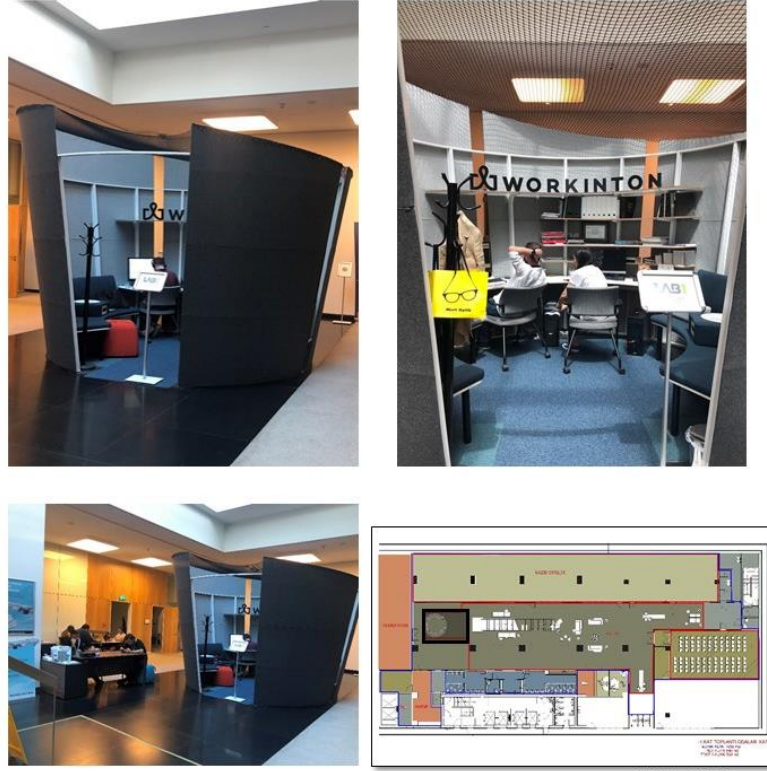
AND Plaza'nın ana binasının -1. katı da Workinton firmasına aittir. Ana girişte plazaya ait danışma, kafe, dinlenme alanı bulunmakta ve Workinton'a geçiş için bir merdiven konumlandırılmıştır (Şekil 4.1.31). Merdiven katın merkezinde bulunmaktadır ve diğer alanlar bunun etrafında tasarlanmıştır.

Şekil 4.1.31. AND Plaza ana binasında paylaşımlı ofise ait merdiven

-1.kata inildiğinde ilk olarak karşımızda, konik şekli ve hem estetik hem işlevsel yapısıyla mekân içinde mekân yaratan bir sistem bulunmaktadır. Koleksiyon Mobilya'ya ait olan bu tasarım, konik şekli ve estetik yapısıyla mekânlar için alternatif avantajlar sağlayan modüler bir bölücü panel sistemidir (Şekil 4.1.32). Yatay yüzeyleri tutan tüm dikey çubuklar ve bağlantı parçaları ve bu parçalara eklenen ünitelerin ağırlığı yapının görünmeyen merkez noktası tarafından dengelenmiştir. Herhangi bir ayak desteğine ihtiyaç duymadan tüm raf sistemlerini, masa üstü elemanlarını, oturma ünitelerini taşıyacak sağlamlıkta olduğu görülmektedir. Geniş taşıyıcı kolonlara gereksinim duymadan yükselen tasarımda yatay yüzeyler serbest bir şekilde durabilmekte ve dış kabukta verilen esler sayesinde hem görsel aydınlığın hem de kısmi mahremiyetin sağlandığı pratik ve özgür bir kullanım yaratılmıştır. Bu sistemi oluşturan alüminyum pres kirişlerin içerisinde dikey ve yatay kablo hattı geçirilerek elektrik ve elektronik ekipman yerleştirilmiştir. Gerekli yerlerde de dikey kirişlerde led aydınlatma uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

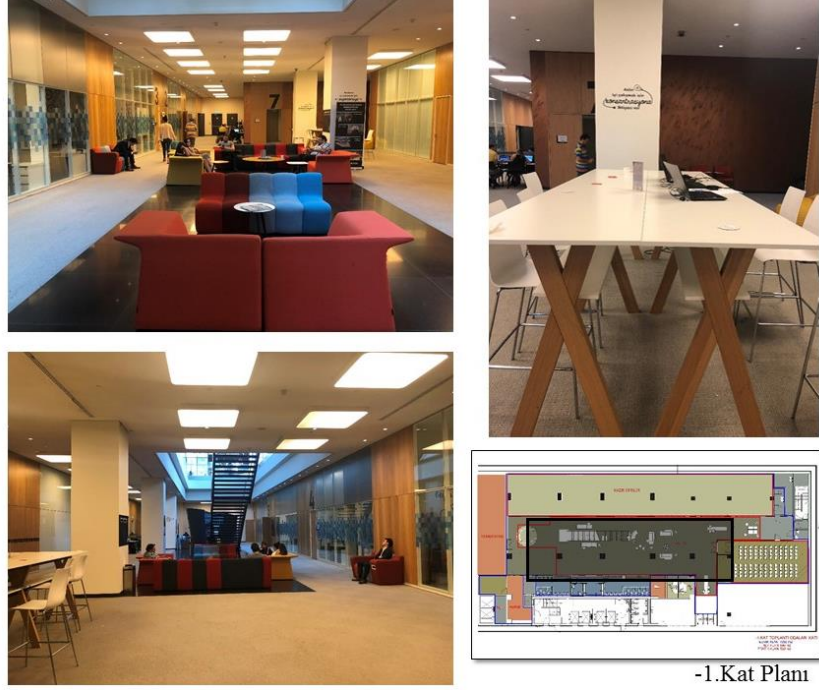

-1.Kat Planı

Şekil 4.1.32. Modüler bölücü panel sistemi

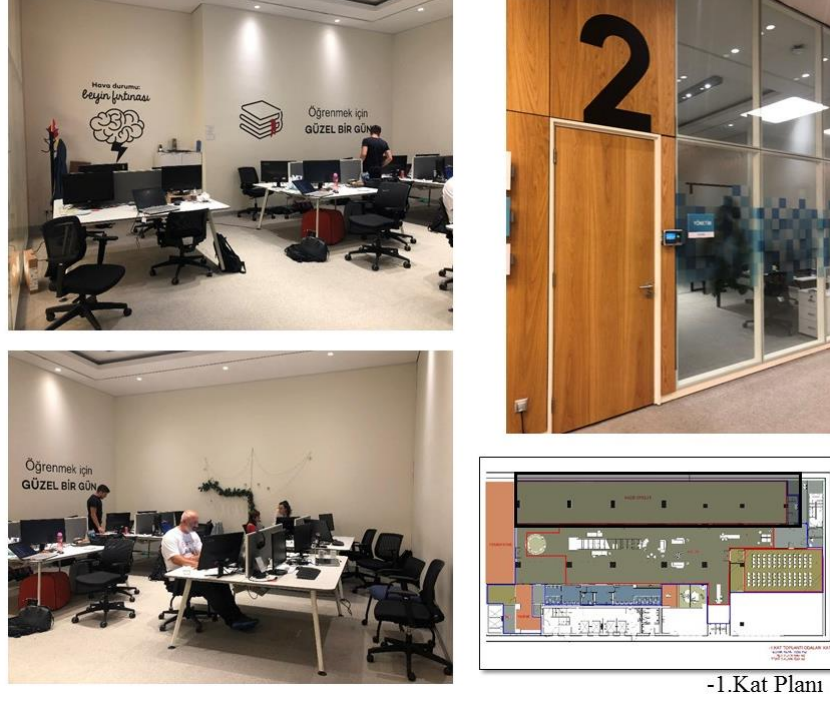
Katın merkezinde fuaye alanı bulunmaktadır (Şekil 4.1.33). Hazır ofisler, toplantı odaları, çalışma alanları, hizmet alanları, ıslak ve teknik hacimlerde bu alanın etrafında konumlandırılmıştır. Fuaye alanında iki çeşit oturma grubu tercih edilmiştir. İlki kırmızı renkte olan, iş, dinlenme ve eğlence işlevlerini birleştiren bir tasarım olmakla birlikte, hem bir oturma birimi, hem bir sehpa, hem de bir masadır. Koltuğun yanlarından dışarı doğru uzanan tüm yatay yüzeyleri servis alanı olarak kullanılabilir niteliktedir. Özellikle arka kısımdaki kanat şeklinde uzanan geniş düzlem masa yüksekliğinde tasarlandığından, sandalyeye oturarak bu yüzeyi bir çalışma alanı olarak değerlendirmek mümkündür. İkinci tercih edilen koltuk ise dilim dilim sunulan modüler bir oturma grubudur. Bu özelliklerden de anlaşılacağı gibi işletmenin kurumsal kimliğinin seçilen tasarım mobilyalarında da esneklik kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 4.1.33. -1.Kat fuaye alanı

İşletmenin mimari ofisinden elde edilmiş olan planlar incelendiğinde, hazır ofislerin bulunduğu cephenin öncelikle toplantı odaları olarak tasarlandığı görülmektedir (Şekil 4.1.34). Ancak uygulamada bu değiştirilerek hazır ofislere çevrilmiştir. Hazır ofisler sayesinde girişimciler ve firmalar pratik ve ekonomik iş yerine sahip olmaktadır. Bu ofislerde çalışmayı tercih eden kullanıcılar konsantrasyon kaybı yaşamadan, verimli ve motive çalışabilmektedirler. Hazır ofislerin ve ortak çalışma alanlarının duvarlarına da motivasyon verici sözler ve sloganlar baskı halinde yerleştirilmiştir.

-1.Kat Planı

Şekil 4.1.34. -1.Kat hazır ofisler

Gelişmiş alt yapıya sahip, verimliliği arttıran donanım özelliklerine sahip toplantı odaları kullanıcıların taleplerine göre istedikleri düzende hazırlanabilecek şekilde tasarlanmıştır (Şekil 4.1.35). Açılıp kapanabilen duvardaki paravan sistemiyle iki oda birleştirilebilmekte ve 250 kişiye kadar insan ağırlanabilmektedir. Toplantı odalarında da diğer alanlarda olduğu gibi atıştırmalık yiyecek ve içecek ikramı yapılmaktadır. Bunun için her toplantı odasında yerine özel bir servis bankosu tasarlanmıştır. Tam donanımlı toplantı odasında; projeksiyon cihazı ve perde, beyaz tahta, bilgisayar için ses sistemi gibi bütün teknolojik imkanlar bulunmaktadır.

-1.Kat Planı

Şekil 4.1.35. -1.Kat toplantı odası

4.1.3. Galata Şubesi mekânsal analizi

Workinton'ın Galata'da bulunan şubesi, şehrin en güzel dokulu sokaklarından birinde, Galata Kulesi'ni gören bir konumda yer almaktadır (Şekil 4.1.37) Tarihi dokunun hakim olduğu bu bölgede Workinton'da iç mimarisiyle de kullanıcılara bu ruhu yansıttığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4.1.36. Kat planı

Şekil 4.1.37. Workinton Galata şubesi dış cephe görüntüsü

Türkiye’de “ofis-kafe” modelinin ilk uygulayıcılarından olan paylaşımlı ofisin, Galata şubesi’nin bu anlayışı yansıtanlardan olduğu görülmektedir. Ofis giriş kapısı ön cepheden biraz geri çekilerek tasarlanmış ve bu kısımda çalışanların kullanabilecekleri bir dış mekân oturma alanı yaratılmıştır (Şekil 4.1.38). Kullanıcılar mekân içinde mekân anlayışıyla tasarlanmış bu bölümde, canlı bir semtte olmanında etkisiyle daha motivasyonlu bir şekilde çalışma imkanı bulmaktadırlar.

Şekil 4.1.38. Ön cephe dış mekân oturma alanı

Girişte bulunan karşılama bankosu mekânda sabit mobilyalarda hakim olan iki çeşit ahşap rengi kullanılarak yerine özel tasarlanmıştır (Şekil 4.1.39). Mekânın m2 sinin az olmasından dolayı, bankonun minimum alan kaybı olacak şekilde tasarlandığı ve konumlandırıldığı görülmektedir.

Şekil 4.1.39. Girişte bulunan karşılama bankosu

Karşılama bankosunun karşısında 'You'll Never Work Alone' sloganının yazılı olduğu mavi renkli bir duvar tasarlanmıştır. Mekânın ruhuna uyum sağlayan bu alan ön cephede vitrin görevi görmektedir. Dinamik-canlı renk ve malzemesiyle, ergonomik mobilya tercihiyle bu dinlenme alanı konseptte uyum sağlamıştır (Şekil 4.1.40).

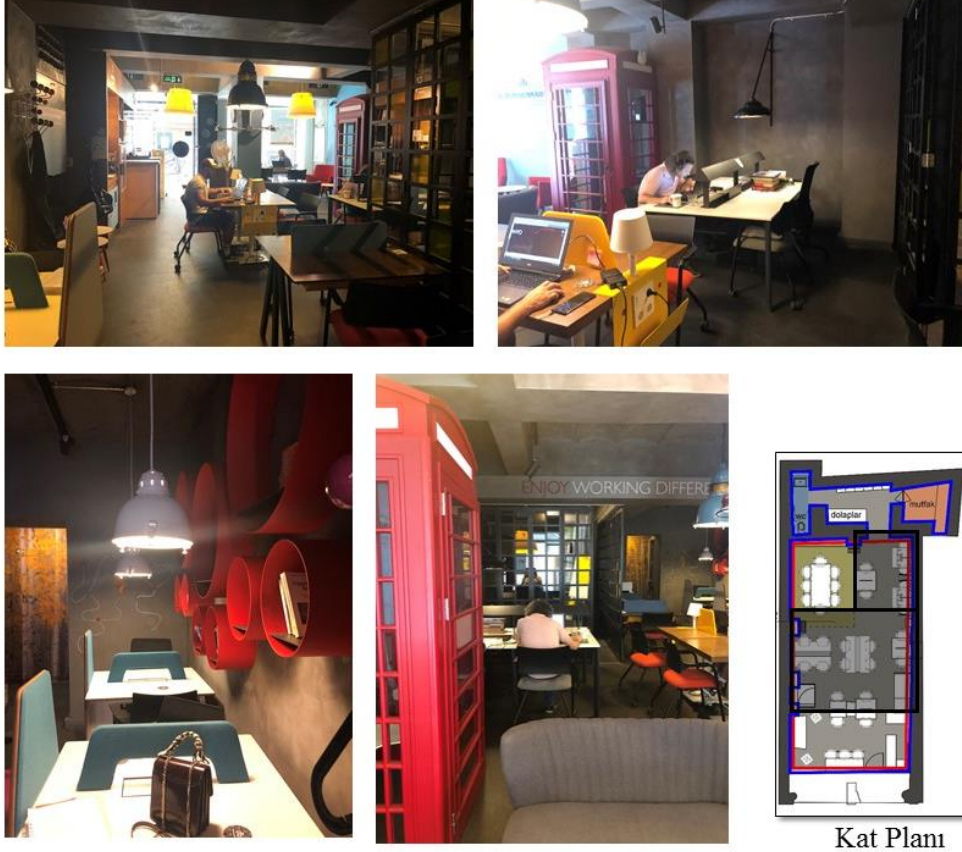
Şekil 4.1.40. Dinlenme alanı

Bütün kullanıcıların birbirleriyle etkileşim kurabilecekleri ve mekânın ortak noktasında konumlandırılan, sunulan atıştırma hizmetleri ve çay-kahve hizmeti için hazırlanan açık servis bölümü (Şekil 4.1.41), çay-kahve makinelerinin ve mini buz dolabının bulunduğu, yerine özel tasarlanmış ufak bir tezgah alanı ve açık raflardan oluşmaktadır.

Şekil 4.1.41. Atıştırma servis bölümü

Mekânın büyük kısmına hakim olan ortak çalışma alanında masalar farklı tip model ve malzemelerden seçilmiştir (Şekil 4.1.42). Birbirinden değişik seçilen mobilyalar ortama çeşitlilik ve hareketlilik katmıştır. Sandalyeler ise aynı modelde olup, renklerde değişikliğe gidilmiştir. Duvarda bulunan işletmenin benimsediği slogan yazılarıyla da kullanıcılara vaat edilen motivasyon ve konsantrasyon sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Şekil 4.1.42. Ortak çalışma alanı

12 m² alana sahip olan toplantı odası 8 kişiliktir (Şekil 4.1.43). Burada açılıp kapanabilen renkli grid cam sistemi tercih edilmiştir. Toplantı odasının içerisinde boydan boya yerine özel tasarlanmış bir kitaplık, kara tahta ve klasik-modern tarzda yapılmış masa ve sandalyeler mevcuttur. Mekân ve tasarım ilişkisinin iyi kurgulandığı, her bir m² nin amaca yönelik değerlendirildiği, esneklik kavramının üzerine yoğunlaşıldığı tasarım anlayışının benimsendiği açıkça görülmektedir.

Şekil 4.1.43. Toplantı odası

Galata ruhundaki doğal tarihi doku hissinden ayrılmadığını yansıtan ofis, duvarlarda dekoratif sıva yapılarak bırakılmış ve bu konseptle bütünlük sağlamıştır. Mekânın genelinde sarkıt aydınlatma tercih edilmiştir. Bazı alanlarda tasarımı destekleyecek yerine özel duvardan aydınlatmalar ve masa üstü lambalar kullanılmıştır (Şekil 4.1.44).

Şekil 4.1.44. Ofis aydınlatmaları ve dekoratif sıva yapılan iç mekân görseli

İngiltere'nin sembolü haline gelen meşhur kırmızı telefon kulübesi mekânda tasarımın bir parçası olarak kullanılmıştır (Şekil 4.1.45). Ortak çalışma alanına yerleştirilen telefon kulübesi yenilikçi bir yaklaşım sağlarken, kullanıcıların birbirini rahatsız

etmeyecek akustik ve görsel bir koruma ile telefon görüşmeleri yapmasını da sağlamaktadır.

Şekil 4.1.45. İngiltere'nin sembolü haline gelen telefon kulübesi

4.1.4. Sonuç ve değerlendirme

Farklı şubeler için yapılan mekânsal analizler sonucu veriler değerlendirildiğinde, pek çok açıdan önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bütün şubelerde mimarlık firması tarafından hazırlanan Workinton kurumsal kimlik tasarımlarına sadık kalınmıştır. Ancak her bir şubenin farklı atmosfere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Kozyatağı AND Plaza Şubesi'nde daha çok yerel halkın tercih ettiği sakin bir atmosfer varken, Levent'te plazaların arasında daha kurumsal bir atmosfer vardır. Galata'daki şubede ise İstanbul'un en turistik konumlarının birinde yer alması ve tarihi dokuyla iç içe olmasından dolayı keyifli çalışma imkanı sunmaktadır. İhtiyaç ve isteğe göre çalışma imkanının sunulması paylaşımlı ofislerin en büyük avantajlarından biri olduğu gözlemlenmiştir. Mekân tasarımıyla monotonluğun dışında daha dinamik daha sosyal bir yaşam imkanı sunmaktadır. İşletmenin kullanıcılarına aşlamak istediği dinamiklik, yapılan her bir detayda ve mekân tasarımında vurgulanmıştır.

Günümüzde değişen çalışma biçimleri, mobilitenin ve online nüfusun çoğalmasıyla her geçen gün büyümekte olan paylaşımlı ofislerde mekân organizasyonu ve

tasarımının etkisi açıkça görülmektedir. Bu işletmelerde kurucuların özellikle vaat ettiği noktalar mekânda tasarım kriterleriyle vurgulanmaktadır. Paylaşımli ofis kurucuları ‘akıl için konsantrasyon, beden için ergonomi ve ruh için motivasyon’ gibi mottolar ile yola çıkmışlar ve tasarım sürecini bu anlayışa göre yönlendirmişlerdir. Kullanıcılar üzerinde bırakmak istedikleri izlenimleri de öncelikle mekân organizasyonu ve tasarımıyla ele aldıklarını belirtmişlerdir.

İnsanların ortak çalışabilmek, fikirlerini paylaşıp geliştirebilmek ve yeni iş birlikleri yapmalarını sağlamak amacıyla paylaşımli ofis kurucuları, bu mekânlar kurgulanırken çalışma ve sosyal hayatı iç içe sokmanın başlıca amaçlardan biri olduğu görülmektedir. Paylaşımli ofis işletmeleri, klasik ofis ve iş yeri anlayışından farklı tasarım yaklaşımı, mekânsal organizasyonu ve öne çıkan tasarım kriterleriyle kurumsal kimliklerini oluşturmuşlardır.

‘Ergonomi, konsantrasyon ve motivasyon’; işletme sahipleri özellikle bu 3 temel öğeyi prensip haline getirip mekân tasarımını yönlendirmişlerdir. Paylaşımli ofislerde insanların birbirleriyle rahat iletişim kurabilecekleri, rahat çalışabilecekleri, birlikte iş yapmaktan ve ortak projeler geliştirmekten de büyük keyif alabilecekleri mekân tasarımları kullanıcıların aradığı ergonomi, konsantrasyon ve motivasyonu sağlamasında etkili olacaktır. Yaratıcı fikirler üretebilmek için uygun ortamların seçilmesi gerekir. Her zaman yeni ve farklı mekânlar yaratıcılık için en önemli unsurlardandır.

Yapılan mekânsal analizlerden de anlaşılacağı gibi, esneklik kavramı iş hayatındaki beklentilerde önemli yer tutmaktadır. Paylaşımli ofislerde özellikle vurgulanan bu kavramın mekân ve mobilya tasarımında sağlanması hedeflenmektedir. Farklı amaçlar için, farklı koşullarda ve farklı birliktelikler içinde kullanılacak mekân tasarımları yapılmaktadır. Bu noktada açık ve geçirgen tasarım uygulamaları ve kullanımla şekillenen mobilyalar ve mekânların olduğu tasarım yaklaşımının benimsendiği görülmektedir.

Mekân ve mobilya tasarımıyla ilgili özellikler, işletmelerin hedeflediği atmosferin ve çalışma deneyiminin bir bileşeni olmaktadır. Mekânsal analizlerin işaret ettiği bir diğer nokta ise paylaşımli ofis alanlarının düzenlenmesinde birbirinden farklı kullanıcı

tiplerine ve isteklerine göre mekânlar oluşturulmasının gerekliliğidir. Çalışma deneyimi sırasında istenilen mahremiyet ve sosyal etkileşim gibi birbirine karşıt görünen iki farklı ihtiyacın aynı mekânda buluşturulabilmesinin mümkün olduğu görülmektedir. Varılan bu bulgular, paylaşımlı ofis alanlarında bütüncül çalışma deneyimi için gerekli atmosferin yaratılmasında, mekân-tasarım ilişkisinin iyi kurgulanmasının ve tasarım disiplinlerinin uygulanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Yapılan mekânsal analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre, kullanıcıların ihtiyaçları, beklentileri, zamanı, ortamı, dinlediği müziği, sosyal aktiviteleri gibi akla gelen tüm detayları düşünüp, mekânsal organizasyon ve tasarımıyla da bunu birleştiren paylaşımlı ofis işletmelerinin daha kaliteli ve hızlı büyümesine neden olacaktır. İlerleyen zaman da alışlagelmiş çalışma biçimlerinin dışında yenilikçi ortak çalışma alanlarının etkili olduğu bilincinin yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir.

4.2. Paylaşımlı Ofis Örneklerinde Kullanıcı Görüşleri

Bu bölümde, paylaşımlı ofislerde çalışan kullanıcıların, bu ofisler hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma için seçilen Workinton işletmesinin birbirinden ayrılan 3 farklı şubesinde (Galata Şubesi, Kozyatağı AND Şubesi ve Levent 199 Şubesi), toplam 6 (her birinde 2'şer olmak üzere) kullanıcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aşağıda mülakatlardaki yanıtların değerlendirilmesine yer verilmiştir.

4.2.1. Verilerin analiz için düzenlenmesi ve incelenmesi

Katılımcılar, paylaşımlı ofis alanlarını çalışmak amacıyla kullanan farklı sektörlerdeki 30-54 yaş aralığındaki kullanıcılardan seçilmiştir. Katılımcıların çalıştıkları sektörler ve görüşme yapılan paylaşımlı ofis şubesi şu şekildedir;

- Mücevherat sektörü (38 yaşında)- Levent 199 Şubesi
- Endüstri ürünleri tasarımcısı (30 yaşında)- Levent 199 Şubesi
- Bilişim sektörü (32 yaşında)- Kozyatağı AND Şubesi

- Reklam sektörü (33 yaşında)- Kozyatağı AND Şubesi
- Eğitim ve yayıncılık sektörü (35 yaşında)- Galata Şubesi
- Reklam sektörü (54 yaşında)- Galata Şubesi

Katılımcıların tamamı ile yüz yüze görüşülmüş ve cevapları ses kaydı ile alınmıştır. Ses kayıt cihazındaki veriler düzenlenerek değerlendirilmiştir. Sorular 4 ana başlık altında şu şekilde gruplandırılabilir;

- A- Görüşmeci hakkında bilgiler ve çalışma koşullarının tanımlanması
- B- Paylaşımlı ofislerin ve bu mekânlarda çalışma deneyiminin değerlendirilmesi
- C- Tasarım özellikleri ve hizmetler hakkında görüşler
- D- Görüşme yapılan paylaşımlı ofisler ve burada çalışma deneyimiyle ilgili görüşler

Altı katılımcı ile yapılan görüşmeler sonucunda alınan cevaplar incelenmiş ve inceleme sonuçlarına göre elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Katılımcılar, **“Çalışma biçiminiz nasıldır? Diğer zamanlarda sabit bir yeriniz var mı? Neden bir paylaşımlı ofisi tercih ediyorsunuz?”** sorularına farklı cevaplar vermişlerdir. 4 katılımcı bu paylaşımlı ofis dışında çalıştıkları başka bir ofis veya alan olmadığını, sürekli olarak burada çalıştıklarını söylemiştir. 1 katılımcı, bu paylaşımlı ofisi müşterilerini ağırlamak ve toplantı yapmak için kullandığını söyleyerek günde 1-2 saat bu mekânda çalıştığını ifade etmiştir. 1 katılımcı ise genelde ev ortamında çalıştığını ancak daha verimli olması açısından bazı günler bu paylaşımlı ofiste bulunduğunu açıklamıştır.

“Günde ortalama kaç saat ve genellikle hangi saat aralıklarında çalışıyorsunuz?” sorusuna, 4 katılımcı; 6-9 saat arası, 1 katılımcı; 11 saat ve 1 katılımcı ise; sadece 2 saat olarak cevap vermiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste hangi tür üyeliğe sahipsiniz?” sorusuna 3 katılımcı, geleceği görmekte zorlandıkları için aylık üyelik sistemi ile üye olduklarını, 1 katılımcı 6 aylık (sabit masa) üyelik sözleşmesinin bulunduğunu ve 2 katılımcı da, sabit masa olmaksızın (gezgin üyelik) 3 aylık üyelik sözleşmesi olduğunu ifade etmiştir.

“Size göre bir ortak çalışma alanını tanımlayan özellikler nelerdir?” sorusuna 1 katılımcı, ergonomik, konforlu mobilyalar kullanılması ve bireysel çalışmaya olanak sağlayan atmosferin yaratılması olarak cevap verirken, 3 katılımcı da esnek ve dinamik bir atmosferin yaratılması olarak cevap vermiştir. 2 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

“Size göre bir ortak çalışma alanının olmazsa olmazlarının başında ne gelmektedir? (Mekân olarak veya hizmet olarak)” sorusuna, 3 katılımcı yeme, içme servisinin olması, 1 katılımcı, ofis araçlarının temin edilmiş olması, 1 katılımcı, ışıklandırma ve ergonominin yanında elektrik ve su gibi hizmetlerin bedava olması olarak cevaplandırırken bir katılımcı da, sosyal etkileşimi teşvik edecek nitelikteki etkinliklerin çoğaltılması olarak cevap vermiştir.

“Paylaşımlı ofislerin (co-working space) size göre çalışma hayatına getirdiği yenilikler nelerdir? Avantajları ve dezavantajları nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların 4’ünün paylaşımlı ofislerin sosyal ağların geliştirilmesi (networking) ve iletişim açısından sağladıkları avantajları üzerinde birleştikleri görülmektedir. 2 katılımcı maliyetlere dikkat çekerek, hem yeni kurulacak işletmeler hem de var olan işletmeler açısından paylaşımlı alanlarının maliyet açısından avantaj sunduğunu söylemişlerdir. Ayrıca 1 katılımcı, kendi başına kurmak zorunda olduğu bir iş yeri ile kıyasladığında, iş yerinin dizaynı ve iç mimarisi açısından da avantajlı bir sistem olduğunu ifade etmiştir. 1 katılımcı çay, kahve gibi ikramların avantajını vurgulamıştır. 1 katılımcı ise, bunun kendi tercihi olmadığını söyleyerek, işverenin isteği üzerine Workinton’da bulunduğunu ve kendi tercihinin farklı olacağını ifade etmiştir.

Katılımcıların 2’si paylaşımlı ofiste çalışmanın herhangi bir dezavantajından söz etmez iken, 1 katılımcı (Levent Şubesi) gürültünün önemli bir dezavantaj olduğunu vurgulamış ve 1 katılımcı ise, sabit bir iş yerinin olmamasının, müşterileri açısından bir dezavantaj olarak gördüğünü ifade etmiştir.

“Paylaşımlı ofislerdeki mekân tasarımı sizi etkiler mi? Nasıl?” sorusuna 4 katılımcı “kesinlikle etkiler” cevabı verirken, 1 katılımcı, “biraz etkiler” demiş ve 1 katılımcı da “çalışmamı etkilemez ancak mekânla ilgili tercih sebebimi etkiler”

şeklinde cevap vermiştir. Katılımcıların hepsi, Workinton'ın kullandığı tasarımı çok beğendiğini söylemiş 1 katılımcı, mekân tasarımını gördükten sonra işin mahiyetinin ve maaşının ne olduğunu bile sorgulamadan işverenin teklif ettiği işi kabul ettiğini söylemiştir.

“Çalışma ortamında yaratıcılığınızı etkileyen tasarım kriterleri var mıdır?” sorusuna 3 katılımcı *aydınlatma*, ortamdaki *renk kullanımı* ve *dinamizm* olarak cevap vermiştir. 1 katılımcı kriter olarak *konfor* ve *estetiği* göstererek fonksiyonel olmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. 1 kişi örnek oluşturan ve *feyz alınan bir tasarımın* önemli olduğunu ifade etmiştir. 1 katılımcı ise ortamdaki *ses kalitesinin* ve *müziklerin* ilham vermesi açısından güzel olması gerektiğini söylemiştir.

“Paylaşımlı ofisler içerisinde özellikle bu paylaşımlı ofisi tercih etme sebebiniz nedir? Burayı seçmenizde etkili olan özellikler hangileridir?” sorusuna 1 katılımcı (Galata Şubesi), Workinton'da çalışmasının kendi tercihi olmadığını, işverenin seçimi olduğunu söylemiş ancak kendi tercihinin de bu yönde olabileceğini ifade etmiştir. 1 katılımcı (Galata Şubesi), diğer paylaşımlı ofislerdeki çalışma ortamının çok iç içe ve sıkışık bir yapıda olduğunu ancak Workinton'un tasarımının ferah olduğunu belirtmiş, ayrıca Workinton'un yaygın şube ağının da tercihinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Yaygın şube ağının önemini belirten başka bir katılımcı (Levent 199 Şubesi), istediği şubede çalışmanın çok önemli bir avantaj olduğunu söyleyerek, uygun fiyat avantajının da tercihinde etkili olduğunu belirtmiştir. 1 katılımcı (Kozyatağı AND Şubesi), çevresinin ve sosyal medyadaki yorumların tercihinde etkili olduğunu belirterek, fiyat ve performansın da etkisinin olduğunu belirtmiştir. 1 katılımcı (Levent 199 Şubesi), diğer co-working işletmelerin çalışma ortamından uzak bir yapıda olduğunu ancak Workinton'un gerçek bir çalışma ortamı sağladığını ifade ederek, fazla düzenlenen etkinliklerin motivasyonu bozduğunu ve Workinton'un bunu çok iyi dengelediğini belirtmiştir.

“Bu paylaşımlı ofisin en çok tercih ettiğiniz şubesi hangisidir? Diğer şubeleri kullanıyor musunuz? Burayı tercih etmenizin ana sebebi nedir?” sorularına her bir katılımcı anketi yaptığımız şubeyi en çok tercih ettikleri şube olarak göstermişlerdir. Galata şubesindeki 1 katılımcı eğitim toplantılarında kalabalık oldukları için Levent 199 şubesini tercih ettiğini söylemiş Levent 199 şubesindeki 1

katılımcı ise, ara sıra Buyaka ve Galata şubelerinde de çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcılar genel olarak seçtikleri şubeleri evlerine yakın olması ve çalışma ortamının rahatlığına göre belirlediklerini ifade etmişlerdir. Örneğin Kozyatağı şubesindeki 1 katılımcı Buyaka şubesinin kendisine daha yakın olduğunu ancak çalışma ortamı Kozyatağı şubesinde daha iyi olduğu için (dışarıda oturma imkanının olması ve etrafında alışveriş alanı bulunması vb.) bu şubeyi seçtiğini belirtmiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste en çok kullandığınız alan hangisidir? Neden?” sorusuna 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) “sabit masa ve bahçe” cevabı verirken, diğer 5 katılımcı ortak çalışma alanını en çok kullandıkları alan olarak göstermişlerdir. Ayrıca 1 katılımcı (Galata Şubesi) en çok Levent 199 şubesinin toplantı odalarını kullandıklarını ifade etmiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste mekânların birbiriyle ilişkisi ve bağlantısı sizce iyi kurgulanmış mıdır?” sorusuna 6 katılımcının tamamı bu paylaşımlı ofiste mekânların birbirleriyle ilişki ve bağlantısının çok iyi kurgulanmış olduğunu ifade etmiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste mekân-tasarım ilişkisi size göre iyi kurgulanmış mı?” sorusuna 4 katılımcı (1 kişi Galata Şubesi, 1 kişi Levent 199 Şubesi ve 2 kişi Kozyatağı AND Şubesi) hem kendi şubelerinin hem de diğer Workinton şubelerinin mekân-tasarım ilişkisinin çok iyi kurgulandığını ifade etmiştir. 1 katılımcı (Galata Şubesi), mekândaki aydınlatmanın daha iyi olabileceğini ve duvar renklerinin daha açık olması gerektiğini ifade etmiştir. 1 katılımcı (Levent 199), ofis ortamlarının cam olmaması nedeniyle kapalı ve kasvetli olduğunu söylemiş, toplantı odalarının ise iyi dizayn edilmiş olmasına rağmen yine yerin altında ve camsız olmalarından dolayı bir süre sonra sıkıntı yarattığını vurgulamıştır.

“Size göre paylaşımlı ofislerde bulunan en önemli ve sizin en çok kullandığınız ilk üç hizmet hangileridir?” sorusuna 4 katılımcı ilk sırada kahvaltılık, çay, kahve vb. ikramlıkları söylemiştir. 2 katılımcı (Galata Şubesi, Kozyatağı Şubesi) ikinci olarak toplantı odalarını belirtmiş, 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) etkinlik ve seminerleri göstermiş ve 1 katılımcı da (Levent 199 Şubesi) ofis gereçlerini söylemiştir. Genelde üçüncü bir hizmetten bahsedilmemiş, sadece 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) temizlik

hizmetini belirtmiştir. 1 katılımcı (Galata Şubesi) sadece iletişim hizmetini belirtmiş 1 katılımcı (Levent 199) ise cevap vermemiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste mevcut hizmetlere-imkanlara ek olarak ihtiyaç duyduğunuz ya da tercih edeceğiniz başka hizmet-imkan var mıdır?” sorusuna 1 katılımcı (Levent 199) cevap vermezken diğer 5 katılımcı çok farklı cevaplar vermişlerdir. 1 katılımcı (Galata Şubesi) atıştırmalıklar dışında yemek servisi verilmesini istemiş, 1 katılımcı (Galata Şubesi), şubenin Pazar günleri de açık olmasını istemiş, 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) spor salonu istemiş, 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) otopark istemiş ve 1 katılımcı (Levent 199 Şubesi) da müşteri sorun ve ihtiyaçlarına hızlı geribildirim istediğini belirtmiştir.

“Bu paylaşımlı ofiste diğer kullanıcılarla iletişim halinde misiniz? Disiplinler arası bir mekânda çalışmanın sizce artıları var mıdır?” sorusuna 4 katılımcı (1 kişi Galata Şubesi, 1 kişi Kozyatağı Şubesi ve 2 kişi Levent 199 Şubesi) disiplinler arası bir mekânda çalışmanın en büyük artısının iletişim içinde olmak olduğunu belirterek, tanıştıkları farklı disiplinlerden kişilerle birbirlerine iş alanı yarattıklarını belirtmişlerdir. 1 katılımcı (Kozyatağı Şubesi) birlikte çalışmanın ilham verici olduğunu söyleyerek fikir alışverişi yaptıklarını belirtmiştir. 1 katılımcı ise (Galata Şubesi) sosyal bir insan olmadığı için hiç kimse ile artı sağlayacak bir ilişki kurmadığını ifade etmiştir.

“Burada yeni arkadaşlıklar kurdunuz mu? Bu arkadaşlıkların iş hayatınıza katkısı oldu mu (ortaklıklar, işbirlikleri vb.)?” sorusuna 1 katılımcı hariç (Galata Şubesi) diğer 5 katılımcı da “evet” cevabı vererek, yeni arkadaşlıklar kurduklarını ve işbirliği yaparak birbirlerine iş olanakları sağladıklarını belirtmişlerdir.

“Buradaki eğitimlere ve seminerlere katılıyor musunuz? İş anlamında burada çalışmanın size katkısı var mı?” sorusuna da yine 1 katılımcı hariç (Galata Şubesi) diğer 5 katılımcı “Evet” cevabı vermiştir. Katılımcılar, bu seminerlerinin bazılarının iş alanında bazılarının ise kişisel gelişim alanında faydası olduğunu ifade etmişlerdir.

“Paylaşımlı ofisler sizce yayılmalı mı? Bu alanların gelişmesi için size göre neler yapılmalıdır?” Sorusuna 6 katılımcının tamamı “evet” cevabını vermiştir.

Katılımcılara göre paylaşımlı ofis kavramı yeterince bilinmemektedir. Katılımcılara göre bunun için insanlara ve işletmelere paylaşımlı ofis kavramı tanıtılmalı, kişiler ve işletmeler bu alanda çalışmak üzere bilgilendirilerek cesaretlendirilmelidirler.

4.2.2. Sonuç ve değerlendirme

Workinton işletmesinin kullanıcıları ile yapılan görüşmenin sonucunda ortaya çıkan veriler değerlendirildiğinde, farklı açılardan önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öncelikle gittikçe yaygınlaşan paylaşımlı ofislerin, aynı anda farklı sektörden kişi ve işletmelere hizmet verdiği görülmektedir. Kullanıcılar, bu ofislerden, saatlik, günlük, aylık veya yıllık olarak farklı seçenekleri değerlendirerek yararlanmaktadırlar.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, kullanıcıların paylaşımlı ofiste çalışmayı tercih sebeplerinin başında maliyet unsuru gelmektedir. Bir işletme sahibi olmak sadece kuruluş aşamasında ortaya çıkacak olan maliyetlerle sınırlı değildir. Sonrasında ofis içinde yapılan tasarım maliyeti, ofis araçları, elektrik, su vb. gibi hizmetlerin maliyeti de kullanıcıları etkilemektedir. Dolayısıyla paylaşımlı ofisleri kullanan kişi ve işletmeler, bu gibi maliyetlerden muaf olarak ekonomik yandan fayda sağlamaktadır.

Katılımcılar, paylaşımlı ofis seçme nedenleri arasında çalışma ortamının dinamik, ferah, konforlu ve ergonomik olmasını göstermişlerdir. Mekânların birbirleriyle ilişkisinin iyi çözümlenmiş olmasının ofis ortamlarının ve ofis araçlarının kullanılmasını kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Paylaşımlı ofislerde verilen ikramlar da kullanıcılar için önemli bir cazibe yaratmaktadır.

Paylaşımlı ofislerin kullanıcılarına sunduğu iletişim ortamının önemli bir sosyal ağ (network) olanağı yarattığı ve bu durumun da kullanıcıların tercih nedenleri arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Benzer veya farklı işleri yapan kişilerle iletişim imkanı bulan kullanıcılar, daha fazla müşteri ve iş olanağı sağladığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan kullanıcıların, araştırma alanı olarak seçilen paylaşımlı ofisleri seçme nedenlerinde önemli bir etki yaratan bir diğer etken ise şube ağı genişliğidir.

Böylece kullanıcılar, o an hangi semtteyseler oraya en yakın şubeyi kullanma imkanını bulabilmektedirler. Ayrıca müşterilerine de toplantı yeri için alternatif mekânlar sunabilmektedirler. Bu bulgu, işletmenin kurumsallaşma ve tasarımıyla yaratmış olduğu kimliğin, kullanıcılar üzerinde olumlu bir etki bıraktığını göstermektedir.

Paylaşımlı ofis sistemi, doğru ve etkin bir tanıtım yapılmasıyla daha fazla sektörden kişi ve/veya işletmeye açık olabilmesi ön görülmektedir. Bu sayede bu gibi işletmelerin sayısı artacak ve mevcut olanlar da daha fazla şubeleşeceklerdir. Ancak bu sistemin yaygınlaşırken önünde önemli bir sorun görünmektedir. Bu sorun ise; kalitesizliktir. Hizmet kalitesinin düşmesi, henüz tam olarak yerleşememiş olan bu sistemin kısa sürede gerilemesine neden olacaktır.

5. SONUÇ

Bu tez çalışması kapsamında, son yıllarda iş dünyasındaki farklı eğilimlere bağlı olarak değişen ofis ihtiyaçlarına cevap vermek üzere geliştirilen yeni kullanım alanlarından biri olan paylaşımlı ofislerde (coworking), mekânsal düzen ve tasarıma ilişkin özellikler ile kullanıcı deneyimleri incelenmiştir. Bu çalışma ile paylaşımlı ofisler gibi özgün bir kullanım türünün oluşturulması, sunulan hizmetlerin özelleşmesi ve kurumsal kimliğin oluşturulması süreçlerinde, iç mekân tasarımının üstlendiği rolün öneminin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında İstanbul'un üç farklı bölgesinde yer alan üç farklı paylaşımlı ofis şubesinde bir araştırma mekânsal düzenin ve tasarım özelliklerinin belirlenmesi, kullanıcı deneyimlerinin tanımlanmasına yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Günümüz çalışma ortamlarında açık inovasyon, bilginin şeffaf ve erişilebilir olması, paylaşım gibi konuların önem kazandığı ve iş potansiyelinin artması amacıyla, girişimci insanların arasındaki bağları güçlendirme arayışlarının ön plana çıktığı görülmektedir. "İşbirliği içinde çalışmak" anlamına gelen coworking (paylaşımlı ofis) ofis modeli bu arayışların etkisiyle geliştirilmiş ofis mekânlarından biridir. Paylaşımlı ofisler, birden fazla kullanıcının, tercihe göre birbirinden bağımsız veya takımlar/gruplar halinde çalışabileceği, iletişim içinde olabileceği daha katılımcı yöntemlerle birlikte üretim yapabileceği mekânlardır. Paylaşımlı ofisler, toplantı odaları, konferans salonları, etkinlik alanları, sağlık merkezi, spor merkezi, masaj odaları ve ortak çalışma alanları gibi farklı kullanım alanlarını da içermekte ve hizmet sunumları çeşitlenmektedir. Paylaşımlı ofislerin, saatlik, günlük, haftalık, aylık veya yıllık şekilde kiralanabildiği, kullanıcılara ortam ve saat konusunda çalışma serbestliği sundukları, sosyal ağ, yüksek motivasyon, verimlilik, esneklik, düşük maliyet ve konfor gibi pek çok avantaj sağladıkları görülmektedir.

İstanbul genelindeki paylaşımlı ofis alanlarına ilişkin incelemede, paylaşımlı ofislerin sahip oldukları kurumsal yapılanma ve işleyişe bağlı olarak hizmet sunumlarının, kendilerine tanımladıkları vizyonların ve buna bağlı olarak da mekânsal organizasyonlarının farklılaşabildiği görülmüştür. Bu işletmelerde kurucuların özellikle vaat ettiği noktalar ve benimsedikleri sloganları, mekânda tasarım

kriterleriyle vurgulanmaktadır. Paylaşımli ofis kurucuları ‘akıl için konsantrasyon, beden için ergonomi ve ruh için motivasyon’ gibi farklı mottolar ile yola çıkmışlar ve tasarım sürecini bu anlayışa göre yönlendirmişlerdir. Kullanıcılar üzerinde bırakmak istedikleri izlenimleri de öncelikle mekân organizasyonu ve tasarımıyla ele aldıklarını belirtmişlerdir.

Günümüzdeki yeni ofis yaklaşımı olan paylaşımli ofislerin, zamanla daha da yaygınlaştığı görülmektedir. Yapılan araştırmanın işaret ettiği bir başka unsur ise kurumsal web sayfalarında yapılan tanıtımlarda, mekânsal organizasyonuna ve tasarıma ait özelliklerin de vurgulanıyor olmasıdır. Mekân ve mobilya tasarımıyla ilgili özellikler, işletmelerin hedeflediği atmosferin ve çalışma deneyiminin bir bileşeni olarak dile getirilmekte, tanıtımda yer alan görsellerde ön plana çıkarılmaktadır.

Çalışma kapsamında seçilen paylaşımli ofis şubelerinde gerçekleştirilen mekânsal analizler sonucu veriler değerlendirildiğinde; paylaşımli ofisler monotonluğun dışında daha dinamik, esnek, sosyal etkileşimli, ergonomik bir çalışma imkanı sunmaktadır. İşletmenin kullanıcılarına yaratmak istediği atmosferin, mekân organizasyonu, özel üretim mobilyalar, malzeme, renk vb. tasarım disiplinini oluşturan kavramlar sağlandığı görülmektedir. Yapılan mekânsal analizlerden de anlaşılacağı gibi, esneklik kavramı da iş hayatındaki beklentilerde önemli yer tutmaktadır. Paylaşımli ofislerde özellikle vurgulanan bu kavramın mekân ve mobilya tasarımında sağlanmasının hedeflendiği görülmektedir. Farklı amaçlar için, farklı koşullarda ve farklı birliktelikler içinde kullanılabilen mekân tasarımları yapılmaktadır. Bu noktada açık ve geçirgen tasarım uygulamaları, isteğe ve ihtiyaca göre şekillenen mobilyalar ve mekânların olduğu tasarım yaklaşımının benimsendiği görülmektedir.

Varılan bu bulgular ile; işletmelerin mekânsal organizasyonları, barındırdıkları kullanımlar, bunların birbirleriyle ve yapı içerisindeki sirkülasyon ile ilişkileri, dış mekânla kurulan ilişkiler açıklanmıştır. Diğer yandan mekân içerisindeki malzeme, renk, aydınlatma, akustik gibi faktörlerin tasarım yaklaşımlarına etkisi ve önemi ortaya konulmuştur.

Çalışma kapsamında seçilen paylaşımlı ofiste yapılan kullanıcı görüşleri sonucunda elde edilen bulgulara göre de; paylaşımlı ofislerin, aynı anda farklı sektörden kişi ve işletmelere hizmet verdiği görülmektedir. Kullanıcıların paylaşımlı ofisi tercih sebeplerinin başında maliyet unsuru gelmektedir. (ofis içinde yapılan tasarım maliyeti, ofis araçları, elektrik, su vb.). Katılımcılar, paylaşımlı ofis seçme nedenleri arasında çalışma ortamının dinamik, ferah, konforlu ve ergonomik olmasını göstermişlerdir. Paylaşımlı ofislerin kullanıcılarına sunduğu iletişim ortamı önemli bir sosyal ağ (network) olanağı yaratmakta ve bu durum da kullanıcılar için tercih nedeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kullanıcıların, paylaşımlı ofis seçme nedenlerinde önemli bir etki yaratan bir diğer etken ise şube ağı genişliğidir. Böylece kullanıcılar, o an hangi semtteyseler oraya en yakın şubeyi kullanma imkânını bulabilmektedirler.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, İstanbul'da yaygınlaşan paylaşımlı ofis kullanımlarında bütüncül çalışma deneyimi için gerekli olan atmosferin yaratılması ve kurumsal kimliğin oluşturulması açısından mekân ve ürün tasarımının önemini ortaya koymaktadır. Bulgular, mekânsal organizasyonun ve tasarım disiplinin kullanıcı üzerindeki olumlu etki yaratabilmek için de önem kazandığını göstermektedir.

Varılan bu bulgular, kullanıcıların ihtiyaçları, beklentileri, zamanı, ortamı, dinlediği müziği, sosyal aktiviteleri gibi akla gelen tüm detayları düşünüp, mekânsal organizasyon ve tasarımıyla da bunu birleştiren paylaşımlı ofis işletmelerinin daha kaliteli ve hızlı büyümesini sağlayacağını göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Akman, Y., 1991. Ofis Dekorasyonunda Görsel Değerler Sağlığımızı Ne Kadar Etkilemelidir? , Arredamento Dekorasyon, Ofis'91 Dergisi, İstanbul.
- Akyol, E. 1997. Büro Yapılarında Kullanıcı Gereksinimlerinin Mekan Tasarımına Etkilerinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altınok, Z. Hande. 2011. Ofis İç Mekân Tasarımlarında Gelişen Teknolojiler Işığında Esneklik ve İstanbul'daki Uygulamalar Üzerinde Analizi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul
- Altınkoç, Y., 2005. Büro Binaları ve Tasarımında Temel İlkeler ve İç Mekân Organizasyonu. Ankara: M.S.Ü,
- Aluçlu, İ., 2000. Özel Sektör Yönetim Binalarında (Holdinglerde) Kullanıcı Gereksinimi, Konfor Şartları ve Organizasyona Yönelik Sistem İyileştirme Modeli. Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
- Atölye İstanbul <http://www.arkiv.com.tr/proje/atolye-istanbul/5457> Erişim Tarihi: 01.05.2018
- Atölye İstanbul <https://atolye.io/tr/anasayfa/> Erişim Tarihi: 01.05.2018
- Cetiz, F., 2017. Yaratıcı Ekonomiler Bağlamında Ortak Çalışma Alanlarının Gelişimi, 21.YY'da İş ve Çalışma Hayatına Etkisi: İstanbul Örneği. T.C. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul
- Chiat/Day http://www.clivewilkinson.com/portfolio_page/tbwa-chiat-day-los-angeles/ Erişim Tarihi: 24.05.2018
- Coworking <https://coworkingmap.org/> : Global Coworking Map, Erişim Tarihi: 10.05.2018

Coworking İstanbul <http://coworkingistanbul.com/#/> Erişim Tarihi: 10.05.2018

Becker, F.D., 1981. WORKSPACE: Creating Environments in Organizations, New York.

Bengligiray Serap 2007. Ücret Yönetimi. Seçkin Kitapevi. İstanbul.

Bilgin, E.T., 2001. Geleceğin Ofis Binalarındaki Tasarım Parametrelerine İlişkin Kriterlerin Saptanması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Çete, N., 2004. Çalışma Ortamlarında Verimliliğin Artırılmasının Büro Mekânlarıyla İlişkilendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

Çimen, T. 2008. Teknolojik Gelişmelerin Sonucunda Değişen Üretim İlişkilerinin, Ofis Yapılarına Etkisi ve Ofis Mekânları. İTÜ Mimarlık. İstanbul.

Dalga, P., 2007. Geçmiş Günümüze Ofislerin Gelişimi. MSÜ FBE Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

DeKoven, B. 1999. Using The Dynamic Outline To Facilitate Collaborative Meetings: An Introduction To The Art Of Technography. Mightywords Inc.

Doğrusoy, İ., 2002. Mimari Bir Eleman Olan Pencerelelerin Açıklıklarının, İnsan İlişkileri Bağlamında İrdelenmesi Ofis Mekânları İçin Bir Deneme. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Dökmeci V., Dülgeroğlu Y., Akkal L.B., 1993. İstanbul Şehir Merkezi Transformasyonu ve Büro Binleri, Literatür Yayınları. İstanbul.

Duffy, F. 1997. The New Office. Conran Octopus Limited. London.

Erel, Erdinç 2009. In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Science In Industrial Design. The Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of Middle East Technical University, Ankara.

Fuzi, A. 2015. Coworking spaces for promoting entrepreneurship in sparse regions: the case of South Wales. *Regional Studies, Regional Science*, 2(1), 462-469.

Fuzi, A., Clifton, N., & Loudon, G. 2014. New in-house organizational spaces that support creativity and innovation: the co-working space. Paper presented at R&D Management Conference, Stuttgart, Germany. Retrieved from https://www.academia.edu/7430165/New_inhouse_organizational_spaces_that_support_creativity_and_innovation_the_co-working_space ER:18.03.2018

Gandini, A. 2015. The Rise Of Coworking Spaces: A Literature Review, *Ephemera; Leicester* Vol. 15, Iss. 1, (Feb 2015): 193-205.

Gibson, V. A., & Lizieri, C. M. (1999). *The Role Of Serviced Office Space İn Office Markets And Corporate Property Portfolios*. Reading, The Univeristy of Reading, England.

Green, R. 2014. Collaborate Or Compete: How Do Landlords Respond To The Rise In Coworking? *Cornell Real Estate Review*, 12, 52-59.

Groves, K., 2010, *I Wish I Worked There! A Look Inside the Most Creative Spaces in Business*, UK.

Gürer A., 1982. *Mimarlıkta Bina Planlama Olgusu*”Profesörlük Tezi. İstanbul

Gürer, A., 1997. *Büro Binalarında Mekân Ve Kullanıcı Performansının Değerlendirilmesi*. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Habita Paylaşımli ofis [http://www.arkiv.com.tr/proje/habita-paylaşımli ofis/7222](http://www.arkiv.com.tr/proje/habita-paylasimli_ofis/7222)
Erişim Tarihi: 03.05.2018

Habita <https://www.leventofis.com/ortak-ofis> Erişim Tarihi: 03.05.2018

İnceoğlu, N., 1982. Mimarlıkta Bina Planlama Olgusu. Profesörlük Tezi. İstanbul.

Kallaus, F.N & Kelling, B., 1991. Administrative Office Management. Cincinnati.

Kalkavan, Nuri Mert 2017. Alternatif Ofislerin Geleceği ve Gayrimenkul Sektörü Üzerindeki Olası Etkileri. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Karabiber, Z., 1994. Açık Planlı Bürolarda Akustik Sorunlar. Tasarım Dergisi, Sayı:49, s.103-105.

Ketencioğlu, N., 2001. Yönetim Organizasyonundaki Değişimlerin Büro Binalarının Tasarımına Etkisi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kısmet, B., 1999. Yönetim Yapılarında Kullanılan Bilim Teknolojileri ve Mimari Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Kurugöl, S., 1987. Büro Mekânından Akustik Koşulların Yapı Fiziği ve Malzeme Yönünden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Lancaster, L. C. 2004. When Generations Collide: How to Solve the Generational Puzzle at Work. Management Forum Series 2003-2004

Mesta, Pelin 2014. Physical And Psychological Needs Of Office Interiors: Case Study Of Tarıs And Pınar (İzmir) , Yaşar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Moriset, Bruno 2013. Building new places of the creative economy. The rise of coworking spaces <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00914075/document> Erişim Tarihi: 22.05.2018

Naghavi, S., 1995. Büro Binalarında İç Mekân Düzenlemesi. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Öztürk, E., Kısar Koramaz, E., 2018. İstanbul'daki Paylaşımlı Ofis Alanlarının Sundukları Hizmetler ve Tasarım Özellikleri. Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 1, 73-86.

Pile, J., 1978. Open Office Planning. London.

Pulgram, W. L, Stonis, E. R, 1984. Designing The Automated Office, The Whitney Library Of Design, New York, 9-11

Sade, Sema 2014. Açık Ofis Tasarımlarında Performatif Kişisel Mekân Örgütlenmesi. Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı İç Mimarlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Sakallı, E., 1997. Büro yapılarında İç Mekân Organizasyonu Faktörleri, T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Edirne.

Sallworth, E.O., 1996. Recent Developments of Office Design. 14, Copyright MCB Universitypress, 14(1/2)

Tamer, S. L., Koç, M. 2010. Bilgisayar Laboratuvarlarının Fiziksel Ergonomik Kriterler Açısından Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. İstanbul.

TDK,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.5b0546e4684cb3.68176573 Erişim Tarihi: 22.05.2018

Zeytun, D. 2014. Çalışma Alanlarına Yeni Bir Bakış: Co-Working Spaces. <http://bigumigu.com/haber/calisma-alanlarina-yeni-bir-bakis-co-working-spaces/>, Erişim Tarihi: 7.03.2018.

Yılmaz, M. Gül. 2010. Ofislerdeki Çalışma İstasyonlarının (Workstations) Tasarımını Etkileyen Ergonomi Faktörünün İncelenmesi. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

<http://www.deskmag.com/en/1-7-million-members-will-work-in-coworking-spaces-by-the-end-of-2018-survey> Erişim Tarihi: 11.04.2018.

http://www.clivewilkinson.com/portfolio_page/tbwa-chiat-day-los-angeles/ Erişim Tarihi: 23.05.2018

<https://www.dezeen.com/2015/02/01/office-cubicle-50th-birthday-herman-miller-robert-propst/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<http://www.arkitera.com/galeri/detay/240846/8/Proje/7310> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://en.wikiarquitectura.com/building/prudential-building/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<http://www.meengineering.com/projects/guaranty-building> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<http://all-art.org/Architecture/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<http://todesignllc.com/blog?id=67200/the-iconic-seagram-building> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://archpaper.com/2011/01/a-stroll-through-modernism-with-ezra-stoller/seagram-building-mies-van-der-rohe-with-philip-johnson-new-york-ny-1958-034/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://natural-stone.company/marble-a-passion-shared-by-three-architects/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://www.architectural-review.com/essays/typology/typology-offices/8633367.article> Erişim Tarihi: 25.07.2018

https://documen.site/download/bina-bilgisi-2-bro-5af17fc1c45ab_pdf Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://fall2017.thedude.oucreate.com/uncategorized/centraal-beheer/> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<https://www.ahh.nl/index.php/en/projects2/12-utiliteitsbouw/85-centraal-beheer-offices-apeldoorn> Erişim Tarihi: 25.07.2018

<http://www.hiddenarchitecture.net/2015/10/union-carbide-headquarters.html> Erişim Tarihi: 26.07.2018

<https://www.australiandesignreview.com/interiors/little-group/> Erişim Tarihi: 29.07.2018

<https://www.archilovers.com/projects/204223/gallery?1865452> Erişim Tarihi: 29.07.2018

EKLER

EK A. Mekânların Kat Planları

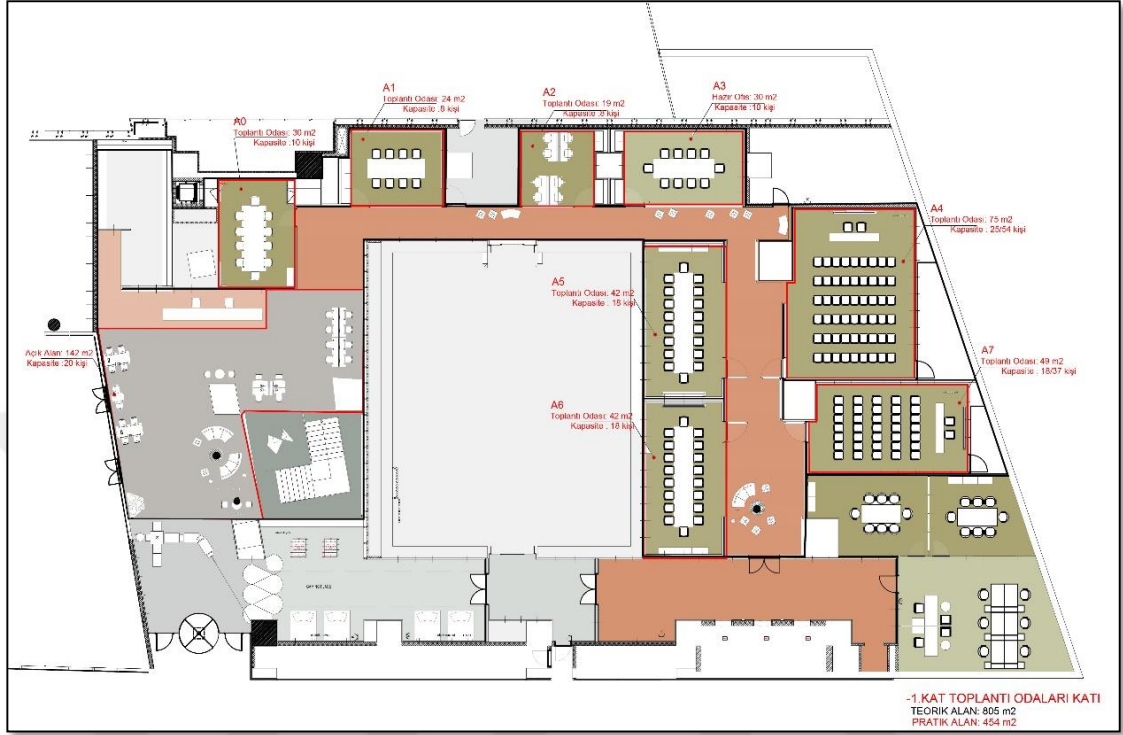
EK B. Kullanıcı Mülakat Soruları

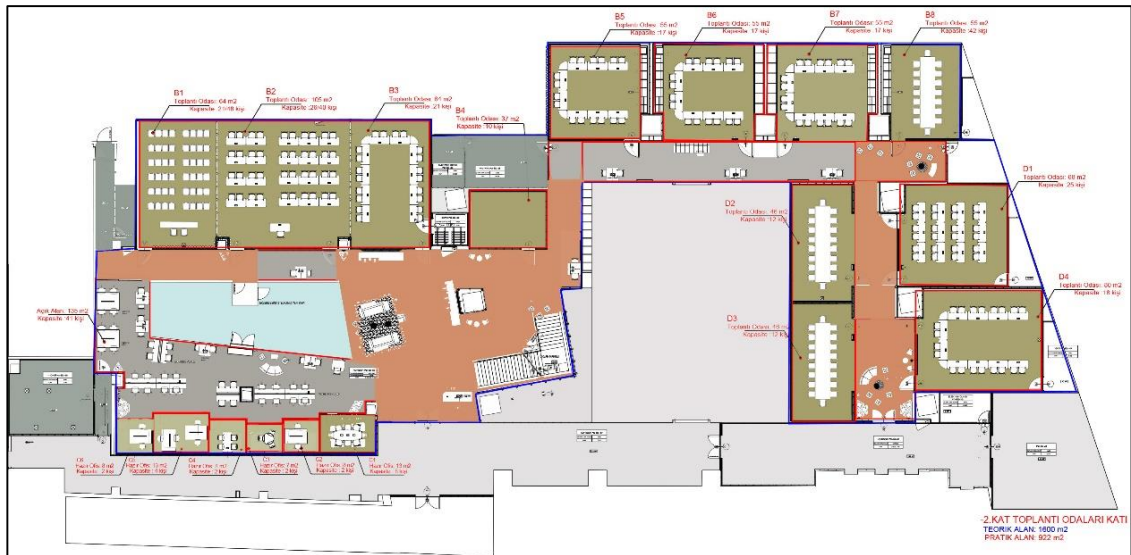

EK A. Mekânların Kat Planları

Levent 199 Şubesi Kat Planları

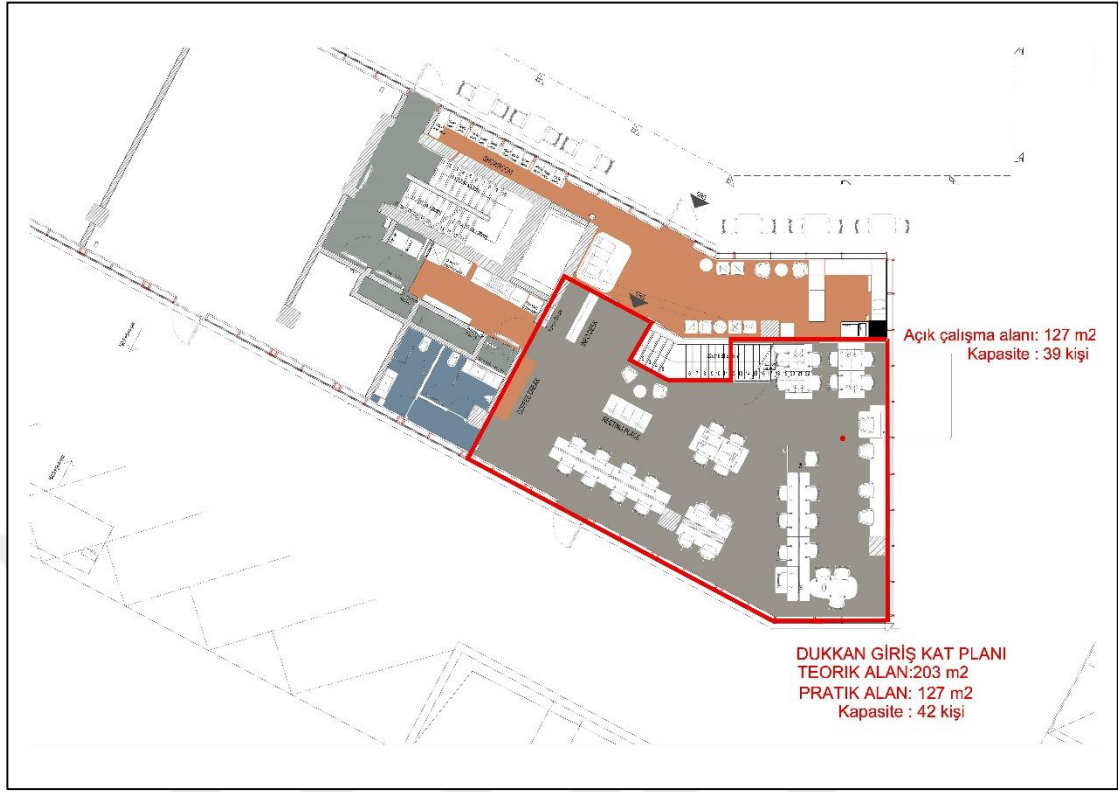

Şekil A.1. -1.Kat planı

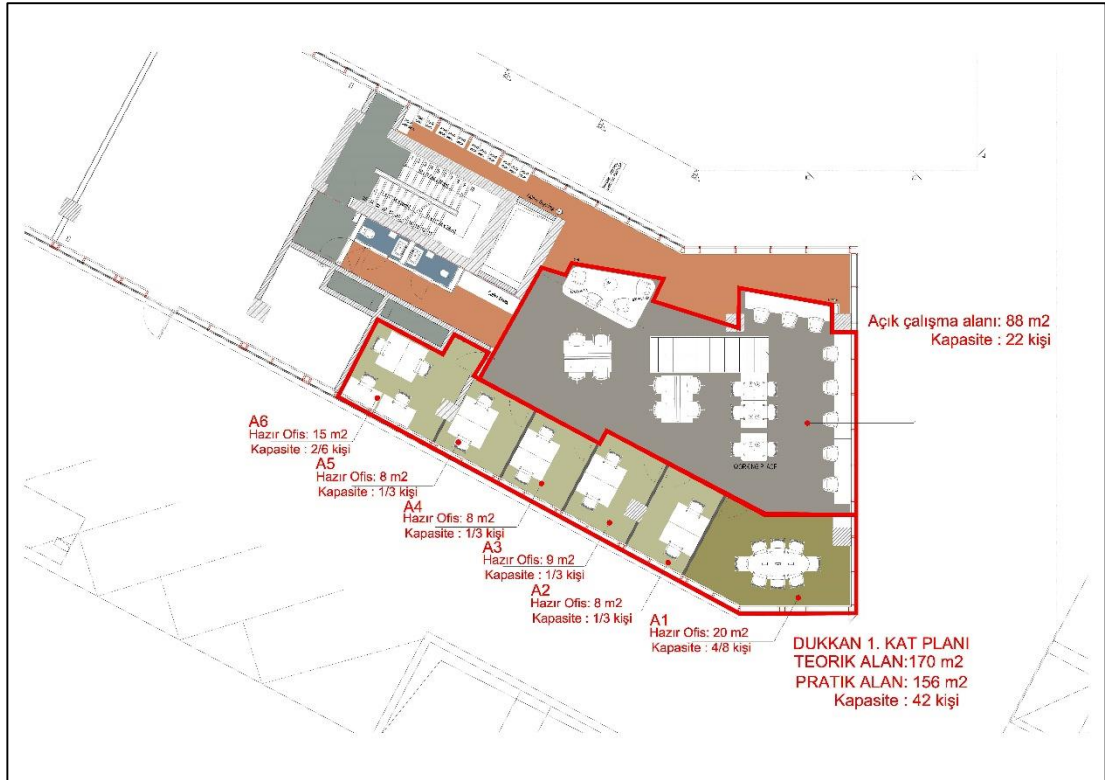

Şekil A.2. -2.Kat planı

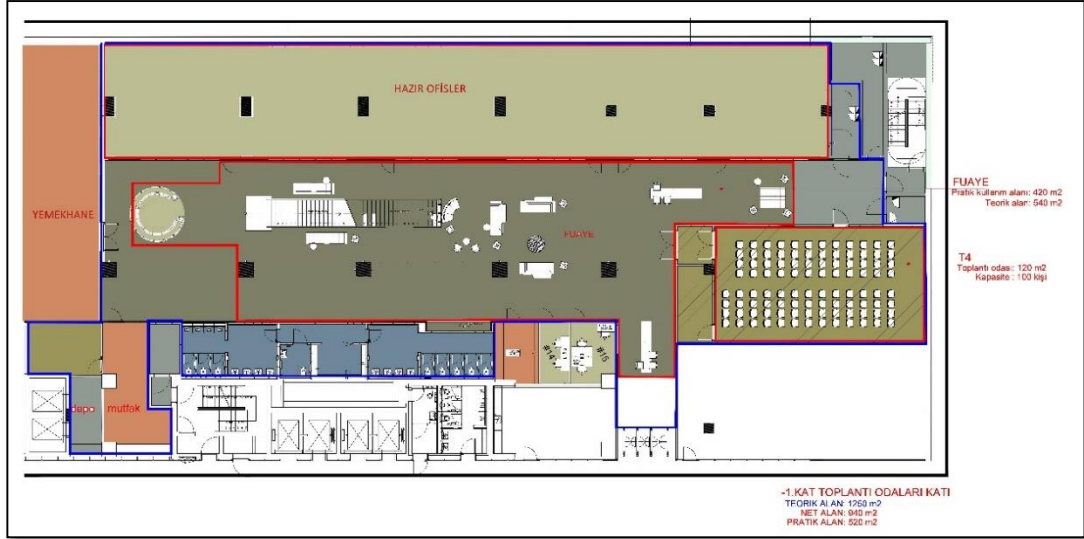
Kozyatağı And Şubesi Kat Planı

Şekil A.3. Giriş kat planı

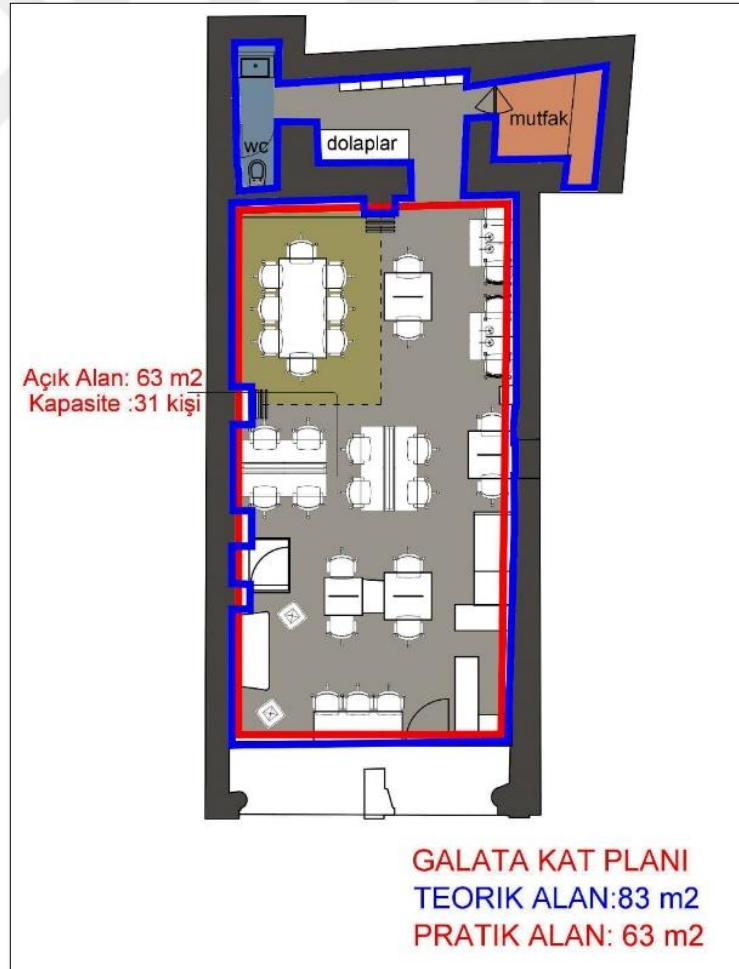

Şekil A.4. 1. kat planı

Şekil A.5. -1. kat planı

Galata Şubesi Kat Planları

Şekil A.6. Kat planı

EK B. Kullanıcı Mülakat Soruları

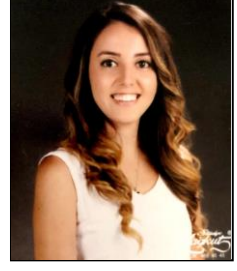
- Çalıştığınız sektör ve meslek nedir? Yaşınız kaçtır?
- Çalışma biçiminiz nasıldır? Diğer zamanlarda sabit bir yeriniz var mı? Neden bir paylaşımlı ofisi tercih ediyorsunuz?
- Günde ortalama kaç saat ve genellikle hangi saat aralıklarında çalışıyorsunuz?
- Bu paylaşımlı ofiste hangi tür üyeliğe sahibsiniz?
- Size göre bir ortak çalışma alanını tanımlayan özellikler nelerdir?
- Size göre bir ortak çalışma alanının olmazsa olmazlarının başında ne gelmektedir? (Mekân olarak veya hizmet olarak)
- Paylaşımlı ofislerin(co-working space) size göre çalışma hayatına getirdiği yenilikler nelerdir? Avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Paylaşımlı ofislerde ki mekân tasarımı sizi etkiler mi? Nasıl?
- Çalışma ortamında yaratıcılığınızı etkileyen tasarım kriterleri var mıdır?
- Paylaşımlı ofislerden özellikle bu paylaşımlı ofisi tercih etme sebebiniz nedir? Burayı seçmenizde etkili olan özellikler hangileridir?
- Bu paylaşımlı ofisin en çok tercih ettiğiniz şubesi hangisidir? Diğer şubeleri kullanıyor musunuz? Burayı tercih etmenizin ana sebebi nedir?
- Bu paylaşımlı ofiste en çok kullandığınız alan hangisidir? Neden?
- Bu paylaşımlı ofiste mekânların birbiriyle ilişkisi ve bağlantısı sizce iyi kurgulanmış mıdır?
- Bu paylaşımlı ofiste mekân-tasarım ilişkisi size göre iyi kurgulanmış mı?
- Size göre paylaşımlı ofislerde bulunan en önemli ve sizin en çok kullandığınız ilk üç hizmet hangileridir?
- Bu paylaşımlı ofiste mevcut hizmetlere-imkanlara ek olarak ihtiyaç duyduğunu ya da tercih edeceğiniz başka hizmet-imkan var mıdır?
- Bu paylaşımlı ofiste diğer kullanıcılarla iletişim halinde misiniz? Disiplinler arası bir mekânda çalışmanın sizce artıları var mıdır?
- Burada yeni arkadaşlıklar kurduunuz mu? Bu arkadaşlıkların iş hayatınıza katkısı oldu mu (ortaklıklar, işbirlikleri vb.)?

- Buradaki eğitimler vb. olanaklara katılıyor musunuz? İş anlamında burada çalışmanın size katkısı var mı?
- Paylaşımlı ofisler sizce yayılmalı mı? Bu alanların gelişmesi için size göre neler yapılmalıdır?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Eda ÖZTÜRK
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL, 29/11/1991
Medeni Hali : Bekar
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : edaozturk029@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Habire Yahşi Lisesi, 2005-2009
Lisans : İstanbul Ticaret Üniversitesi,
İngilizce Hazırlık, 2009-2010
İstanbul Ticaret Üniversitesi,
Mühendislik ve Tasarım Fakültesi,
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 2010-2014
Hochschule für Technik Stuttgart,
Interior Architectural Design, ERASMUS, 2013
Yüksek Lisans : İstanbul Ticaret Üniversitesi,
Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı

Mesleki Deneyim

Miniature Art (Temel Deneyim Stajı)	2011
Dome Mimarlık (Ofis Stajı)	2012
Türkyapı Yatırım İnşaat Turizm Yatçılık Ltd. Şti.(Şantiye Stajı)	2013
Mimarlık Dükkanı	2017-...(devam ediyor)

Yayınları

Öztürk, E., Kısar Koramaz, E., 2018. İstanbul'daki Paylaşımli Ofis Alanlarının Sundukları Hizmetler ve Tasarım Özellikleri. Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, Cilt: 1, No:1, s. 73-86.